

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ
Národní orgán pro koordinaci

Závěrečná zpráva evaluace

**Posouzení oblastí vhodných pro návratnou
formu podpory v období 2020+**

Leden 2019

Deloitte.

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Technická pomoc

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

1. Manažerské shrnutí

1.1. Definice analytických metod realizace projektu

Při realizaci projektu byly Dodavatelem využity zejména následující metody:

- desk research (jak primárních, tak sekundárních dat);
- individuální hloubkové rozhovory (celkový počet cca 60 s více než 80 stakeholdery);
- fokusní skupina (pro oblast dopravy, počet účastníků 12);
- dotazníkové šetření (pro oblast podpory podnikání, využito spolupráce relevantních subjektů a střešních organizací).

Dodavatel při zpracování jednotlivých zjištění a doporučení vždy použil triangulaci metod nebo zdrojů dat a informace ze sekundárních zdrojů podrobil kritické oponentuře. Předkládaný dokument a závěry v něm uvedené tak představují nezávislý expertní názor autorského týmu.

1.2. Hlavní závěry

Současný stav implementace finančních nástrojů v České republice a celkově v EU je poznamenán značnou roztříštěností. Součet nástrojů na úrovni EU, regionálních aktivit a národních nástrojů (včetně spolufinancovaných z EU) a/nebo poskytovaných privátními subjekty činí zhruba 40 různých FN. Na druhé straně lze jasně identifikovat nedostatečnou propagaci možnosti FN využít. V České republice je také silně zakořeněná dotační závislost příjemců a nechuť využívat alternativní způsoby financování. Zejména v situaci, kdy je administrativní náročnost využití FN téměř totožná s dotačním financováním (alespoň ve vnímání žadatelů), způsobuje výše uvedený souhrn překážek nižší zájem o FN.

Jednoznačným cílem pro příští období tak musí být zjednodušení procesního fungování využití FN, zlepšení a zintenzivnění jejich propagace a zvýšení tlaku na konsolidaci nástrojů a využívání již fungujících namísto vytváření dalších izolovaných FN nebo fondů podporujících stejnou oblast nebo aktivitu. Nové nástroje by měly existující možnosti efektivně doplňovat, ne jim konkurovat. Konkrétním příkladem může být oblast energetických úspor aktuálně rozmělněná mezi 4 operační programy, kde u všech se připravuje nebo implementuje samostatný nástroj.

Zároveň také potřeba vnímat nutnost nastavení finančních nástrojů tak, aby nevytěsňovaly komerční financování, ale naopak přispívaly k aktivizaci dalších zdrojů použitelných k financování projektů/investic.

Na základě analýzy jednotlivých oblastí NKR Dodavatel identifikoval možnost využití FN (včetně podoblastí s limitovaným potenciálem) v celkem 22 případech. Vzhledem k nepříliš vhodnému rozdělení oblastí v NKR (matice věcných oblastí vs. segment podpory podnikání de facto ve všech oblastech) Dodavatel identifikoval vhodné podoblasti/aktivity primárně ve věcných oblastech. Tyto pak doplnil o další v souvislosti s podporou podnikání jako takovou – bez ohledu na sektor. Dle zadání se primárně jedná o návrh kombinací finančních nástrojů a dotací (v jedné nebo dvou operacích). V případech, kdy Dodavatel neidentifikoval nutnost kombinované podpory, navrhuje pouze čistý finanční nástroj. Přehledné shrnutí oblastí s potenciálem pro využití FN představuje následující tabulka.

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita
Trh práce a zaměstnanost	Sociální podnikání	Podpora stávajících sociálních podniků v další expanzi služeb nebo výroby
Trh práce a zaměstnanost	Zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy	Podpora adaptability a vzdělávání pracovní síly

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita
Vzdělávání	Podpora mobility	Podpora krátkodobé i dlouhodobé mobility (studium v zahraničí)
Sociální začleňování	Dostupné bydlení	Podpora výstavby, rekonstrukce nebo nákupu nájemního bydlení
Efektivní výzkumný a inovační systém	Komeracionalizace výsledků veřejného VaV	Vytváření uceleného systému pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře
Efektivní výzkumný a inovační systém	Podnikový VaV	Rozvoj výzkumného a inovačního potenciálu firem
Podpora podnikání	Rozvoj MSP a posilování inovační schopnosti MSP	Podpora start-upů a scale-upů Podpora tržního uplatnění přelomových inovačních řešení Rozvoj technologických, kreativních a digitálních inovací v oblasti tradičních řemesel
Podpora podnikání	Zavádění Průmyslu 4.0 ve firmách	Nákup nových technologií firmami
Podpora podnikání	Zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání	Revitalizace brownfieldů bez ekologické zátěže
Doprava	Podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy	Obnova železničních kolejových vozidel
Doprava	Podpora zavádění alternativních zdrojů paliv	Požizování nízkouhlíkových vozidel veřejné hromadné dopravy Požizování nízkouhlíkových vozidel nákladní dopravy
Doprava	Investice do dopravní infrastruktury	Páteří infrastruktura TEN-T, Obchvaty měst a aglomerací, Železniční a cestní infrastruktura mimo TEN-T
Posun k nízkouhlíkové ekonomice	Energetická úspora budov	Snížení energetické náročnosti budov a zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie
Posun k nízkouhlíkové ekonomice	Podpora efektivního a vůči přírodě šetrného využívání obnovitelných zdrojů energie	Podpora zavádění fotovoltaických elektráren
Posun k nízkouhlíkové ekonomice	Dekarbonizace ekonomiky - Podpora vzniku a zavádění inovativních nízkouhlíkových technologií	Podpora zavádění inovativních technologií v oblasti obnovitelných zdrojů energie, nakládání s energií a využití druhotných surovin
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	Ochrana vod a vodní hospodářství	Výstavba a modernizace vodovodů a kanalizací Výstavba a modernizace úpraven vody a zvyšování kvality zdrojů pitné vody, výstavba, a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody včetně souvisejících objektů sloužících veřejné potřebě Výstavba, modernizace a intenzifikace čistíren odpadních vod
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	Kvalita ovzduší	Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	Oběhové hospodářství, odpady a účinné využívání zdrojů	Sběr, třídění a úpravy odpadů Materiálové využití odpadů Energetické využití odpadů Aplikace inovativních technologií prevence a zpracování průmyslových odpadů

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita
Zemědělství a rybnářství	Investice do hmotného majetku, modernizace a nezemědělských činností	Nákup techniky, strojů a technologií Nákup, výstavba, rekonstrukce a vybavení nemovitostí
Zemědělství a rybnářství	Rozvoj MSP, zvyšování efektivity a restrukturalizace podniků	Rozvoj malých a středních zemědělců Optimalizace, restrukturalizace podniků
Zemědělství a rybnářství	Zlepšování konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniků akvakultury	Produktivní investice do akvakultury Recirkulační zařízení a průtočné systémy s dočišťováním
Zemědělství a rybnářství	Podpora investic do odvětví zpracování a uvádění na trh	Investice do zpracování produktů

V následujících kapitolách tohoto dokumentu jsou jednotlivé oblasti podrobně rozpracovány.

2. Managerial summary

2.1. Definition of analytical methods of project implementation

During the implementation of the project, the following methods were used by the Supplier:

- desk research (both primary and secondary data);
- individual in-depth interviews (total number of 60 with more than 80 stakeholders);
- Focus group (for transport area, number of participants 12);
- questionnaire survey (in the field of business support, cooperation of relevant subjects and roof organizations).

The Supplier has used the triangulation of methods or data sources in the processing of individual findings and recommendations at all times. The information from secondary sources has been subjected to critical assessment. The presented document and the conclusions contained therein represent an independent expert opinion of the authoring team.

2.2. The main conclusions

The current state of implementation of financial instruments in the Czech Republic and the EU as a whole is marked by considerable fragmentation. Taking in consideration the EU-level instruments, regional activities and national instruments (including co-financed by the EU) and / or provided by private bodies there is approximately 40 different FIs. On the other hand, it is possible to clearly identify the insufficient promotion of the particular FI's potential. In the context of the Czech Republic, the dependency on subsidies is strongly ingrained, leading to the reluctance to use alternative financing methods. Particularly in a situation where the administrative costs of using FI are almost identical to grant financing (at least in the perception of applicants), the above-mentioned set of obstacles causes less interest in FIs.

Therefore, a clear goal for the next period must be to simplify the operational functioning of FIs, to improve and intensify their promotion, and to increase pressure on instruments consolidation and the use of existing ones rather than creating additional isolated FIs or funds supporting the same area or activity. New tools should effectively complement existing, non-competitive ones. To give a specific example, the energy savings area is currently divided between 4 operational programs where each managing authority is preparing or implementing a separate instrument.

Simultaneously, it is necessary to take notice of the need to set and implement financial instruments in such a manner that they do not crowd out commercial financing but contrariwise they contribute to the activation of other sources that can be used to finance projects / investments.

Based on an analysis of individual NCI (National Concept of Implementation) areas and activities, the Supplier identified the possibility of using FI (including sub areas with limited potential) in a total of 22 cases. Due to the inadequate placement of areas in the NCI (Matrix of sector Areas vs. Business Support Segment, which is effectively present in all areas), the Supplier has identified appropriate sub-areas / activities primarily in substantive areas. These were then added to others in the context of supporting business as such - regardless of the sector. The assignment was primarily to propose a combination of financial instruments and subsidies (in one or two operations). In cases where the Supplier did not identify the need for combined support, a pure financial instrument has been proposed. A clear summary of areas with potential for use of FI is presented in the following table.

NCI area	Sub-area	Activity
The labour market and employment	Social entrepreneurship	Support of the existing social enterprises in the further expansion of their services or production
The labour market and employment	Employers' involvement in vocational and qualification training	Promoting adaptability and training of the workforce

NCI area	Sub-area	Activity
Education	Mobility support	Support for short-term and long-term mobility (study abroad)
Social inclusion	Affordable housing	Support for the construction, reconstruction or purchase of rental housing
Effective research and innovation system	Commercialization of results of public research and development	Creating a comprehensive system for applying research results in the application sphere
Effective research and innovation system	Corporate Research and Development	Development of research and innovation potential of companies
Business support	SME development and strengthening the innovation capacity of SMEs	Support for start-ups and scale-ups Promoting the market application of breakthrough innovation solutions Developing technological, creative and digital innovations in traditional craft
Business support	Implementation of Industry 4.0 in companies	Purchase of new technologies by companies
Business support	Improving the use of business infrastructure	Revitalization of brownfields without ecological burdens
Transportation	Promoting transport sustainability by investing in the rolling stock fleet	Renewal of railway rolling stock
Transportation	Support for the introduction of alternative fuel sources	Acquisition of low carbon public transport vehicles Acquisition of low carbon freight vehicles
Transportation	Investment in transport infrastructure	TEN-T backbone infrastructure Ringroad of towns and cities Rail and road infrastructure outside TEN-T
Shift towards low-carbon economy	Energy saving of buildings	Reducing the energy performance of buildings and increasing the use of renewable energy sources
Shift towards low-carbon economy	Promoting an efficient and environmentally friendly use of renewable energy sources	Support for deployment of photovoltaic power plants
Shift towards low-carbon economy	De-carbonising the economy - Promoting the emergence and deployment of innovative low-carbon technologies	Supporting the deployment of innovative renewable energy technologies, energy management and the use of secondary raw materials
Environmental protection	Water protection and water management	Construction and modernization of water supply and sewerage systems Construction and modernization of water treatment plants and improvement of the quality of drinking water sources, construction and completion of water supply and distribution networks for drinking water, including related public utilities Construction, modernization and intensification of sewage treatment plants
Environmental protection	Air quality	Replacement of existing stationary combustion sources in households

NCI area	Sub-area	Activity
Environmental protection	Circulation economy, waste management and resource efficiency	Collection, sorting and treatment of waste Material recovery of waste Energy recovery of waste Application of innovative technologies for the prevention and processing of industrial waste
Agriculture and fisheries	Investments in tangible assets, modernization and non-agricultural activities	Purchase of machinery and technology Purchase, construction, reconstruction and equipment of real estate
Agriculture and fisheries	SME development, efficiency improvement and enterprise restructuring	Development of small and medium-sized farmers Optimization, enterprise restructuring
Agriculture and fisheries	Improving the competitiveness and viability of aquaculture businesses	Productive investments in aquaculture Recirculation equipment and flow systems with purging
Agriculture and fisheries	Support for investment in the processing and marketing	Investment in product processing

Autoři

Jan Sedliačik, Deloitte Advisory s.r.o.
Dominika Wygrysová, Deloitte Advisory s.r.o.
Filip Rameš, Deloitte Advisory s.r.o.
Natália Križanová, Deloitte Advisory s.r.o.
Pavel Kaše, Deloitte Advisory s.r.o.

Zadavatel

Evaluační jednotka NOK
Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci

Veřejná zakázka v rámci Dynamického nákupního systému Zajištění evaluačních a analytických služeb pro potřeby řízení
Dohody o partnerství v programovém období 2014-2020 - „Posouzení oblastí vhodných pro návratnou formu podpory v období 2020+“

OPTP 2014–2020

Projekt: Evaluace a analytické podklady na podporu řízení DoP a projekt navazující

Reg. č. projektu: CZ.08.1.125/0.0/0.0/15_001/0000022

Č.j.: 18022/2015-56/107

Číslo v CES: 5719

Číslo úkolu: pro SR 5166/67/56

pro EU 5166/68/56

evaluace@mmr.cz
dotaceEU.cz/evaluace

Zpráva je dostupná v knihovně evaluací na adrese dotaceEU.cz/knihovna-evaluaci

Licence Creative Commons: CC-BY – uveďte původ, Česká republika

creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/cz/

Poděkování

Autoři evaluace děkují respondentům/kám, informátorům/kám, zástupcům a zástupkyním příslušných věcných gestorů a řídicích orgánů, zaměstnancům Deloitte a dalším.

Obsah

1.	Manažerské shrnutí	1
2.	Managerial summary	4
	Obsah	9
3.	Definice použitých pojmů	11
4.	Úvod do problematiky	14
5.	Trh práce a zaměstnanost	22
6.	Vzdělávání	29
7.	Sociální začleňování	34
8.	Efektivní výzkumný a inovační systém	43
9.	Podpora podnikání	52
10.	Doprava	59
11.	Posun k nízkouhlíkovému hospodářství	69
12.	Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	77
13.	Zemědělství a rybářství	87
14.	Přehled vhodných aktivit, konečných příjemců a kombinací produktů	95
15.	Seznam použitých dat a metod	100
16.	Přílohy	102

Seznam obrázků

Obrázek 1: Implementační struktura Social Impact bondu	36
Obrázek 2: Podpora inovačních firem dle stádia obchodní zralosti	44

3. Definice použitých pojmů

Pojem nebo zkratka	Definice
AMSP ČR	Asociace malých a středních podnikatelů ČR
API	Agentura pro podnikání a inovace
ASZ ČR	Asociace soukromého zemědělství ČR
B2B	Business to business
BAT	Best available technology
BCPP	Burza cenných papírů Praha
BF	Brownfieldy
CE	Centrální Evropa
CEF	Nástroj pro propojení Evropy
CNG	Compressed Natural Gas/Stlačený zemní plyn
CTT	Centrum pro transfer technologií
CUIP	Charles University Innovations Prague s.r.o.
CZ - NACE	Klasifikace ekonomických činností
ČAOVD	Česká asociace organizátorů veřejné dopravy, z.s.
ČBA	Česká bankovní asociace
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka a.s.
ČNB	Česká národní banka
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČP	Česká pošta
Deloitte nebo Dodavatel	Deloitte Advisory s.r.o.
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EIB	Evropská investiční banka
EIF	Evropský investiční fond
EPB	Energy performance of buildings/Energetická náročnost budov
EPC	Energy performance contracting
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FN	Finanční nástroj/e
FS	Fond soudržnosti
GBER	General Block Exemption Regulation/Obecné nařízení o blokových výjimkách
HDP	Hrubý domácí produkt
IFN	Inovativní finanční nástroje
IOP	Integrovaný operační program 2007-2013

Pojem nebo zkratka	Definice
IPRÚ	Integrovaný plán rozvoje území
IROP	Integrovaný regionální operační program
ITI	Integrovaná územní investice
ITS	Inteligentní dopravní systémy
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
MAS	Místní akční skupina
MD	Ministerstvo dopravy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	Malé a střední podniky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZE	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NS MAS	Národní síť místních akčních skupin
NCFF	Natural Capital Financing Facility
NKR	Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020
NNO	Nestátní neziskové organizace
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
NZÚ	Nová zelená úsporám
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OP D	Operační program Doprava
OP PIK	Operační program Podnikání
OP PPR	Operační program Praha pól růstu
OP R	Operační program Rybářství
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PF4EE	Private Finance for Energy Efficiency
P RV	Program rozvoje venkova
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PO	Prioritní osa
POVEZ II	Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců II
PPP	Partnerství veřejného a soukromého sektoru, převzatou z anglického termínu Public Private Partnerships
ŘO	Řídicí orgán
SBD	Stavební bytová družstva

Pojem nebo zkratka	Definice
SC	Specifický cíl
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SFPI	Státní fond pro podporu investic
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SGEI	Services of general economic interest
SMO ČR	Svaz měst a obcí ČR
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
TAČR	Technologická agentura ČR
TEN-T	Trans-European Transport Network
ÚSC	Územně samosprávný celek
UZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VaV	Výzkum a vývoj
VHD	Veřejná hromadná doprava
VHI	Vodohospodářská infrastruktura
VLC/P	Veřejná logistická centra/překladiště
VVI	Veřejná výzkumná instituce
VŘ	Výběrové řízení

4. Úvod do problematiky

4.1. Výchozí situace

V rámci Evropské unie bude v první polovině roku 2019 s nejvyšší pravděpodobností finalizován a schválen Víceletý finanční rámec na roky 2021-2027. Dle návrhu Komise představeného v roce 2018 by měly být oproti předchozímu rámci omezené zejména prostředky na společnou zemědělskou politiku i na politiku soudržnosti, tedy fondy, ze kterých aktuálně čerpá Česká republika i jiné méně rozvinuté státy.¹ Úvahy představené v diskusním dokumentu Komise k budoucnosti financí EU zdůrazňují potřebu „udělat více za méně peněz“ a lépe využít rozpočet EU v období rozpočtových omezení. Za tímto účelem tedy Komise cílí na efektivní využití návratné a nevratné formy podpory prioritních oblastí, jakož i jejich kombinaci.

Cílem finančních nástrojů v prostředí Evropské unie je **poskytnout financování** subjektům **s rizikovějším profilem**, kterým není privátní finanční sektor schopen poskytnout zdroje, a podpořit tak konkurenceschopnost ekonomiky EU. Vzniklé finanční nástroje by tedy měly být **zaměřeny na odstranění selhání trhu nebo suboptimální investiční situace** na základě zásady proporcionality a bez zdvojování nebo vytlačování soukromého finančního sektoru. V průběhu víceletého finančního rámce 2014-2020 s tímto záměrem Evropská komise ustanovila 16 centrálně řízených finančních nástrojů. Na národních úrovních byly v tomto období dále ustavené jednak nové nástroje z ESI fondů, jednak finanční nástroje z rozpočtů členských států. Tato situace se však nyní jeví neoptimální. Jak ukazuje posouzení dopadu stávajícího programového období (v rámci návrhu programu Invest EU), **portfolio nabízených finančních nástrojů je velmi roztržštěné**. Tento stav by bylo možné považovat za vhodný, pokud by si nástroje vytvořené na národní úrovni nekonkurovaly např. s nástroji v portfolio EIB a konečnému příjemci by se pouze zvyšovala nabídka, ze které by si mohl vybrat nástroj nejvhodnější. Situace je však opačná a v důsledku komplikovaná pro gestory jednotlivých oblastí, finanční zprostředkovatele, jakož i pro konečné příjemce, kteří aktuálně naráží na odlišný procesní postup, různá pravidla způsobilosti a monitoring. Administrativní zátěž spojená s využitím finančního nástroje spolufinancovaného z ESIF by měla být srovnatelná se zátěží potřebnou pro administraci komerčních finančních nástrojů. Cílem implementace finančních nástrojů pro příští období by tak mělo být spíše využití již stávajících finančních nástrojů a jejich konsolidace, než budování dalších izolovaných nástrojů/fondů na podporu stejné oblasti, resp. aktivity. Dodavatel v českém prostředí hodnotí pozitivně určitý pokrok směrem ke zjednodušení podmínek, stále je zde však velký prostor pro další úpravy.

Dalším aktuálním problémem na evropské úrovni je fakt, že **existující finanční nástroje ne vždy reagují na selhání trhu**, resp. suboptimální investiční situaci. Ku příkladu, průzkumy a rozhovory realizované EK naznačily, že v rámci okna pro infrastrukturu a inovace se mohou objevovat určitá vytěsňování soukromého finančního sektoru. V České republice prozatím nebyla tato situace podrobněji analyzována, dle zástupců ČBA oslovených během analytické části projektu lze však určité vytěsňování vnímat u nástroje Expanze². Posouzení dopadu stávajícího programového období realizované Evropskou komisí tak jasně zdůrazňuje, že „současná zkušenost s finančními nástroji EU a rozpočtová záruka ESIF vykazaly potřebu zjednodušení, zeštíhlení a lepší koordinace unijních nástrojů investiční podpory během následujícího víceletého rozpočtového rámce“.³

¹ Finální podoba rozpočtu v době realizace této zprávy není k dispozici, jedná se tedy o předpoklady na základě dosud zveřejněných informací.

² Program Expanze (v rámci OP PIK) nabízí malým a středním podnikatelům zvýhodněné úvěry na zahájení či rozvoj podnikání s možností odkladu splátek až 3,5 roku.

³ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí Program InvestEU, 2018/0229 (COD), Brusel 6. 6. 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/DOC/?uri=CELEX:52018PC0439&from=EN>

4.2. Obecné překážky v implementaci v rámci ESIF a jiných FN

Překážek v implementaci finančních nástrojů je v České republice několik. Tato podkapitola reflektuje identifikované překážky z pohledu konečných příjemců, jakož i vnímání těchto překážek z perspektivy správců FN, ŘO a gestorů jednotlivých oblastí.

Předně, **téma finančních nástrojů je v českém prostředí obklopeno několika mýty**. Většina dotazovaných podnikatelů (největší skupina konečných příjemců, na které existující FN cílí), která o finančních nástrojích již slyšela, předpokládá, že tyto nástroje mají plně nahradit dotace, díky čemuž se k této formě finanční podpory staví negativně⁴. Po zkušenostech s dotacemi, které jsou vnímány jako administrativně velmi náročné, očekávají koneční příjemci i zde velkou administrativní zátěž a případné komplikace. Někteří oslovení se například obávají, že v projektu udělají chybu a podporu budou muset vrátet. Jiní považují výzvy za soutěžní a obávají se silné konkurence, do administrace se proto ani nepouští. Na základě těchto informací lze vyhodnotit, že většině dotazovaných dělá problém rozlišovat mezi návratnou a nevratnou formou podpory a není jim zřejmé, jak finanční nástroje fungují.

Druhou, velmi výraznou překážkou, je fakt, že velká skupina potenciálních konečných příjemců o finančních nástrojích prozatím ani neslyšela. Ačkoliv tak v jejich segmentu jsou finanční nástroje již dostupné, **využití brání neznalost**. Toto zjištění je podpořeno i výsledky realizovaného dotazníkového šetření, kdy 63 % respondentů uvedlo, že nezná žádné finanční nástroje. Z aktuálního programového období je nejznámějším programem Záruka⁵, kterou zná pouhých 13 % respondentů. Tyto překážky lze napravit osvětovou kampaní, která však musí být segmentovaná tak, aby zasáhla konečné příjemce prostřednictvím kanálů, které využívají. Dodavatel zde například nedoporučuje velkou mediální kampaň, ale cílení na jednotlivé skupiny potenciálních konečných příjemců v daných oblastech a jejich nasměrování k hlavnímu informačnímu zdroji. Tím by dle respondentů měla být speciální webová stránka s přehledem všech dostupných finančních nástrojů (vybralo 55 % respondentů). Druhou preferovanou možností je informování prostřednictvím newsletterů státních organizací (vybralo 42 % respondentů).

Obecně, aktuální způsoby informování o dluhovém, resp. ekvitním financování se liší v závislosti na typu konečného příjemce. Např. studenti VŠ, doktorandi či výzkumní pracovníci se o typech dostupného financování dozvídají zejména na vysokých školách, resp. ve výzkumných organizacích, kterých jsou součástí. Naopak z pohledu podnikatelských subjektů je prvním zdrojem informací zpravidla jejich banka, kde v případě potřeby finance tato skupina aktivně poptává. Na základě provedených hloubkových rozhovorů považují tito příjemci za nedostatečné informace o administrativní náročnosti procesu. Vybraní jedinci se pro využití Expanze či M-záruky např. rozhodli až v případě, kdy ve svém okolí měli někoho, kdo již nástroj využil a kdo jej na základě svých zkušeností dále doporučil. Zpravidla se také nerozhodovali mezi komerčním nástrojem a nástrojem z ESIF, neboť nástroj ESIF jim doporučila na základě analýzy všech podkladů samotná komerční banka. Tento přístup finančního sektoru je logický. Banky se při vyhodnocování poptávky po financování řídí třemi ukazateli: zda bude mít potenciální žadatel zdroje na splácení, zda má pro požadovaný obnos dostatečný kolaterál a zda má pro další rozvoj vlastní zdroje (ekvita, podřízený úvěr, dotace). V případě, že je jeden z těchto ukazatelů nedostatečný nebo zcela chybí, komerční banka zpravidla vyhodnotí potenciálního klienta jako příliš rizikového a financování mu neumožní. Finanční nástroje na úrovni ESIF i EU by tak na tato omezení bank měla reagovat a primárně nabízet financování těchto „příliš rizikových“ projektů.

Třetí překážkou, která optimální implementaci finančních nástrojů znemožňuje, je **existence dotací využitelných na stejné účely**. Dle dodavatele není v některých případech nutné ani žádoucí nahrazovat dotace finančními nástroji, je však potřeba je nastavit tak, aby se vzájemně doplňovaly a měly pro potenciální konečné příjemce smysl. V případě, kdy je dostupná dotační

⁴ Vyhodnoceno na základě individuálních hloubkových rozhovorů se zástupci organizací sdružujících podnikatelské subjekty, např. Svaz průmyslu a dopravy ČR, Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR aj.

⁵ Program Záruka 2015- 2023. Zaručovaný úvěr s délkou ručení až 6 let je určen pro malé a střední podnikatele, mohou jej využít na provozní i investiční náklady.

forma podpory, je pro příjemce i za cenu vyšší administrativní zátěže tato forma atraktivnější, než forma návratná. Tato překážka je stěžejní i pro správce finančních nástrojů, kteří v takovém případě nejsou s to zajistit efektivní čerpání alokace.

Čtvrtou obecnou překážkou je **neoptimální nastavení finančních nástrojů, resp. požadavky na vyřízení**. Úspěšné finanční nástroje musí být min. stejně uživatelsky přívětivé a jednoduché na vyřízení jako nástroje komerční. To platí dvojnásobně pro nástroje, které jsou komplementární k dotaci. Ve většině případů není aktuálně možné nastavit čerpání dotace a finančního nástroje v jedné operaci, uživatel je tedy vyřizuje ve dvou systémech u (obvykle) dvou odlišných subjektů, které si navzájem ne vždy předávají informace. Tímto způsobem se také zvětšuje **časová náročnost** celého procesu. Tyto překážky pro implementaci kombinace FN a dotací vnímají také řídicí orgány, gestoři příslušných oblastí a správci FN. Tento stav by se měl v dalším programovém období výrazně zjednodušit.

Poslední z obecných překážek je **částečný nezáměr konečných příjemců o dluhové financování**, resp. rizikový kapitál. V realizovaném dotazníkovém šetření uvedlo 17 % respondentů, že aktuálně nepotřebuje financování. Druhým důvodem je vnímána rizikovitost spojená s dluhovým financováním. V tomto ohledu na základě hloubkových rozhovorů s příjemci Expanze a M-Záruky vyplynulo, že se příjemci obávají zejména neschopnosti splácet, případně dalších obstrukcí svých podnikatelských aktivit, které mohou splácení ovlivnit.⁶ Příjemci se dále obávají také narušení trhu prostřednictvím dotací získaných jejich konkurencí. V oblasti rizikového kapitálu se projevuje zejména nezkušenost konečných příjemců s touto formou financování. Dalšími překážkami je neochota majitelů firem sdílet své know-how s „cizími subjekty“ i ztráta plné kontroly nad vedením společnosti. V tomto ohledu je nedůvěra vůči státním investorům vyšší, než nedůvěra v investory soukromé.

Z pohledu stávajících řídicích orgánů a věcně příslušných gestorů vybraných oblastí patří k důvodům částečného nezáměru o dluhové, resp. ekviventní financování také **legislativní nejistota**. Kupříkladu zákon o sociálním podnikání je i po několika letech stále ve fázi přípravy. Taktéž zákon o sociálním bydlení. Dalším rizikem je samotná **životaschopnost záměru** vnímaná konečnými příjemci. Cílem finančních nástrojů je intervenovat tam, kde by klasické finanční nástroje nebyly kvůli rizikovitosti projektu konečných příjemců dostupné. Koneční příjemci jsou však sami averzní vůči riziku spojenému s realizací těchto „rizikovějších“ projektů. Pouze část sofistikovaných příjemců je ochotná toto riziko podstoupit (typicky technologické start upy).⁷ Obvykle si však koneční příjemci možnost defaultu nepřipouští.

Z pohledu stávajících správců FN je hlavní bariérou, resp. rizikovým faktorem častá změna podmínek pro získání podpory. Např. program Expanze od svého zavedení doznal prozatím tří změn podmínek, resp. jejich zjednodušování. Právě stabilní podmínky však zvyšují pravděpodobnost zájmu konečných příjemců o finanční nástroje. Správci FN dále považují za částečně problematickou nedostatečnou strategii stávajících řídicích orgánů ohledně aktivit, které by měly být podpořeny dotačně, aktivit podpořených za pomoci finančních nástrojů resp. kombinací obou forem. Z tohoto pohledu je pro české prostředí stěžejní, aby byl na úrovni věcně příslušných gestorů i řídicích orgánů dále podporován capacity building a přenos odborných znalostí mezi jednotlivými resorty.

⁶ Ku příkladu respondenti uvedli neschopnost získání stavebního povolení. Tento stav trvá v ojedinělých případech i více jak 2 roky. Zjištění potvrzuje také žebříček Světové banky „Doing business 2019“, který v oblasti získání stavebního povolení řadí ČR mezi 40 nejhorších zemí na světě. Více viz http://www.worldbank.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf, str. 166.

⁷ Zjištění potvrzují závěry hloubkových rozhovorů s příjemci Expanze a M-Záruky, kteří označili životaschopnost záměru za nadřazenou potřebnosti projektu nebo podpoře prioritního oboru.

4.3. Vize ideálního budoucího stavu

Ideální podobu budoucího stavu oblasti finančních nástrojů lze rozdělit na základní podskupiny. Skupinu „domácího“ uspořádání a skupinu využívání celoevropských nebo regionálních nástrojů. Implementační uspořádání by mělo v ideálním stavu odstranit hlavní překážky identifikované v kapitole 4.2. Oproti dotačním výzvám by měly být finanční nástroje uživatelsky více přívětivé a pro konečného příjemce téměř nerozeznatelné od komerčních produktů. Potenciální koneční příjemci budou srozuměni s faktem, že stát chce touto formou podpořit vybrané aktivity a oblasti. Budou mít dostatek informací a FN budou aktivně propagovány vhodnými dostupnými kanály. Z pohledu konečných příjemců je také důležité, aby nedocházelo k příliš častým změnám podmínek pro využívání návratné podpory.

Finanční nástroje budou více zaměřeny na přilákání dalších zdrojů a umožnění koinvestování a spoluvytváření jednotlivých atributů nástroje i ze strany investorů. Situace z aktuálního programového období, kdy se v ČR využívají pro FN pouze zdroje ESIF nebo státního rozpočtu⁸ je neudržitelná a není v souladu s primárním cílem finančních nástrojů - iniciovat další investice.

Do budoucna je také potřebné více sjednotit a pro konečné příjemce zpřehlednit samotnou strukturu poskytovatelů/správců FN. Není nevyhnutné mít pro každou oblast samostatně stojící nástroj a k němu správce s dílčím mandátem. Dodavatel již v úvodu aktuálního programového období doporučoval zavedení implementační architektury s fondem fondů – resp. sjednocení poskytování FN tak, aby nebyly primárně jednodruhové, ale umožňovaly kombinaci nebo výběr dle specifické potřeby konečného příjemce.

Důležitou oblastí jsou také kapitálové FN – ty se nepovedlo v rámci ESIF v ČR doposud reálně uvést v život. Zvládnutí tohoto typu FN je klíčové i pro budoucnost, bez schopnosti zakomponovat i kapitálové a kvazikapitálové podtypy FN do konkrétních projektů, SPV nebo platform financujících větší balíky aktivit, nedojde k dostatečnému progresu ve využívání FN.

V oblasti propagace využití návratné formy podpory je nutné také zvýšit aktivitu na všech úrovních. Nabídka komunikačních kanálů informujících o možnostech FN musí být obsáhlejší. Měla by obsahovat vlastní specializovaný web⁹, sociální sítě, kontextovou reklamu, direct mailing i spolupráci s asociacemi, poradenskými společnostmi a zájmovými sdruženími při šíření informací o FN.

Na evropské úrovni došlo v roce 2018 k představení návrhu na zřízení Programu InvestEU, jenž má přispívat k plnění cílů politiky unie různými způsoby, obzvláště pak prostřednictvím programů COSME a Horizontu Evropa. Tento program staví na úspěšných zkušenostech EFSI a aktuálních finančních nástrojích uvnitř členských států EU. Bude stát na čtyřech pilířích:

- Fond InvestEU poskytující záruky EU;
- Poradenské centrum InvestEU poskytující technickou pomoc obzvláště v oblasti rozvoje projektů;
- Portál InvestEU poskytující snadno dostupnou databázi na podporu projektů při zajišťování financování;
- operace kombinování zdrojů (blending)¹⁰.

Cílem navrhované struktury je zjednodušení, zvýšená flexibilita a odstranění potenciálního překrývání mezi zdánlivě podobnými unijními nástroji podpory. InvestEU se bude skládat ze čtyř tzv. oken. Každé okno by se mělo skládat ze dvou složek, totiž složky EU a složky členského státu. Složka EU by měla přiměřeným způsobem řešit celounijní selhání trhu nebo suboptimální investiční

⁸ Program Expanze dílčím způsobem nepřímo aktivuje i jiné zdroje.

⁹ Potvrzeno i výsledky dotazníkového šetření, specializovaný web byl nejvíce preferovaným kanálem

¹⁰ Myšleno jako možnost vícezdrojového financování – bude docházet k zapojení zdrojů EU, národních zdrojů a zdrojů soukromých investorů (ne jako kombinace dotace a finančního nástroje)

podmínky. Složka členského státu by měla dát členským státům možnost přispět částí svých zdrojů z fondů v rámci sdíleného řízení na tvorbu rezerv pro záruku EU s cílem využít záruky EU na finanční či investiční operace, které mají řešit specifická selhání trhu nebo suboptimální investiční podmínky na jejich vlastním území. V oblasti využití sdíleného řízení zatím nebylo v ČR rozhodnuto, a to zejména z důvodu nedostatku konkrétních informací. Využití Invest EU (jakožto rozšířeného následovníka EFSI) je ale pro budoucnost klíčové – zejména kombinované nástroje s vyšší přidanou hodnotou a náročnější implementací jsou budovány i v současnosti zejména v rámci EFSI. Jestli bude chtít ČR v dalším období tyto nástroje reálně začít využívat, je nutné začít s přípravami už v současném období. Typickým příkladem pilotní implementace může být EPC platforma ve spolupráci s EIB¹¹. Využití zahraničního know-how se také jeví jako vhodná forma získání domácí expertízy a pro další období by měly být kapacity EIB a EIF, případně hubu EIAH využívány právě k přenosu potřebných znalostí na domácí půdu.

Dalším zdrojem financování, na který je potřeba se v cílovém stavu zaměřit, jsou programy typu Horizont Evropa umožňující financování na celoevropském konkurenčním principu. V aktuálním období byly subjekty v ČR zaměřeny více na využití jednodušších forem podpory financovaných z garantovaných národních alokací/obálek. Pro příští období je nutné zlepšit povědomí a poskytnout pomoc i při využívání těchto nadnárodních forem financování.

Nejdůležitější aktivitou pro dosažení cílového stavu ale bude nastavení vhodného mixu národních a celoevropských/regionálních nástrojů tak, aby nedocházelo k jejich překryvu a případné kanibalizaci.

¹¹ EPC platforma je centrální elektronické tržiště pro samofinancovatelné zaručené úspory energií. Funguje za účelem vzájemného propojení poptávajících, dodavatelů technologií, nezávislých investorů a subjektů kryjících rizika tohoto vztahu.

4.4. Typologie finančních nástrojů a kombinací FN a dotace

Pro lepší pochopení logiky tvorby návrhu Dodavatel zpracoval níže uvedené charakteristiky finančních nástrojů a jejich kombinací s nenávratnou podporou v rámci jedné operace. V odůvodněných případech se ve zprávě objevují také kombinace nástroje a dotace ve dvou operacích. Cílem návrhu není definovat využití finančních nástrojů v oblastech, kde existuje plně tržní financování. Na druhé straně (v souladu se článkem 52 CPR¹²) finanční nástroje nejsou navrhovány pro oblasti, kde investice nevytvářejí následné příjmy nebo úspory umožňující splacení finančního nástroje. V následujících definicích využití jednotlivých nástrojů a jejich kombinací je popsán přístup Dodavatele k návrhům konkrétních nástrojů v jednotlivých podoblastech NKR.

Zvýhodněný úvěr

Finanční nástroj ve formě poskytnutí zvýhodněného úvěru má za cíl umožnit financování projektů/investic tam, kde chybí likvidita na trhu nebo se jedná o specifický segment konečných příjemců (malá skupina, pilotní otestování, vysoce rizikový segment konečných příjemců), případně jinak definované tržní selhání odůvodňující využití tohoto typu nástroje. Extensivní využívání tohoto typu financování může vytlačovat komerční zdroje. V rámci nástroje je možné definovat preferenční odměňování správce nebo investorů. Pákový efekt nástroje úvěrového typu je menší než u záruk a ekvivalentního financování.

Zvýhodněný úvěr + technické poradenství

Zvýhodněný úvěr v kombinaci s doplňkovým grantem v podobě technického poradenství má za cíl podpořit realizaci projektů/investic v případech, kdy bylo analyticky potvrzeno, že segment ve kterém je nástroj navrhován/využit trpí nedostatkem znalostí nebo technické expertízy pro úspěšnou realizaci projektů (typicky poradenství pro sociální podnikatele, start-upy nebo zpracování projektů a energetických posudků v oblasti energy efficiency projektů). Optimálně by technické poradenství mělo být poskytováno stejným subjektem jako finanční nástroj.

Zvýhodněný úvěr + capital rebate

Zvýhodněný úvěr v kombinaci s tzv. "capital rebate"¹³ má za cíl umožnit konečnému příjemci po dosažení stanoveného cíle (například určitého procenta energetických úspor) získat část podpory nevratnou formou, např. formou odpuštění splátek.

Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby

Zvýhodňování úvěru formou příspěvku na úhradu úrokové sazby je specifickým podtypem finančního nástroje. Umožňuje plně využívat komerčního financování (ŘO neposkytuje zdroje na poskytování úvěrů, pouze na úhradu stanoveného rozdílu mezi komerční a stanovenou sazbou). Lze tak dosáhnout vyššího pákového efektu než u klasického zvýhodněného úvěru – de facto na úroveň záruky.

Poskytnutí záruk

Finanční nástroj ve formě poskytnutí záruky má za cíl umožnit komerční financování a to tím, že sníží nároky na zástavu poskytnutou konečným příjemcem a umožní financování rizikovějších projektů (dle definované investiční strategie). Záruku lze poskytnout jako portfoliovou nebo individuální (na jeden projekt/investiční záměr). Nástroj lze primárně využít k pokrytí tržní mezery

¹² Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza č. COM(2018) 375

¹³ Pro nové programové období je zaveden nový typ grantu a to capital rebate. Pro capital rebate ještě není zaveden český ekvivalent, dodavatel tak používá původní anglický termín.

způsobené neochotou bankovního sektoru financovat rizikovější projekty nebo specifický segment konečných příjemců (subjekty s kratší historií, s nedostatečným kolaterálem).

Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku

Forma příspěvku na úhradu záručního poplatku je specifickým podtypem finančního nástroje. Měl by být využíván za situace, kdy jsou tržně dostupné různé druhy záruk. Není tak potřeba vytvářet další nástroj záručního typu. Cílem nástroje je „zlevnění“ záruk pro konečného příjemce. Nástroj umožňuje plně využívat komerčního financování (ŘO neposkytuje zdroje na záruku samotnou, pouze na úhradu stanoveného rozdílu mezi komerčním a zvýhodněným poplatkem).

Záruka + technické poradenství

Záruka v kombinaci s doplňkovým grantem v podobě technického poradenství má (obdobně jako u úvěrů) za cíl podpořit realizaci projektů/investic v případech, kdy bylo analyticky potvrzeno, že segment ve kterém je nástroj navrhován/využit trpí nedostatkem znalostí nebo technické expertízy pro úspěšnou realizaci projektů. Poradenství musí mít přímou vazbu na finanční nástroj a má podpořit schopnost subjektu a udržitelnost podpořených aktivit.

Kapitálový vstup

Finanční nástroj typu kapitálového vstupu má za cíl umožnit financování zejména inovačních projektů a obvykle slouží k financování počátečního rozvoje společnosti (jde o rizikové financování a koneční příjemci obvykle nemají kolaterál nebo historii). Zdroje použité k financování rizikového a rozvojového kapitálu majoritně pocházejí ze soukromých zdrojů a jsou typicky investovány do soukromých společností, které nejsou veřejně obchodovanými společnostmi na burze. Využití financování formou kapitálového vstupu lze ale také využít u větších infrastrukturních projektů nebo investic (kde konkrétní deal structuring např. vyžaduje vytvoření SPV, a multi-zdrojové a multi-typové financování typu kvazikapitálových subtypů). Za kapitálový nástroj může být považováno i poskytnutí finančních zdrojů ve formě tzv. kvazi-equity financování (kvazi vlastní kapitál), tedy investic do podřízeného dluhu.

Jedná se o typ financování, který stojí mezi kapitálovou investicí a dluhem, je rizikovější než přednostní dluh a méně rizikový než běžná kapitálová investice, nicméně bez zajištění rizika pro případ nesplacení. Návratnost těchto úvěrů je spojena s výkonností cílové společnosti (tzn., že výnos pro držitele je založen především na ziscích nebo ztrátách cílového podniku).

Kvazi kapitálové investice mohou mít strukturu dluhu, nezajištěného a podřízeného (včetně mezaninového dluhu), který lze v některých případech převést na kapitál, nebo do prioritních akcií.¹⁴

Kapitálový vstup + technické poradenství

Obdobně jako u předchozích typů kapitálový vstup v kombinaci s doplňkovým grantem v podobě technického poradenství má za cíl podpořit realizaci projektů/investic v případech, kdy bylo analyticky potvrzeno, že segment ve kterém je nástroj navrhován trpí nedostatkem znalostí nebo technické expertízy pro úspěšnou realizaci projektů/rozvoj firem.

Kombinovaný typ finančního nástroje

Mimo výše uvedený základní set „klasických“ finančních nástrojů Dodavatel analyzoval i využití následujících specifických typů nebo podtypů finančních nástrojů s vyšší přidanou hodnotou:

- PPP (Public Private Partnership)
- Podpora financování umožňující leasing (aktuálně součást programu Expanze)
- Podpora financování formou kapitálového trhu (START)¹⁵

¹⁴ Zdroj: Analýza pracovní skupiny Ministerstva financí ČR, Úřadu vlády ČR, Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva průmyslu a obchodu, autor Ing. Martin Hanzlík, LL.M.

¹⁵ Burza cenných papírů Praha, a.s. Dostupné na: <https://www.pxstart.cz/cs>

- Podpora financování formou EPC a EPB¹⁶
- Kombinovaný nástroj typu platforma umožňující kombinaci dluhového a kapitálového, resp. kvazikapitálového nástroje.

Tyto nástroje jsou v textu příslušných kapitol specificky zmíněny.

¹⁶ EIB: Investment Plan for Europe: EU bank and CMZRB join forces to support the energy efficiency of buildings in the Czech Republic. Dostupné na: <http://www.eib.org/en/infocentre/press/releases/all/2019/2019-013-investment-plan-for-europe-eu-bank-and-cmzrb-join-forces-to-support-the-energy-efficiency-of-buildings-in-the-czech-republic>

5. Trh práce a zaměstnanost

5.1. Identifikace nejvhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Současná ekonomika se nachází ve stavu téměř plné zaměstnanosti. Tato situace je příznivá zejména pro zaměstnance a osoby hledající zaměstnání. Ekonomika se však musí vypořádat s nedostatkem pracovních sil v širokém spektru profesí, což omezuje její další rozvoj. V následujících letech lze očekávat dílčí ochlazování ekonomiky vzhledem k ekonomickému cyklu¹⁷.

Dodavatel v oblasti trhu práce a zaměstnanosti identifikoval tři podoblasti k hlubší analýze využitelnosti finančních nástrojů po roce 2020:

- sociální podnikání (vznik i podporu stávajících)
- zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy
- podpora vzniku malých podnikatelů (OSVČ)

V rámci hlubší analýzy těchto aktivit Dodavatel realizoval analýzy sekundárních zdrojů dat, hloubkové rozhovory s odbornými garanty MPSV a odborníky z řad dotčených subjektů a zástupců cílových skupin příjemců podpory. Na základě těchto analýz a rozhovorů Dodavatel identifikoval jednu podoblast jako vhodnou pro uplatnění finančních nástrojů – sociální podnikání a jednu oblast jako pouze částečně vhodnou (zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy).

5.1.1. Zdůvodnění výběru

V oblasti podpory **vzniku malých podnikatelů** Dodavatel analyzoval sektor stříbrné ekonomiky¹⁸, která se z důvodu demografického stárnutí populace jeví v období 2021+ jako potencionálně atraktivní. Dodavatel tento sektor konzultoval s věcně příslušným gestorem za oblast zaměstnanosti na MPSV a dále se stakeholdery v oblasti zaměstnávání osob v před-důchodovém věku, zejména představiteli neziskové organizace Plus 50 a nedotačního projektu Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR) „Silver business“. Dodavatel dále analyzoval velikost tohoto segmentu a vzal v úvahu své zkušenosti s poradenstvím pro podnikatele. Závěrem analýzy je zjištění, že segment osob v předdůchodovém věku, který by byl relevantní pro podporu finančními nástroji typu zvýhodněný úvěr s poradenstvím, je velmi malý. Ty osoby, které mají s podnikáním praxi, nevyžadují základní kapitál (kapitálový finanční nástroj je tedy nevhodný), v předdůchodovém, resp. důchodovém věku se soustředí především na poradenské služby pro jiné firmy. Běžnou praxí je spolupráce formou dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti. Těchto expertů je řádově cca dvě stě a AMSP je oslovuje napřímo. Většina osob, které během svých ekonomicky aktivních let nepodnikaly, nemá o podnikání ani v důchodu zájem. Potenciální koneční příjemci se potýkají s neznalostí legislativy a nechotou podstupovat rizika související s podnikatelskou činností. Přesto, pokud by se takovíto jedinci našli, mohou využívat existující FN na podporu začínajících podnikatelů, které nejsou omezené věkem. Tento segment je vhodné podporovat zejména formou poradenství a koučinku cílové skupiny, financování je zde spíše okrajovou potřebou.

V oblasti sociálního podnikání Dodavatel analyzoval podporu **vzniku a rozvoje sociálních podniků**. Na základě analýzy je zřejmé, že věcně příslušný gestor MPSV pro další období plánuje podporu vzniku sociálních podniků formou dotace. Začínající sociální podniky jsou pro bankovní

¹⁷ Deloitte: Česká ekonomika v roce 2019 Podzim hospodářského cyklu ve smyslu citelného zpomalení. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/deloitte-analytics/articles/vyhled-ceske-ekonomiky-na-rok-2019.html>

¹⁸ „Stříbrnou ekonomiku“ lze definovat jako ekonomické příležitosti vyplývající z veřejných a spotřebitelských výdajů v souvislosti se stárnutím populace a specifickými potřebami obyvatel ve věku nad 50 let.

sektor neatraktivní hned z několika důvodů – nedisponují historií podnikatelských aktivit a nemají předmět zástavy, pročež u nich nelze posoudit úvěrové riziko. Samotní sociální podnikatelé se nechtějí v začátcích podnikání vystavovat riziku neschopnosti úvěr splácet, tuto bariéru považují za zásadní. Z pohledu správce finančního nástroje je tento fakt také potvrzen – přes procedury pro hodnocení rizik není možné „protlačit“ subjekt úplně bez historie nebo dostatečného kolaterálu a to ani při nastavení poměrně benevolentní investiční strategie (zde si lze představit situaci, kdy sociální podnik zakládá jiná právnická osoba nebo obec, zde by se mohl využít jako zástava její majetek, nebo by tato mateřská společnost mohla být předmětem hodnocení rizik).

V zahraničí existují i případy, kdy je jako kolaterál použita i tzv. nezávazná směnka. Poskytovatel finančního nástroje má k dispozici „blank“ směnku. V případě defaultu do ní vyplní zbývající dlužnou částku včetně příslušenství a datum vystavení směnky.¹⁹

Dodavatel nevyklučuje i podporu začínajících sociálních podniků formou FN, nicméně doporučuje podporu v oblasti sociálního podnikání směřovat do již funkčních a ověřených podniků, kde dochází k ziskovosti a je tak garantována návratnost investic. Tento faktor je důležitý jak pro správce FN, tak i pro jeho příjemce. Sociální podniky v iniciační fázi mají vysokou míru rizikovosti, vysoké investiční náklady na pořízování hmotného majetku, nízkou míru likvidity a poměrně dlouhodobou návratnost. Podpora vzniku nových sociálních podniků by měla dle Dodavatele proběhnout formou nevratné dotační podpory nebo kombinace FN a dotace (mimo výše uvedené případy, kdy je možné podpořit i vznikající sociální podnik pouze FN), na kterou mohou v případě úspěšných projektů FN plynule navázat.

Souhrnný přehled podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení
Sociální podnikání	<ul style="list-style-type: none"> podpora stávajících sociálních podniků v další expanzi služeb nebo výroby 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) veřejné právnické osoby (města, obce, kraje) jiné (NNO) 	Dodavatel vnímá oblast jako vhodnou pro využití FN.
Sociální podnikání	<ul style="list-style-type: none"> podpora vzniku sociálních podniků 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) veřejné právnické osoby (města, obce) Jiné (NNO) 	Dodavatel vnímá oblast jako spíše nevhodnou pro využití FN.
Zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy	<ul style="list-style-type: none"> podpora adaptability a vzdělávání pracovní síly 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) soukromé právnické osoby (OSVČ) jiné (NNO) 	Dodavatel vnímá pouze omezený potenciál využití FN v této oblasti.
Podpora vzniku malých podnikatelů (OSVČ)	<ul style="list-style-type: none"> podpora vzniku malých podnikatelů v předdůchodovém věku (stříbrná ekonomika) 	<ul style="list-style-type: none"> FO 	Dodavatel vnímá oblast jako nevhodnou pro využití FN.

5.1.2. Rozpracování podoblasti Sociální podnikání

České pojetí sociálního podniku je doposud stále legislativně neukotvené. Ačkoliv vláda v květnu 2017 schválila záměr zákona o sociálním podnikání, další vývoj je nejistý, neboť je závislý

¹⁹ https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/case-study_ESF_Financing_the_social_economy.pdf - příklad je uveden na straně 10.

na politické vůli nové vlády. V praxi se tak nyní využívá více možných interpretací sociálních podniků.

Webové stránky „České sociální podnikání“ (zastřešené Ministerstvem práce a sociálních věcí), které na dobrovolné bázi podniky registrují, čítají v současné době v ČR 225 sociální podniků. Oproti roku 2017 tak počet mírně vzrostl (o zhruba 10 podniků). Skutečný počet odhaduje Dodavatel na základě provedených analýz a dostupných informačních zdrojů na **400 – 600 subjektů**.²⁰

Dle pravidel OP Zaměstnanost musí sociální podnik naplňovat pět principů/charakteristik: Mít společensky prospěšný cíl; vytvářet sociální prospěch, řídit se pravidly u ekonomického prospěchu, zohledňovat environmentální prospěch a fungovat v místní prospěch. Zmíněné principy kladou jistá omezení pro zabezpečení financování těchto typů podniků.

Zdroje financování sociálních podniků

K hlavním veřejným zdrojům financování sociálních podniků v ČR patří kromě dotační podpory (v aktuálním programovém období v rámci ESIF z OP Z, OP PPR a IROP) příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti alokované Úřadem práce. V oblasti soukromých zdrojů financování hraje i nadále klíčovou roli bankovní sektor, přičemž dosažení této formy financování je pro řadu sociálních podnikatelů značně komplikované.

Předpoklad vývoje po roce 2020+

V srpnu 2018 realizovalo oddělení evaluací MPSV dotazníkové šetření sociálních podniků podpořených z OP LZZ po ukončení podpory. K důležitým závěrům patří zejména fakt, že „přes 60 % sociálních podniků hlásí za loňský rok oproti tomu minulému zvýšení tržeb, 16 procent% subjektů výrazné zvýšení.“, dále také „nadpoloviční většina sociálních podniků dosáhla podle odpovědí za minulý rok zisku (53 procent % subjektů). Hospodářský výsledek kolem nuly hlásí 27 %procent podniků, ztrátu pak 20 procent % subjektů.“²¹. V následujících letech tak lze předpokládat růst tohoto segmentu. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zároveň schválilo implementaci finančního nástroje v oblasti sociálního podnikání s alokací 400 mil. Kč, jehož spuštění se předpokládá v roce 2019. Nástroj tak bude aktivní a sociálním podnikatelům dostupný i v dalším programovém období. Připravovaná investiční strategie tohoto finančního nástroje zároveň v souladu s podmínkami stanovenými evropskou legislativou počítá se zajištěním toho, že prostředky budou 8 let po konci způsobilosti OPZ používány ke stejnému účelu.²² Lze tedy předpokládat, že finanční nástroj podporující oblast sociálního podnikání na národní úrovni vznikne a bude potřebné zachovat i v příštím programovém období podporu v tomto dílčím segmentu i v příštím programovém období.

5.1.3. Rozpracování podoblasti zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy

Zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy je předpokladem pro zvyšování konkurenceschopnosti českých firem v tuzemském i mezinárodním prostředí. V této oblasti je aktuálně běžícím programem Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců II (POVEZ II), který však spíše než na zvyšování odborných a kvalifikačních znalostí cílí na proškolení zaměstnanců

²⁰ Dodavatel v rámci Ex ante analýzy finančních nástrojů v OPZ 2014-2020 vytypoval 689 subjektů jako potenciální žadatele o podporu z plánovaného finančního nástroje SP v OP Z 2014-2020: Žadatelé/příjemci oblasti podpory sociálního podnikání OP LZZ: 74; Žadatelé/příjemci oblasti podpory sociálního podnikání OP Z: 335; Další vhodné subjekty (databáze Českého sociálního podnikání, absolventi akceleračního programu Impact Hub, apod.: 280)

²¹ Vyhodnocení šetření sociálních podniků podpořených v OP LZZ po ukončení podpory (dodatek 2018), Oddělení evaluací (802), Sekce evropských fondů, Ministerstvo práce a sociálních věcí, viz. <https://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/VYHODNOCEN-ETEN-SP-PODPOENCH-V-OP-LZZ-DODATEK-2018.pdf>

s cílem prevence ztráty jejich zaměstnání. Tento dotační program tak není zaměřen na zaměstnavatele, ale pouze na zaměstnance.

Zdroje financování školení zaměstnanců

Program POVEZ II navazuje na obdobné formy podpory v minulosti. POVEZ II umožňuje získat finanční příspěvky na vzdělávání či rekvalifikaci zaměstnanců. Financované vzdělávání může být obecné, v odůvodněných případech ale i specifické. V obou případech se musí jednat o vzdělávání v odborných kurzech nebo kvalifikovaným interním lektorem. Oprávněnými náklady jsou kurzovné, mzdy interních lektorů, kteří zajišťují interní vzdělávání a mzdové náklady vzdělávaných zaměstnanců, a to po dobu jejich vzdělávání²³. POVEZ II bude realizován do 30. listopadu 2020 Úřadem práce ČR. V programu je aktuálně nastavena poměrně vysoká intenzita podpory – 85 % na vzdělávací aktivitu a 100 % na náklady, spojené se mzdami pro zaměstnance, účastníci se vzdělávací aktivity (schéma podpory de minimis). Výsledkem podpory je zvýšená produktivita a přidaná hodnota práce zaměstnanců – existuje tedy předpoklad nepřímé návratnosti této investice a dílčí potenciál pro využití FN v této oblasti.

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Pro další programové období lze předpokládat snižování intenzity podpory z programů spolufinancovaných z fondů EU. Zaměstnavatelé tak budou muset spolufinancovat výše uvedený typ aktivit větší částkou. Zároveň na základě zkušeností podnikatelského sektoru s aktuálním nastavením POVEZ II²⁴ lze jednoznačně doporučit zjednodušení získání podpory v této oblasti (nejen formou de minimis, ale také zvýšení limitu pro realizaci VŘ nebo odstranění této povinnosti vzhledem k tomu, že zaměstnavatel bude v případě návratné formy pomoci dostatečně motivován, aby podporu využil efektivně, umožnění podávání plošných žádostí apod.). Na druhé straně, zřejmě vzhledem k aktuálnímu nastavení programu podpory v oblasti, není čerpání dostatečné. Z celkové alokace 3,5 mld. Kč na dotační podporu je aktuálně zazávkováno 1,2 mld. Kč. Dodavatel tedy vnímá tuto oblast **pouze jako částečně vhodnou** pro implementaci finančního nástroje.

5.2. Překážky v implementaci FN v oblasti trhu práce a zaměstnanosti

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři (MPSV, AMSP ČR)	<ul style="list-style-type: none"> regulatorní nejistota spojená s nedostatky legislativního ukotvení sektoru SP nezájem nebo neschopnost příjemců podpory přeorientovat se z dotační formy podpory na podporu formou FN 	<ul style="list-style-type: none"> přijetí legislativní úpravy sociálního podnikání přijetí jasného politického rozhodnutí ve prospěch implementace navrhovaných finančních nástrojů, které nebude do konce programového období již měněno v důsledku zabezpečení předvídatelnosti, kontinuity a srozumitelnosti zabezpečení adekvátních administrativních kapacit v rámci implementační struktury - lidských kapacit; finančních zdrojů na realizaci potřebných změn, vč. nákladů na proškolení investice do komunikační a osvětové kampaně, která dokáže vysvětlit důvody, mechanismus fungování a především přínosy (kombinovaných) finančních nástrojů potenciálním konečným příjemcům

²³ Podle § 230 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů je účast zaměstnance na školení považována za výkon práce.

²⁴ SME-Union: Náměty na zlepšení čerpání z praxe od podnikatelů, kteří přišli do styku se špatně nastaveným čerpáním dotací POVEZ II – Podpora odborného vzdělávání. Dostupné na: <https://www.sme-union.cz/namety-na-zlepseni-cerpani-z-praxe-od-podnikatelu-keri-prisli-do-styku-se-spatne-nastavenym-cerpanim-dotaci-povez-ii-podpora-odborneho-vzdelavani/>

Stakeholder	Překážka	Opatření
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> komplikovanost prediktability budoucích cash flow SP, která vychází ze skutečnosti, že osobní podnikatelské schopnosti sociálního podnikatele výrazně ovlivňují pravděpodobnost dosažení stanovených cílů, a tedy profitabilitu SP Primárním cílem navíc není dosahování zisku, je zde tedy možnost roztříštění a nesouladu jednotlivých cílů. vysoké transakční náklady na malé investice V případě podpory vzniku SP nedostatečné podklady pro analýzu rizik a nedostatečný předmět zástavy 	<ul style="list-style-type: none"> zmenšení administrativní zátěže zjednodušením žádosti poradenství pro SP ze strany gestora (MPSV) nebo ze strany správce Vhodné nastavení krytí prvních ztrát mezi MPSV a správcem
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> omezené možnosti nakládání se ziskem pramenící z principů sociálního podnikání; orientace projektů spíše na provozní či spotřební výdaje, než-li na tvrdé investice; předpokládaná nižší produktivita na pracovníka; komplikovaná předvídatelnost budoucích cash flows, pramenící ze schopnosti dosažení stanovených plánů 	<ul style="list-style-type: none"> poskytování odborného poradenství s přípravou business plánu a udržení/rozvoje podnikání přijetí legislativního rámce upravující fungování SP mentoring v procesu žádosti o úvěr a následně i po dobu 12 měsíců po případném získání úvěru

5.3. Návrh kombinací FN a dotací v oblasti trhu práce a zaměstnanosti

V oblasti sociálního začleňování Dodavatel analyzoval zejména podoblast sociálního podnikání, u které vnímá největší potenciál pro využití FN a dále oblast zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy. Vhodné typy finančních nástrojů jsou označeny křížkem (X).

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Sociální podnikání	Zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy
Zvýhodněný úvěr		X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	X	
Zvýhodněný úvěr + capital rebate		
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby		X
Poskytnutí záruky		X
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku		X
Záruka + technické poradenství	X	
Kapitálový vstup		
Kapitálový vstup + technické poradenství		
Kombinovaný finanční nástroj (high tech)		

Z pohledu konečných příjemců (sociálních podnikatelů) není příliš velký rozdíl mezi zvýhodněným úvěrem a poskytnutím záruky pro banku/subjekt poskytující úvěr. Dodavatel však v rámci dřívější praxe analyzoval rozdíly v implementačních schématech a došel k závěru, že poskytnutí záruky je obtížněji spojitelné s poskytnutím mentoringu, který je pro oblast sociálního podnikání zásadní. Zároveň v ČR na základě ex ante analýzy FN v OPZ aktuálně není absorpce pro alokaci znásobenou vysokým pákovým efektem záruky. V případě kapitálového vstupu se jedná o implementačně nejnáročnější model, který v případě malých projektů pro velice omezený segment sociálních podniků nemá smysl. Dodavatel navrhuje spíše využití jiných nástrojů typu podpory start-upů, které mají charakter kapitálového vstupu, než budování dalšího izolovaného typu FN pro velice úzkou skupinu příjemců.

Zároveň segment konečných příjemců (i potenciálních) považuje za důležitou součást podpory poskytnutí cíleného poradenství. Vidí v něm i větší přidanou hodnotu než v klasické dotaci a nutnosti kombinace FN a dotace ve dvou operacích.

Dodavatel proto doporučuje **zvýhodněný úvěr v kombinaci s mentoringem**. V případě potřeby by bylo možné nástroj tohoto typu „otevřít“ i pro další cílové skupiny.

V oblasti zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy by bylo možné v případě zájmu zaměstnavatelů o tyto aktivity využít čistých finančních nástrojů typu zvýhodněný úvěr, resp. záruka za komerční úvěr. Alternativně, pokud by se jednalo o jednu ze státních priorit (v rámci podpory zvyšování konkurenceschopnosti podniků) tento sektor více podpořit doplněním o příspěvek na úhradu úrokové sazby, resp. záručního poplatku. Finanční nástroje by však i zde měly být dostupné pouze pro ty konečné příjemce, kteří nejsou s to získat financování na vybrané aktivity prostřednictvím komerčních nástrojů.

Nadnárodní úroveň

Dodavatel v analýze zohlednil i dostupnost finančních nástrojů po roce 2020 na evropské úrovni a analyzoval dostupné materiály zahrnující:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady k Evropskému sociálnímu fondu plus
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí Program InvestEU
- InvestEU - Impact Assessment SWD(2018)314
- InvestEU - Evaluation SWD(2018)316

Dostupné materiály deklarují sociální oblast jako jednu z priorit investic formou finančních nástrojů. Dle aktuálních informací neplánuje MPSV InvestEU v této ani jiné oblasti využít.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Podpora malých podnikatelů v předdůchodovém věku	zaměstnanec	NNO Plus 50
Podpora malých podnikatelů v předdůchodovém věku	zaměstnanec	AMSP ČR
Podpora malých podnikatelů v předdůchodovém věku, aktivní politika zaměstnanosti	zaměstnanec oddělení podpor zaměstnanosti	MPSV
Podpora malých podnikatelů v předdůchodovém věku, aktivní politika zaměstnanosti	vedoucí pracovník, sekce zaměstnanosti a nepojistných sociálních dávek MPSV	MPSV

Použité zdroje dat

Deloitte: Výhledy české ekonomiky na rok 2018, Deloitte. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/deloitte-analytics/articles/vyhled-ceske-ekonomiky-na-rok-2018.html>

Deloitte: Česká ekonomika v roce 2019 Podzim hospodářského cyklu ve smyslu citelného zpomalení. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/deloitte-analytics/articles/vyhled-ceske-ekonomiky-na-rok-2019.html>

Deloitte: Předběžné posouzení pilotního využití finančních nástrojů v Operačním programu Zaměstnanost 2014 – 2020. Praha 2017.

MPSV, Oddělení evaluací (802), Sekce evropských fondů: Šetření sociálních podniků podpořených v OP LZZ po ukončení podpory (dodatek 2018). Dostupné na: <https://www.ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/VYHODNOCEN-ETEN-SP-PODPOENCH-V-OP-LZZ-DODATEK-2018.pdf>

SME-Union: Náměty na zlepšení čerpání z praxe od podnikatelů, kteří přišli do styku se špatně nastaveným čerpáním dotací POVEZ II- Podpora odborného vzdělávání. Dostupné na: <https://www.sme-union.cz/namety-na-zlepseni-cerpani-z-praxe-od-podnikatelu-kteri-prisli-do-styku-se-spatne-nastavenym-cerpanim-dotaci-povez-ii-podpora-odborneho-vzdelavani/>

6. Vzdělávání

6.1. Identifikace nevhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Role a způsob vzdělávání (zejména ve školách), jakožto i jeho cíle a obsah se v 21. století výrazně mění a i v následujících letech bude procházet významnými změnami. Na trhu práce se tak v posledních letech např. objevují pracovní pozice, které vznikají v souvislosti s novými informačními technologiemi. Jiné, tradiční obory naopak zanikají. Prioritou vzdělávání by měla být výuka tzv. klíčových kompetencí, které by měly zajistit studentům snadnější přizpůsobování se potřebám trhu práce, jakož i rovný přístup ke vzdělávání. Tyto povětšinou měkké intervence jsou však pro svůj charakter jednou z nejnáročnějších oblastí z hlediska využití finančních nástrojů a hodí se zejména pro nevratnou formu podpory. Důvodem je zejména širší časové rozpětí mezi investicí a jejími přínosy, dále také nesoulad mezi načasováním nákladů a výnosů z investice, zejména pro mladé dlužníky.²⁵

Dodavatel v rámci analýzy této oblasti přesto identifikoval tři podoblasti k hlubší analýze využitelnosti finančních nástrojů po roce 2020. Jsou to:

- Podpora mobility studentů VŠ a doktorandů
- Podpora studia soc. znevýhodněných na středních a vysokých školách
- Podpora lektorů

V rámci hlubší analýzy těchto podoblastí Dodavatel realizoval analýzy sekundárních zdrojů dat, hloubkové rozhovory s odbornými garanty MŠMT a MPSV a odborníky z řad dotčených subjektů a zástupců cílových skupin příjemců podpory. Na základě těchto analýz a rozhovorů Dodavatel identifikoval jednu podoblast jako vhodnou pro uplatnění finančních nástrojů v období 2021+ a to podporu mobility studentů VŠ a doktorandů.

6.1.1. Zdůvodnění výběru

V podoblasti **podpory studia sociálně znevýhodněných osob na středních a vysokých školách** Dodavatel provedl hloubkové rozhovory se zástupkyněmi neziskové organizace Člověk v tísni, které se podílejí na projektu retrostipendií a oblast dále konzultoval s věcnými gestory z MPSV. Gestoři považují tuto oblast za nevhodnou k podpoře formou finančních nástrojů z několika důvodů. Předně, mikropůjčky, které by byly diskutovány jako finančním nástrojem, nejsou vhodné pro osoby v sociálním vyloučení nebo soc. vyloučením ohrožené. Tato cílová skupina není primárně motivována ke studiu již po ukončení povinné školní docházky, tzn. na středních školách. Počet osob v sociálním vyloučení nebo sociálním vyloučením ohrožených je tak na vysokých školách minimální, byla by zde nedostatečná absorpční kapacita pro FN. Zadlužování této skupiny je navíc z pohledu gestorů nevhodné a velmi rizikové. Jakmile dojde k poklesu ekonomiky, který se dá v následujících letech očekávat, tyto lidi s nízkým vzděláním přijdou o práci jako první a byli by tak ohroženi dluhovou pastí. Této skupině dále chybí finanční gramotnost, část je již nyní v insolventi, na finanční nástroj typu mikropůjčky by tak zpravidla nedosáhla a to ani v případě intervence z veřejných zdrojů (nejenom FN z ESIF, ale i potenciální národní FN) směřujících k minimalizaci rizika na straně poskytovatelů mikropůjček. Z těchto důvodů je daná cílová skupina nyní podporována z programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy („Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů VOŠ“). Pro rok 2019 je

²⁵ Fi-Compass (EIB, EC): Introducing financial instruments for the European Social Fund. 2016. str. 22. Dostupné na: [https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Manual Introducing financial instrumentsfor the European Social Fund.pdf](https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Manual%20Introducing%20financial%20instruments%20for%20the%20European%20Social%20Fund.pdf)

alokace tohoto programu 7 mil. Kč. Dodavatel tuto podporu považuje u cílové skupiny za vhodnou a v této aktivitě nevidí pro finanční nástroj potenciál.

V podoblasti **podpory lektorů** Dodavatel provedl hloubkový rozhovor se zástupkyní potenciálního konečného příjemce, která se pravidelně vzdělává a nabyté znalosti využívá při vedení mimoškolních kroužků. Dodavatel tuto oblast dále konzultovat s věcně příslušným gestorem za oblast vzdělávání na MŠMT. Tuto oblast Dodavatel následně vyhodnotil jako nevhodnou především kvůli nedostatečné absorpční kapacitě skupiny. Na základních školách je zhruba 75 000 pedagogů. Expertním odhadem má zájem se vzdělávat 20 % z nich, tedy 15 000 osob. Některé lektorské kurzy jsou učitelům hrazené zaměstnavatelem. O úvěr by tak mohlo žádat zhruba 9 000 osob. Průměrné náklady na kurzy tvoří 20 000 Kč, což vytváří potenciální absorpční kapacitu 180 mil. Kč. Transakční náklady spojené s implementací tohoto finančního nástroje by vzhledem k objemu půjček byly velmi vysoké a pro potenciálního finančního správce neatraktivní. MŠMT, které má v této oblasti zpětnou vazbu od potenciálních konečných příjemců, považuje tuto aktivitu pro podporu finančním nástrojem za nerelevantní, neboť učitelé spíše vyžadují, aby byli za další sebevzdělávání finančně ohodnoceni.

Souhrnný přehled podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení
Podpora mobility	<ul style="list-style-type: none"> podpora krátkodobé i dlouhodobé mobility (studium v zahraničí) 	<ul style="list-style-type: none"> fyzické osoby (studenti vysokých škol, mladí výzkumní pracovníci apod.) 	Dodavatel vnímá oblast jako vhodnou pro využití FN.
Podpora znevýhodněných studentů	<ul style="list-style-type: none"> podpora studia soc. znevýhodněných na vysokých školách 	<ul style="list-style-type: none"> fyzické osoby (studenti vysokých škol, studenti středních škol) 	Dodavatel vnímá oblast jako nevhodnou pro využití FN.
Podpora lektorů v rámci celoživotního vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> podpora získání lektorských certifikátů pro učitele na ZŠ, MŠ 	<ul style="list-style-type: none"> fyzické osoby (učitelé mateřských a základních škol, lektori apod.) 	Dodavatel vnímá oblast jako nevhodnou pro využití FN.

6.1.2. Rozpracování podoblasti „Podpora mobility“

V českém prostředí je aktuálně zhruba 311 000 studentů vysokých škol, tento počet je v posledních letech téměř neměnný a neočekává se ani zásadní změna velikosti cílové skupiny po roce 2020. Z průzkumů MŠMT je zřejmé, že vysokoškolské vzdělání aktuálně často neodpovídá požadavkům trhu práce. Zkušenost studentů s mobilitou a s ní spojené nabývání klíčových kompetencí (znalost cizího jazyka, samostatnost, kritické myšlení aj.) je zaměstnavateli oceňováno. Pro studenty a postdoky²⁶ výjezdy za účelem studia či pracovních stáží, resp. studium v zahraničí však často představují poměrně vysoké náklady. Část studentů si tak na tyto aktivity půjčuje u rodinných příslušníků nebo volí levnější destinace, které však mají zpravidla nižší úroveň vzdělávání (oproti např. „dražším“ severským zemím).

V českém prostředí patří k nejčastějším formám mobility kratší studijní pobyty, resp. pracovní stáže do 6 měsíců, které jsou obvykle financovány z veřejných prostředků. Naopak delší studijní pobyty, resp. studium celého cyklu v zahraničí či dlouhodobá pracovní praxe nejsou z veřejných prostředků financovány. Potenciál pro finanční nástroje mají oba typy mobility, liší se zejména objemem úvěru.

²⁶ Jedná se o mladého vědeckého pracovníka po ukončení doktorského studia. Doktorand, který dále pracuje na univerzitě a věnuje se výzkumu a výuce.

Zdroje financování mobility

Mezi nejvýznamnější dotační programy podporující mobilitu vysokoškolských studentů a postdoků patří program Erasmus+, jenž je spolufinancován z Evropské unie a zdrojů MŠMT ČR.

Studenti získávají stipendium v závislosti na zemi pobytu, délce studia a typu výjezdu. Průměrná výše stipendia na studijní pobyty činí zhruba 400 eur měsíčně, výše stipendia na pracovní stáž je v průměru asi 500 eur měsíčně. Do budoucna se bude celková alokace na program nadále navyšovat, zvýší se tak i průměrná výše stipendia. Tato změna však potenciální finanční nástroj neohrozí, na národní úrovni je zamýšlen zejména jako forma doplňkového financování. K dalším programům patří Freemover, CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Studies), AKTION Česká republika – Rakousko aj. Mobilitu podporují také meziuniverzitní dohody, které však neobsahují automaticky stipendium. K poskytovatelům finančních zdrojů pro doktorské studium patří Fondy EHP, rámcový program EU – Horizont Evropa či Visegrádský fond. Za významná lze považovat zejména Visegrádská stipendia, která uchazečům z V4 umožňují studium v jedné z partnerských zemí. Většina domácích vysokých škol dále disponuje vlastními zdroji na internacionalizaci, ty však nejsou veřejně přístupné. Na základě konzultací s MŠMT odhaduje Dodavatel vlastní příspěvky univerzit na mobilitu na zhruba 30 milionů Kč ročně.

V případě finančních zdrojů ze soukromého sektoru hrají klíčovou roli nadace a bankovní a nebankovní segment. Jedním z nejstarších produktů v bankovním segmentu je studentský úvěr Gaudeamus v rámci studentského konta G2 od Komerční banky. Pro studenty může být u tohoto produktu problematická především podmínka spoluručitele. Naopak, výhodou je možnost odložení splacení po dobu skončení studií.

Finančnímu nástroji zřízenému přímo EK se nejvíce blíží nástroj **Erasmus+ Master Loan Scheme**, jenž umožňuje získání úvěrů studentům, kteří plánují vystudovat celý magisterský cyklus studia v zahraničí. Nástroj není příliš využíván, aktuálně jsou do něj zapojeny některé bankovní subjekty v Turecku, Francii, Španělsku, Chorvatsku a Lucembursku. Studenti mohou získat úvěr až 12 000 eur ročně na studium jednoletého magisterského cyklu a až 18 000 eur na studium dvouletého magisterského cyklu. Z pohledu českého trhu je však tento nástroj spíše nevhodný, neboť nejvíce studentů vyjíždějících na zahraniční pobyty je v bakalářském typu studia. Nástroj také nepočítá s podporou krátkodobých pracovních stáží, které v Česku v posledních letech rostou na popularitě a necílí ani na skupinu postdoků.

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy schválilo implementaci finančního nástroje v oblasti mobility vysokoškolských studentů a postdoků, jehož spuštění se předpokládá v roce 2019. Nástroj tak bude aktivní a konečným příjemcům dostupný s přesahem i do dalšího programového období. Připravovaná investiční strategie tohoto finančního nástroje zároveň počítá se zajištěním toho, že prostředky budou 8 let po konci způsobilosti používány ke stejnému účelu. Lze tedy předpokládat, že finanční nástroj podporující oblast studentské mobility na národní úrovni vznikne a bude potřebné zachovat i v příštím programovém období podporu v tomto dílčím segmentu.

6.2. Překážky v implementaci FN v oblasti vzdělávání

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři	<ul style="list-style-type: none"> investice do vzdělání (např. celý magisterský cyklus v zahraničí) nezajistí udržení příjemce na českém pracovním trhu, není tedy celospolečenská návratnost investice 	<ul style="list-style-type: none"> do podmínek poskytnutí úvěru lze přidat podmínku čestného prohlášení, že alespoň 5 let po ukončení vzdělání bude příjemce pracovat na českém pracovním trhu
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> vysoké transakční náklady na malé investice (mikrokredit) rizikovost dílčího segmentu příjemců 	<ul style="list-style-type: none"> vhodné nastavení krytí prvních ztrát mezi MŠMT a správcem

Stakeholder	Překážka	Opatření
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> navrhovaná forma mikrokreditu bez zástavy za úvěr informační asymetrie a nedokonalý přenos informací psychologická bariéra se zadlužit VŠ často neuznávají kredity ze zahraničních škol, studenti proto musí prodlužovat dobu studia. 	<ul style="list-style-type: none"> komunikační kampaň ve spolupráci správce finančního nástroje a dalších zainteresovaných subjektů (zde vysoké školy, Dům zahraniční spolupráce apod.) zmenšení administrativní zátěže zjednodušením žádosti

6.3. Návrh kombinací FN a dotací v oblasti vzdělávání

Dodavatel v podoblasti **podpory mobility vyhodnotil** tyto vhodné typy FN:

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Podpora mobility
Zvýhodněný úvěr	X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	
Zvýhodněný úvěr + capital rebate	
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	
Poskytnutí záruky	
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	
Záruka + technické poradenství	
Kapitálový vstup	
Kapitálový vstup + technické poradenství	
Kombinovaný finanční nástroj (high tech)	

Za vhodný finanční nástroj Dodavatel považuje **zvýhodněný úvěr formou mikrokreditu**, jenž by byl u kratších mobilit (semestrální studijní výjezd či pracovní stáž) podmíněn schválením aktivity ze strany vysoké školy (tzn. akceptace žadatele v rámci jednoho z programů zaměřených na mobilitu a udělení stipendia). U delších mobilit, zejména studia celého cyklu v zahraničí by byl úvěr podmíněn přijetím ke studiu. Čisté poskytnutí individuální záruky pro konečné příjemce bylo analyticky vyhodnoceno jako komplikovanější řešení a vzhledem k charakteru intervence nevhodné – jedná se o mikroúvěry pro retailovou klientelu bank, proces spojený s poskytnutím malé záruky bude velice neefektivní. Poskytnutí portfoliové záruky pro správce/poskytovatele FN je také plnohodnotnou možností.

Nicméně vzhledem k aktuální situaci a spíše menší absorpční kapacitě Dodavatel navrhuje použití „first loss piece“, co de facto umožňuje krytí ztráty správce do stanovené úrovně při poskytování úvěru.

Dle ex ante analýzy Dodavatele se ročně zahraničních studijních pobytů a pracovních stáží účastní 8 500 osob. Odhadovaná očištěná poptávka a její hrubý odhad byl Dodavatelem stanoven na asi 82 milionů Kč ročně (1/3 agregované poptávky, zbylé 2/3 jsou potenciální koneční příjemci uhradit z vlastních úspor či za pomoci rodinných příslušníků). Dodavatel tak absorpční kapacitu finančního nástroje odhaduje v intervalu 65 - 100 milionů Kč ročně.

Nadnárodní úroveň

Dodavatel v analýze zohlednil i dostupnost finančních nástrojů po roce 2020 na evropské úrovni a analyzoval dostupné materiály zahrnující:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady k Evropskému sociálnímu fondu plus
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí Program InvestEU
- InvestEU - Impact Assessment SWD(2018)314
- InvestEU - Evaluation SWD(2018)316

Prozatím není zřejmé, zda v období po roce 2020 bude stále aktivní nástroj **Erasmus+ Master Loan Scheme**, jenž umožňuje získání úvěrů studentům, kteří plánují vystudovat celý magisterský cyklus studia v zahraničí. Pokud bude nástroj i v následujícím období realizován, nejedná se o přímou konkurenci analyzovaného finančního nástroje v oblasti NKR Vzdělávání, který je na národní úrovni v pozici doplňkového financovatele.

Čtvrté okno InvestEU pro sociální investice a dovednosti mj. zahrnuje mikrofinancování dovednosti, vzdělávání, odbornou přípravu a související služby, sociální infrastrukturu (včetně sociálního a studentského bydlení) jakož i kulturní aktivity se sociálním cílem. Návrhy Dodavatele na národní úrovni jsou v souladu se záměry FN na úrovni EK. Dle aktuálních informací neplánuje ale MŠMT InvestEU v této oblasti využít.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Podpora znevýhodněných studentů	členka projektu Retrostipendií	Člověk v tísni
Podpora znevýhodněných studentů	oblastní zastoupení pro Ústecký kraj	Člověk v tísni
Podpora lektorů v rámci celoživotního vzdělávání	učitelka	ZŠ Na Beránku
Podpora lektorů v rámci celoživotního vzdělávání	pracovník oddělení autorizace a certifikace	Sekce IV., MŠMT
Podpora mobility studentů	zaměstnanec	Dům zahraniční spolupráce

Použité zdroje dat

Deloitte: Předběžné posouzení pilotního využití finančních nástrojů v Operačním programu Zaměstnanost 2014 – 2020. Praha 2017.

Deloitte: Předběžné posouzení pilotního využití finančních nástrojů v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání 2014 – 2020. Praha 2018.

Dům zahraniční spolupráce: Statistika. Dostupné na: <https://www.dzs.cz/cz/publikace/statistiky/>

Fio Compass (EIB, EC): Introducing financial instruments for the European Social Fund. 2016. Dostupné na: https://www.fio-compass.eu/sites/default/files/publications/Manual_Introducing_financial_instruments_for_the_European_Social_Fund.pdf

Stem/Mark: Průzkum zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+. Závěrečná zpráva z výzkumu mezi lidmi ve věku 15-30 let. Praha 2017. Dostupné na: <https://www.dzs.cz/file/6272/V%C3%BDzkum:%20Z%C3%A1jem%20mlad%C3%BDch%20lid%C3%AD%20o%20program%20Erasmus/>

7. Sociální začleňování

7.1. Identifikace nevhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Národní koncepce realizace politiky soudržnosti identifikuje sociální začleňování jako jednu z klíčových oblastí podpory v dalším programovém období. Ačkoli v evropském srovnání patří ČR ke státům s nejnižším počtem osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (9,1 %, zhruba 1 milion lidí), 28 % domácností si nemůže dovolit nenadálý výdaj ve výši 10 tisíc korun. Nejohroženější skupinou jsou pak matky samoživitelky a senioři a seniorky nad 65 let. Nadále přetrvává trend příjmových nerovností, narůstající počet osob v exekucích (o 3,4 % v roce 2018 na téměř 1 milion lidí), narůstající počet sociálně vyloučených lokalit, koncentrace rizikových faktorů do strukturálně znevýhodněných regionů, rostoucí počet lidí bez bydlení (odhadem až 70 tisíc osob) a dalších 120 tisíc lidí v bytové nouzi. Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním je stále výrazně pod průměrem zemí OECD a je silně navázaný na dosažené vzdělání svých rodičů. V kombinaci silné závislosti české produkce na primární výrobě bez přidané hodnoty se jedná o silný rizikový faktor v případě ekonomické recese. Kraje s historií těžkého průmyslu a těžby jako je Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj nebo strukturálně znevýhodněné regiony jako Karlovarský kraj nebo Jesenicko patří k nejohroženějším regionům. Dalšími ohroženými regiony jsou tzv. vnitřní periferie, okresy na vnitřních hranicích krajů s nízkou dopravní obslužností a infrastrukturou.

V oblasti sociálního začleňování Dodavatel identifikoval tři podoblasti k hlubší analýze využitelnosti finančních nástrojů po roce 2020:

- sociální bydlení
- dostupné bydlení
- sociální služby

V rámci hlubší analýzy těchto podoblastí Dodavatel realizoval analýzy sekundárních zdrojů dat, hloubkové rozhovory s věcně příslušnými gestory a odborníky z řad dotčených subjektů a zástupců cílových skupin příjemců podpory. Na základě těchto analýz a rozhovorů Dodavatel aktuálně neidentifikoval žádnou podoblast jako plně vhodnou pro uplatnění finančních nástrojů, a to z důvodu níže definovaných bariér při jejich implementaci. Budou-li identifikované bariéry odstraněny a potenciální koneční příjemci budou mít o využití finančních nástrojů zájem, bylo by možné je zejména **v oblasti dostupného bydlení uplatnit.**

7.1.1. Zdůvodnění výběru

Dodavatel provedl hloubkové rozhovory se zástupci potenciálních příjemců podpory - Svazem měst a obcí ČR, zástupci nestátního neziskového sektoru poskytujícími služby sociálního bydlení a s garanty sociálního bydlení MPSV. Na základě těchto rozhovorů a vlastní analýzy této oblasti Dodavatel identifikoval tyto překážky bránící efektivní implementaci FN v podoblasti sociálního bydlení a sociálních služeb:

- Vysoká doba návratnosti investice (zhruba 20 let) je nevhodná pro využití FN z ESIF
- Sociální byty nejsou profitabilní – nájemné nepokrývá provozní náklady a cílová skupina nájemců je často postižená patologickými jevy, které vedou k rychlejšímu opotřebením bytů a jejich nutné opravě – tímto se dále zvyšují náklady na provoz
- V oblasti sociálního bydlení je absentující legislativní úprava (zákon o sociálním bydlení bude nahrazen rozvojem programu Výstavba SFRB respektive SFPI)
- Absorpční kapacita je omezená mj. dluhovou brzdou ÚSC dle Pravidel rozpočtové odpovědnosti
- nedostatečné kapacity návazné sociální práce obcí
- neprovázanost a nejasnost typu poskytovaných služeb dle zákona č. 108/2006 Sb.

Podoblast sociálního bydlení

Předním argumentem proti využití FN v oblasti sociálního bydlení je cílová skupina nájemců, pro které jsou sociální byty určeny. Jedná se o primárně nízkopříjmové domácnosti s kumulací sociálně patologických jevů a nutností navazující intenzivní sociální práce. Tato kombinace rizikových faktorů způsobuje zejména vysoké provozní náklady sociálního bydlení, které následně neumožňují především malým a venkovským obcím s počtem obyvatel do 2 až 3 tisíc, využít FN ke krytí těchto nákladů.

Doplňujícím argumentem je nová legislativní úprava vztahující se k ÚSC (Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti č. 23/2017 ve znění pozdějších předpisů). Tato legislativní úprava zavádí tzv. Dluhovou brzdu, tedy maximální míru zadluženosti veřejné správy na úrovni ÚSC, která nesmí přesáhnout 60 % průměru příjmů za poslední 4 roky. I přes značný investiční potenciál je tedy absorpční kapacita ÚSC v tomto směru omezená.

Ze strany měst a obcí dále přetrvává názor, že zajištění sociálního bydlení by mělo být legislativně ukotveno pro města a obce na principu dobrovolnosti, nikoliv povinnosti. Pro města a obce je nepřekročitelnou obavou nízká **návratnost investic**. Z těchto důvodů by města a obce preferovaly variantu dostupného bydlení, které se jeví profitabilnější a není podmíněno specifickou cílovou skupinou. Zároveň v aktuálních dotačních výzvách je **povinná doba udržitelnosti** vystavěných nebo zrekonstruovaných bytů 20 let. I kdyby v případě finančních nástrojů došlo ke snížení povinné doby udržitelnosti, není v zájmu státu, aby se podstatně zkracovala. V opačném případě by mohly obce a další subjekty získat za výhodnějších podmínek finance na výstavbu bytů a po ukončení doby udržitelnosti přestat byty cílové skupině nájemců nabízet. Tímto by však nebyla naplněná podstata intervence v této oblasti a jednalo by se de facto o dostupné bydlení.

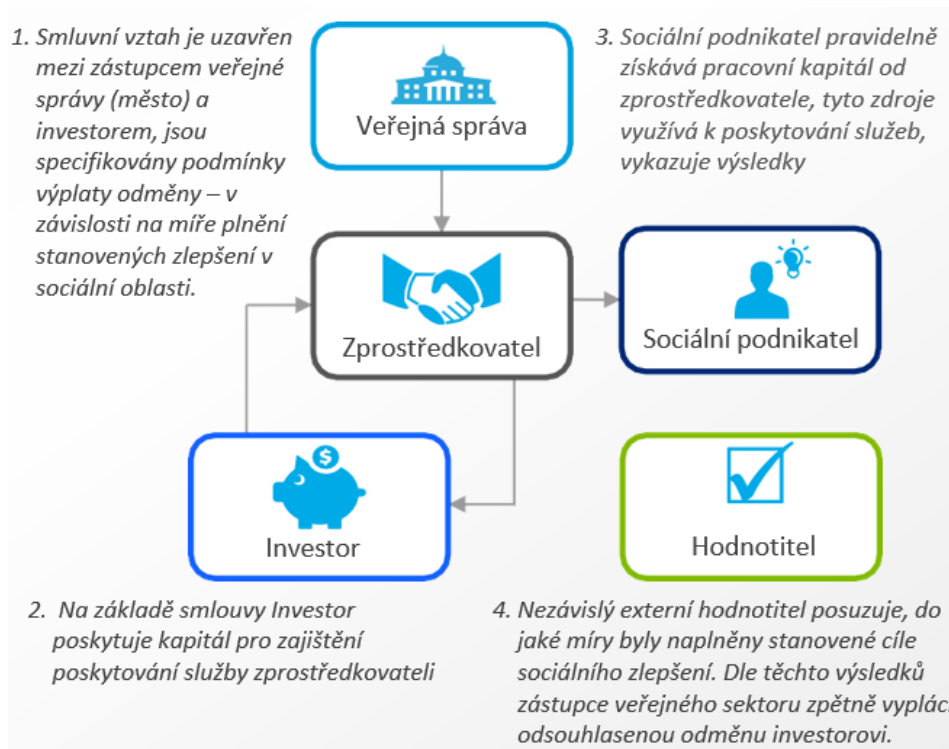
Další z identifikovaných překážek je velmi nízká absorpční kapacita (z důvodu nechuti se pouštět do poměrně komplikované aktivity) na straně NNO a obcí²⁷ kombinovaná s problematickým cash flow a rizikem financovatelnosti navazujících sociálních služeb. Z výše uvedených důvodů Dodavatel nepovažuje oblast sociálního bydlení za vhodnou. Je nutno podotknout, že Dodavatel si je vědom, že v zahraničí (zejména v Polsku) aktuálně existuje investiční platforma, která podporu mj. sociálního bydlení umožňuje. Na základě detailnější analýzy projektů, které jsou v rámci platformy podporované (blíže popsáno níže v podkapitole k dostupnému bydlení), však Dodavatel nezjistil žádné projekty na podporu sociálního bydlení. Existující projekty směřují výhradně k podpoře dostupného bydlení.

Podoblast sociálních služeb

Využití finančních nástrojů v podoblasti **sociálních služeb** bylo věcnými gestory na Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, zástupci soukromých investorů a poskytovatelů sociálních služeb vyhodnoceno z výše uvedených důvodů jako velmi rizikové a tudíž nevhodné. Dodavatel si je přesto vědom finančních nástrojů fungujících v této podoblasti v zahraničí. Jedná se o sociální dluhopisy (social impact bond – SIB), tedy jeden z modelů pay for success – platby za úspěch. Schéma modelu je představeno níže. Očekávaným dopadem SIB je přivést do oblasti financování (služeb) soukromé investory, kteří budou sdílet riziko a zvyšovat efektivitu poskytovaných služeb, které budou propláceny na základě svých výsledků. Pro stát je SIB výhodný přenesením rizika a nákladů v případě neúspěchu na soukromé investory, pro klienty služeb je výhodný ve zvýšení efektivit a zkvalitnění přijímaných služeb, pro investory se jedná o garantovaný způsob dlouhodobé investice kombinující finanční návratnost se sociálním dopadem a pro poskytovatele služeb o udržitelný, dlouhodobý a neprojektový zdroj financování.

²⁷ Do projektu podpory sociálního bydlení je zapojeno pouze 16 obcí, zdroj: MPSV

Obrázek 1: Implementační struktura Social Impact bondu

Ačkoliv se jedná o nástroj, který je ve světě již poměrně rozšířen (zhruba 40 případů od roku 2005) Dodavatel v České republice identifikoval výraznou bariéru na straně legislativní úpravy zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. a zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o sociálních službách aktuálně umožňuje platbu za poskytování služeb pouze napřímo poskytovateli nebo příjemci. Pro model je ovšem podstatné, aby prostředky mohlo načerpat město nebo jiný subjekt, který by je následně na základě úspěchu intervence proplatil jak investorům, tak i poskytovateli služeb. Dodavatel v tomto duchu model konzultoval s vybranými subjekty (krajskými městy, obcemi ve vyloučených lokalitách, Ministerstvem spravedlnosti a jeho podřízenými organizacemi), které však kvůli legislativnímu omezení nejsou ochotné/schopné model vyzkoušet. Musely by totiž projekt financovat samy, k čemu se v pilotní fázi nechtějí zavázat. Zároveň gestor oblasti, MPSV, není modelu nakloněn, dokud nebude vyzkoušen na regionální úrovni. Jedná se tedy o „zacyklení“ bariér.

Druhá výrazná bariéra modelu je v samotném principu bezúplatného poskytování sociálních služeb a absenci orientace na výsledek intervencí. Stávající hodnocení sociálních služeb neřeší, zda došlo u cílové skupiny následkem intervence ke zlepšení, tj. neověřuje intervenci vůči kontrolní skupině stejně postižených jedinců, kterým služba nebyla poskytována. V tomto duchu by muselo dojít ke změně hodnocení intervence.

Model sociálních dluhopisů byl Dodavatelem konzultován také s předními českými investory. Ti však aktuálně nejsou ochotni nést rizika těchto investic. Dodavatel tento fakt nevnímá jako nepřekonatelnou překážku, je však potřeba brát na vědomí, že v českém prostoru je počet vhodných investorů, kteří cílí na sociální dopad omezený a pokud je chce stát získat jako potenciální partnery, je zapotřebí jejich intenzivní osvěta (např. workshop o existujících úspěšných případech dluhopisů v zahraničí). Další částečnou bariérou je negativní vnímání modelu ze strany

gestora – MPSV, které má zásadní obavu o udržitelnost celé architektury sítě sociálních služeb. Obává se, že by mohly tendovat k preferenci klientů s vyšší pravděpodobností úspěchu a naopak vyčleňování klientů nejhroženějších cílových skupin. To by se však v případě efektivního nastavení sociálního dluhopisu nemělo stát. V přípravné fázi dluhopisu je veřejnou správou, investory i poskytovateli služeb, jakož i externím evaluátorem vybrána skupina jedinců, na které je prováděna intervence, jakož i kontrolní skupina. Na výběru se musí shodnout všechny zainteresované subjekty, k preferenci klientů poskytovatelem tedy nemůže dojít. Při zvažování modelu je v neposlední řadě nutné brát ohled na dobu přípravy a implementace sociálních dluhopisů. Na základě analýzy této oblasti Dodavatelem bylo zjištěno, že příprava projektu může trvat 2-3 roky a je finančně velmi náročná (jedná se o desítky tisíc hodin právního poradenství pro všechny zainteresované subjekty). Tuto překážku není možné zcela překonat, pro zvýšení efektivity je však možné začít s přípravou několika sociálních dluhopisů zároveň a nastavit procesy předávání know-how mezi zúčastněnými subjekty.

Přes všechny zmíněné bariéry se dle zkušeností Dodavatele (Deloitte byl evaluátorem sociálního dluhopisu v Rotterdamu) jedná o efektivní formu podpory této oblasti a pokud by se podařilo odstranit identifikované bariéry a získat vhodné partnery (investory), bylo by vhodné model pilotně ověřit i v České republice.

Za aktuálních podmínek však v oblasti sociálního začleňování Dodavatel neshledal ani jednu z výše popsaných podoblastí jako plně vhodnou pro využití finančních nástrojů. **Za částečně vhodnou považuje podoblast dostupného bydlení**, kterou popisuje v kapitole níže.

Souhrnný přehled podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení FN
Sociální bydlení	<ul style="list-style-type: none"> podpora výstavby, a rekonstrukce bytového fondu a/nebo zajištění služeb sociálního bydlení 	<ul style="list-style-type: none"> veřejné právnické osoby (města a obce) jiné (NNO) 	Dodavatel vnímá podoblast jako nehodnou pro využití finančních nástrojů.
Dostupné bydlení	<ul style="list-style-type: none"> podpora výstavby, rekonstrukce nebo nákupu nájemního bydlení a k tomu určených pozemků²⁸ 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (stavební bytová družstva) veřejné právnické osoby (města a obce) 	Dodavatel vnímá podoblast dostupného bydlení za částečně vhodnou pro využití FN.
Sociální služby	<ul style="list-style-type: none"> financování sociálních služeb z privátních zdrojů na základě výsledků – podpora vzniku sociálních dluhopisů a pay for success modelu financován 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (soukromí investoři) jiné (NNO) 	Dodavatel vyhodnotil podoblast sociálních služeb jako nehodnou pro využití finančních nástrojů.

7.1.2. Rozpracování podoblasti „Dostupného bydlení“

V oblast dostupného bydlení Dodavatel identifikoval částečnou možnost využití finančních nástrojů. Díky zvyšujícím se cenám bydlení a menší dostupnosti nájmu (dlouhodobý nájem je pro pronajímatele méně výhodný než krátkodobé sdílené služby typu Airbnb). V kombinaci s rozprodejem bytového i pozemkového fondu (v minulosti např. u hlavního města i jednotlivých městských částí) se jedná o situaci, kdy je potřeba veřejné intervence.

Dodavatel během analýzy provedl hloubkové rozhovory se zástupci Svazu měst a obcí ČR a zástupci Stavebního bytového družstva Praha a zástupci Sdružení bytových družstev a společenství vlastníků ČR, z.s. Na základě výše zmíněných identifikoval omezený potenciál pro využití FN

²⁸ V maximální výši 10 % celkových způsobilých výdajů na danou operaci; 15 % v případě opuštěných ploch a ploch dříve využívaných k průmyslovým účelům, které zahrnují budovy

především v oblasti úvěrů se zvýhodněnou úrokovou sazbou pro bytová družstva na výstavbu, případně kombinaci dotace (20 – 30 %) na revitalizaci brownfields a finančního nástroje podporujícího výstavbu. Jako převažující rizikový faktor Dodavatel nicméně identifikoval **omezenou absorpční kapacitu, počet a kapacitu stavebních bytových družstev v ČR, které již v dnešní době dosahují na hranu přiměřenosti své úvěrové angažovanosti.** V rámci diverzifikace rizik banky stanovují meze pro výši součtu všech pohledávek svých klientů a při jejím překročení další úvěry neposkytují. Další významnou bariérou je samotné získávání nových členů stavebních bytových družstev, které je při **povinné vstupní spoluúčasti 20 – 25 % pořizovacích nákladů nemovitosti pro velkou část cílové skupiny nedostupné.** Za stávajících podmínek Dodavatel identifikoval jako vhodnější modely podpory výstavby dostupného bydlení formu **daňového zvýhodnění**, např. odpisem úroků z družstevního podílu ze základu daně – tj. legislativní srovnání podmínek s oblastí hypoték (není ale intervence ze škály FN podporovatelné z ESIF).

Kromě výše zmíněných je problematický i nezájem potenciálních příjemců. Např. obce jako takové jsou velice konzervativní v investování (potvrzeno i výzkumy²⁹) a více preferují (když už se rozhodnou) investice do základní infrastruktury – silnice, chodníky, osvětlení, vodohospodářská infrastruktura, energetické úspory na budovách. Nicméně zástupci NS MAS vnímají dostupné nájemné bydlení v menších obcích za vhodné opatření bojující proti vyhledávání venkovských oblastí. Dle analýz NS MAS je v tomto segmentu majoritně zastoupeno vlastnické bydlení (v některých obcích/regionech i 100%), starostové těchto obcí tak nejsou motivováni k budování nájemného dostupného bydlení. V segmentu větších obcí (2000 – 3000 obyvatel) je ze strany starostů ochota budovat dostupné bydlení pro vytipované chybějící profese – učitelé, hasiči apod., **absentuje snaha o budování dostupného bydlení pro nízkopříjmové skupiny.** Zároveň se v průzkumu mezi MAS umístily opatření prorodinné politiky až na předposledním místě.

V případě rozhodnutí o implementaci finančního nástroje jednoduššího typu se jako nejvhodnější jeví poskytnutí nástrojů úvěrového nebo garančního typu.

Dodavatel doporučuje nezaměřovat se pouze na řešení využívající stávající půdorys izolovaných jednodruhových finančních nástrojů. Je možné využít inovativnějších platforem umožňujících kombinaci zdrojů ESIF a EFSI dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2017 o Evropském fondu pro strategické investice. V rámci takovéto platformy je možné využít kombinovaného finančního nástroje (úvěrové financování, ekvita, mezzanin, garance EU) a vytvořit tak nástroj podporující větší skupinu projektů (bundle, portfolio), ne izolované jednotlivé projekty. Situace pro roce 2021, kdy už bude EFSI nahrazen Invest EU, je prozatím nejistá – v návrhu nařízení k Invest EU aktuálně není možnost kombinace těchto zdrojů se zdroji ESIF. Nicméně v této oblasti je možné předpokládat posun – nemožnost kombinace je masivně připomínkována jak ze strany členských států, tak i skupiny EIB. V případě nemožnosti využít tuto kombinaci je možné přistoupit k vytvoření platformy za využití národních zdrojů, nebo zdrojů samospráv a dalších subjektů.

K financování těchto projektů je pak možné přilákat i další investory z privátního nebo veřejného sektoru – mimo zdroje ESIF a EFSI a naplnit tak základní cíl využití finančních nástrojů. Aktuálně také na úrovni EU probíhá diskuse o tom, že by zdroje využití k financování v rámci takových platforem byly tzv. „off balance sheet“. To by mohlo přispět k odstranění výše uvedených bariér v oblasti financování (přeúvěrování). V případě samospráv by se tak nutně nemuselo jednat o výstavbu dostupného bydlení čistě úvěrovým způsobem – do projektu by mohly např. formou ekvivotého vkladu vložit stavební pozemek nebo brownfield, případně využít kombinaci dostupných forem nástroje.

²⁹ Klička, J., Obce mají miliardové přebytky, bojí se je investovat. Deník. Dostupné na: <https://www.denik.cz/ekonomika/obce-maji-miliardove-prebytky-boji-se-je-investovat-20180518.html>
Aktualizováno: 18.5.2018

V rámci Evropské unie existuje např. v Polsku investiční platforma, která vznikla ve spolupráci EIB a Banku gospodarstwa krajowego. Polsko tak získá zhruba 500 milionů eur do roku 2021 na podporu sociálního a dostupného bydlení. EIB platformu podporuje půjčkou 94 milionů eur. Jedním z příkladů financovaných projektů je aktivita „Od pronájmu k vlastnictví“ poznaňského bytového družstva. Tento projekt má za cíl stavbu 1300 bytů včetně infrastruktury a cílí na osoby, které mají příliš vysoký příjem na to, aby jim byl přidělen obecní byt, ale přesto jejich příjem nepostačuje k využití komerčních produktů (zejména hypoték). Projektem vzroste nabídka dostupného bydlení o 40 %. Tento příklad poukazuje na možnost využití FN v této oblasti. Dodavatel zde proto doporučuje zejména zaměřením se na odstranění stěžejních bariér (v tabulce níže) a přípravu cílových skupin formou osvěty o dalších možnostech podpory v této oblasti.

Zdroje financování dostupného bydlení

I přes rostoucí nedostupnost bydlení pro středně-příjmové domácnosti (především v metropolitních oblastech a jejich suburbech) **není „dostupné bydlení“ systémově podporováno**. SFRB má v současné době 4 programy podpory, úvěrové produkty Výstavba, Program pro mladé a Panel 2013+ a dotační program Regenerace sídlišť. Programy 600 a 150 byly mimo jiné pro malý zájem zrušeny. Program výstavby je zacílen na výstavbu nájemních bytů a domů či na přestavbu budov pro vymezenou skupinu obyvatel - senioři 65+, zdravotně či příjmově vymezené osoby, zletilé osoby do 30 let a osoby, jejichž obydlí zničila živelní pohroma. Program Panel 2013+ s celkovou alokací 550 mil. Kč cílí na opravy panelových bytů, nikoli jejich výstavbu. V rámci programu Výstavby nájemních domů byly v roce 2017 podpořeny pouhé 3 projekty (z 8 žádostí) v celkové výši 57,55 mil. Kč. Do roku 2018 se převedl jeden příslib ve výši 14,61 mil. Kč a 3 žádosti v objemu 105,43 mil. Kč. Schválený střednědobý výhled SFRB do roku 2020^[1] navrhuje alokaci 1,2 mld. Kč na úvěry fyzickým a právnickým osobám pro každý rok. Tu může navýšit připravovaná změna programu Výstavba, který by měl poskytovat vedle dotační podpory sociálního bydlení zvýhodněné úvěry na pořízení nájemního bydlení. IROP nabízí vedle podpory technické infrastruktury také podporu výstavby bytů ve strategických průmyslových zónách. Tato podpora však není v celorepublikovém měřítku a v roce 2018 byly schváleny 3 žádosti v objemu 69 mil. Kč.

Na základě výše uvedených dat Dodavatel hodnotí dosavadní podporu ze strany státu jako roztříštěnou a poskytovanou v nízkých objemech. To znamená vysoké transakční náklady na jednu operaci. Na druhé straně existuje obrovská skupina obyvatel, která si nemůže dovolit vlastní bydlení.³⁰ Absorpční kapacita intervencí v oblasti dostupného bydlení tak bude řádově vyšší (v miliardách Kč) než výše uvedený součet disponibilních zdrojů. Cílem zavedení finančního nástroje by tak mělo být pokrytí tržní mezery v oblasti informační asymetrie, dostupnosti zdrojů a stimulování výstavby bytů určených k dostupnému nájemnímu bydlení. V případě kombinovaného financování by tak do platformy mohly být vloženy zdroje SFRB, bytových družstev a dalších investorů.

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Do budoucna Dodavatel na základě interních analýz předpokládá snížení tempa růstu prodejních cen i nájemného. Zpomalí se tempo růstu nájemného bydlení (průměrná meziroční změna v krajských městech dosáhla v roce 2017 10,4 %), což může nepřímo vést k poklesu poptávky po vlastnickém nebo družstevním bydlení. Nadále bude trvat překážka v podobě vysokých vstupních členských podílů bytových družstev. Do budoucna lze také nadále očekávat pomalé tempo růstu nové bytové výstavby z důvodů složitého a zdlouhavého procesu vydávání stavebních povolení a územních plánů, ale i zpomalení růstu ekonomiky. Jako pozitivní však lze vnímat, že stávající politická reprezentace uvažuje o zákoně o dostupném bydlení, který by mohl některé

^[1] SFRB: Schvaleny_rozpocet_2018_a_strednedoby_vyhled_2019-2020_SFRB. Dostupné na: http://www.sfrb.cz/fileadmin/user_upload/Schvaleny_rozpocet_2018_a_strednedoby_vyhled_2019-2020_SFRB.pdf

³⁰ Dle interního výzkumu Deloitte je ČR na vrcholu řebříčku nedostupnosti bydlení. Na jeden byt velikosti 70m2 potřebuje obyvatel ČR průměrný plat za 10,9 roku.

z bariér pravděpodobně vyřešit. Nicméně, vzhledem k situaci na trhu je zájem o dostupné bydlení již nyní dostačující. Pokud by se tedy podařilo odstranit identifikované překážky, bylo by možné v této oblasti FN využít.

Překážky v implementaci FN v oblasti sociálního začleňování

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři	<ul style="list-style-type: none"> zaměňování pojmů sociálního a dostupného bydlení a z toho plynoucí nejednoznačnost názorů na oblast a také úzké vnímání podpory (nejenom ESIF, ale i jiné formy, např. daňové úlevy) nízká znalost dostupných možností financování zejména v oblasti dostupného bydlení 	<ul style="list-style-type: none"> podpora transformace bytových družstev na stavební bytová družstva (např. v kombinaci s daňovým zvýhodněním) podpora vzniku nových bytových družstev podpora institutu družstevního bydlení (např. kampaň) flegislativní úprava daňového zvýhodnění (např. odpisem úroků z družstevního podílu ze základu daně) zjednodušení procesu získání stavebního povolení osvěta cílových skupin
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> přeúvěrování bytových družstev předlužení obcí dle zákona o rozpočtové odpovědnosti délka procesu schvalování prodražuje původní projekt 	<ul style="list-style-type: none"> kombinace FN s dotacemi urychlení procesu schvalování podpory podpora příjemců při vytváření „zásobníku“ projektů využití kombinovaných nástrojů (typu investičních platforem)
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> povinná vstupní spoluúčast členů SBD (20 – 25 % pořizovacích nákladů nemovitosti) je pro velkou část cílové skupiny bariérou (např. při ceně bytu ve výši 4 mil. Kč se jedná o 1 mil. Kč) dlouhé prodlevy mezi podáním žádosti a jejím schválením prodražující celý projekt přeúvěrování SBD legislativní a procesní bariéry, např. zdlouhavý proces získávání stavebního povolení 	<ul style="list-style-type: none"> SFRB nabídne zvýhodněný úvěr pro tyto konečné příjemce k úhradě vstupního vkladu do SBD vytváření zásobníku projektů zakládání nových SBD využití kombinovaných nástrojů (typu investičních platforem)

7.2. Návrh kombinací FN a dotací v oblasti sociálního začleňování

Dodavatel vyhodnotil v této oblasti využití FN pouze jako částečně vhodné, jedinou aktivitou u které lze za určitých podmínek o finančních nástrojích uvažovat, je **výstavba dostupného bydlení** stavebními bytovými družstvy, případně městy a obcemi. V podoblasti dostupného bydlení se jedná o následující typy FN:

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Dostupné bydlení
Zvýhodněný úvěr	X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	
Zvýhodněný úvěr + capital rebate	
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	X
Poskytnutí záruky	
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	
Záruka + technické poradenství	
Kapitálový vstup	

Kapitálový vstup + technické poradenství

Kombinovaný finanční nástroj (platforma)

X

Nadnárodní úroveň

Podpora dostupného bydlení se nepředpokládá ani z Fondu soudržnosti ani EFRR. Podporu dostupného bydlení lze nadále předpokládat ze zdrojů EIB a případných investičních platform. ³¹ Žádný z věcných gestorů, MPSV ani MMR, dosud zcela jasně neposoudil a nerozhodl o alokaci 5 % prostředků do fondu Invest EU. Pro toto rozhodnutí není aktuálně dostatek informací.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Sociální bydlení	člen Sociálně zdravotní komise SMOČR	SMOČR
Sociální bydlení	člen odboru rodinné politiky a politiky stárnutí	MPSV
Sociální bydlení	člen	Platforma pro sociální bydlení
Sociální bydlení, sociální služby	zaměstnanec	DCHOO Charita Ostrava
Sociální bydlení	zaměstnankyně	Centrom, z.s.
Sociální bydlení	zaměstnankyně	Centrum pro rodinu a sociální péči z.s.
Sociální bydlení, sociální služby	zaměstnanec	Úřad vlády ČR, Odbor pro sociální začleňování (Agentura)
Sociální bydlení, Sociální služby	zaměstnanec odboru sociálních věcí	Úřad Moravskoslezského kraje
Sociální bydlení	zaměstnanec oddělení analýz	MMR, odbor politiky bydlení
Sociální bydlení, dostupné bydlení	vedoucí pracovník	SFRB
Podpora dostupného bydlení u bytových družstev	člen	Sdružení bytových družstev a společenství vlastníků ČR, z.s.
Podpora dostupného bydlení u bytových družstev	člen	Stavební bytové družstvo Praha
Podpora dostupného bydlení u obcí	člen	NS MAS (národní síť místních akčních skupin)

Použité zdroje dat

Deloitte: Předběžné posouzení pilotního využití finančních nástrojů v Operačním programu Zaměstnanost 2014 – 2020. Praha 2017.

CRIF – Czech Credit Bureau: iRating obcí. Dostupné na: <https://www.denik.cz/ekonomika/obce-maji-miliardove-prebytky-boji-se-je-investovat-20180518.html><https://www.denik.cz/ekonomika/obce-maji-miliardove-prebytky-boji-se-je-investovat-20180518.html>

GaREP, spol. s r. o., Národní síť místních akčních skupin: Nové role místních akčních skupin v lokálním rozvoji. Průběžné výsledky projektu. 2018-2020. Dostupné na: <http://nsmas.cz/projekt-role-mas-2018-2020/>

MMR: Výsledky posouzení a hodnocení přijatých žádostí v programu Program Podpora bydlení v oblastech se strategickou průmyslovou zónou 2018. Dostupné na: <https://mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Podpora-bydleni/Program-podpora-bydleni-v-oblastech-se-strategicko>

³¹ Např. vznik investiční platformy na podporu sociální inkluze v Polsku v roce 2017 zaštitěnou Evropskou investiční bankou (EIB) a Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK).

MMR, Odbor politiky bydlení: Státní podpora výstavby sociálních bytů. 2018.

MMR: *Vybrané údaje o bydlení 2017 (červen 2018)* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor politiky bydlení, 2018. ISBN 978-80-7538-176-7. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/0c9fbe5f-3f44-48b0-9db8-ed6ac83fb41d/Vybrane-udaje-o-bydleni.pdf.aspx?ext=.pdf>

Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza č. COM(2018) 375

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2015/1017 ze dne 25. června 2015 o Evropském fondu pro strategické investice, Evropském centru pro investiční poradenství a Evropském portálu investičních projektů a o změně nařízení (EU) č. 1291/2013 a (EU) č. 1316/2013 – Evropský fond pro strategické investice

SFRB: *Vyrocni_zprava_a_ucetni_zaverka_SFRB_2017*. Dostupná na:
http://www.sfrb.cz/fileadmin/user_upload/Vyrocni_zprava_a_ucetni_zaverka_SFRB_2017.pdf

SFRB: *Schvaleny_rozpocet_2018_a_strednedoby_vyhled_2019-2020_SFRB*. Dostupné na:
http://www.sfrb.cz/fileadmin/user_upload/Schvaleny_rozpocet_2018_a_strednedoby_vyhled_2019-2020_SFRB.pdf

SOÚ AV ČR, ČVUT: *Metodika identifikace tržního selhání v oblasti bydlení*. Praha 2017.

8. Efektivní výzkumný a inovační systém

8.1. Identifikace nevhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Inovační výkonnost je obecně závislá na kvalitě národního inovačního systému, který představuje síť institucí veřejného a soukromého sektoru, jejichž aktivity a vzájemné vazby zajišťují proces tvorby, přenosu a využívání nových znalostí uvnitř země. K vybudování kvalitního inovačního systému je zapotřebí zajištění koordinace na národní i regionální úrovni, jakož i strategie na podporu práv duševního vlastnictví ve výzkumných organizacích, včetně institucí vyššího vzdělávání. Pro konkurenceschopnost státu je efektivní výzkumný a inovační systém klíčový, důraz na inovativní prostředí je proto i jednou z priorit EU pro nadcházející programové období. Jedním ze 4 oken vzniklého Fondu EU Invest je okno pro výzkum, inovace a digitalizaci, které zahrnuje výzkumné a inovační aktivity, využití výsledků výzkumu trhu, demonstraci a zavádění inovativních řešení, podporu rozšiřování inovativních společností z řad velkých podniků a digitalizaci průmyslu EU. Česko má konkureční výhodu zejména v nízkých nákladech práce, o tuto výhodu však může do budoucna přijít. Je zapotřebí, aby se hospodářství přeorientovalo na produkci s vyšší přidanou hodnotou, podmínkou je však právě investice do tvorby ekosystému zajišťujícího spolupráci výzkumu a vývoje se soukromým sektorem.

V oblasti výzkumného a inovačního systému Dodavatel detailně analyzoval tyto oblasti:

- Vytváření uceleného „ekosystému“ pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře, zejména s ohledem na potenciál Průmyslu 4.0
- Rozvoj výzkumného a inovačního potenciálu firem

8.1.1. Zdůvodnění výběru

V rámci Národní koncepce realizace byly kromě zmíněných podoblastí, které Dodavatel vybral k detailnějšímu prozkoumání možností návratné podpory také aktivity typu „podpora lidského potenciálu ve výzkumu“. I tuto podoblast považuje Dodavatel za potenciálně vhodnou pro využití finančního nástroje, zejména v aktivitách podporujících mezinárodní mobilitu výzkumných pracovníků a doktorandů. V roce 2019 se očekává spuštění finančního nástroje, který této cílové skupině tyto aktivity umožní. Zvýhodněný úvěr by tak měl sloužit jako doplnění nevratné formy podpory (dotací a grantů). Tento nástroj je detailněji rozepsán v kapitole Vzdělávání. Další aktivity v rámci oblasti Efektivního výzkumného a inovačního systému byly Dodavatelem po explorativních rozhovorech označeny za nevhodné pro využití návratné formy podpory.

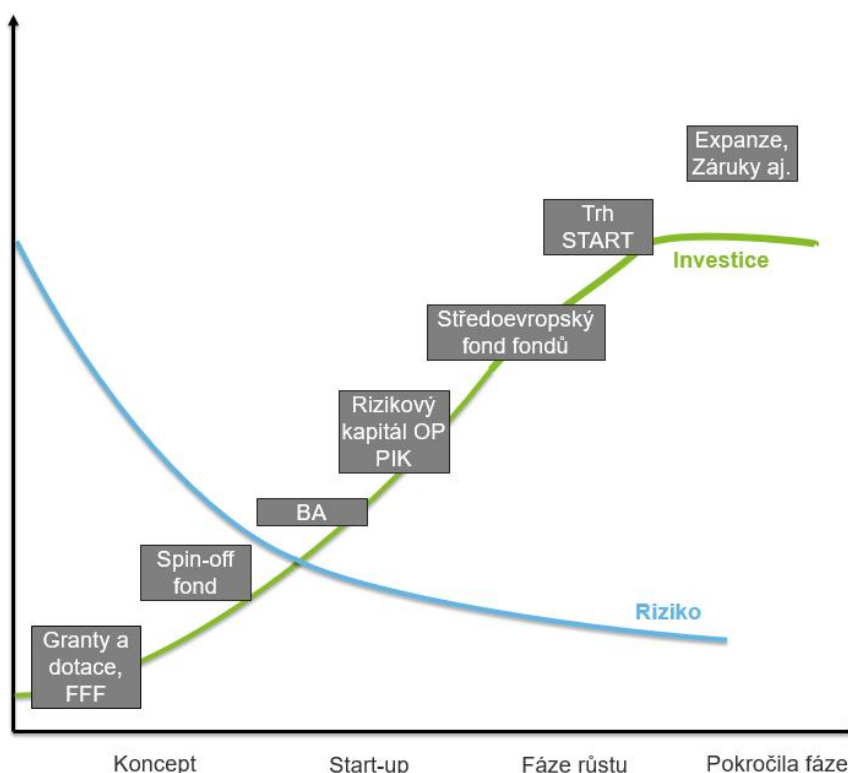
Souhrnný přehled podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení FN
Komeracionalizace výsledků veřejného VaV	<ul style="list-style-type: none"> • vytváření uceleného systému pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře 	<ul style="list-style-type: none"> • soukromé právnické osoby (MSP) • veřejné právnické osoby (státní instituce) 	Dodavatel spíše doporučuje využití FN.
Podnikový VaV	<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj výzkumného a inovačního potenciálu firem 	<ul style="list-style-type: none"> • soukromé právnické osoby (MSP, VP) 	Dodavatel spíše doporučuje využití FN.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení FN
Podpora lidského potenciálu ve výzkumu	<ul style="list-style-type: none"> mezinárodní mobilita vědeckých pracovníků a doktorandů 	<ul style="list-style-type: none"> fyzické osoby 	Dodavatel doporučuje využití FN v rámci oblasti Vzdělávání.

U obou detailně analyzovaných oblastí se de facto jedná o možnosti investic do výzkumu a vývoje v závislosti na stádiu obchodní zralosti dané společnosti. Dodavatel proto navrhl grafické znázornění existujících či navrhovaných finančních nástrojů dle stádia obchodní zralosti.

Obrázek 2: Podpora inovačních firem dle stádia obchodní zralosti

8.1.2. Rozpracování podoblasti „Komeracionalizace výsledků veřejného VaV“

V podoblasti vytváření uceleného „ekosystému“ pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře vidí Dodavatel potenciál finančního nástroje v aktivitách vedoucích ke komeracionalizaci výsledků výzkumu pomocí ověření proveditelnosti, tedy tzv. „proof of concept“. Cílem by mělo být podpořit vznik a rozvoj podnikatelských projektů zejména v technologicky náročných oborech, které jsou úzce navázané na veřejný výzkum a vývoj. Z aktivit vysokých škol i dosavadních průzkumů vyplývá, že vysoké školy mají o tvorbu spin-off firem zájem³². Tato oblast v posledních letech prošla značným vývojem, zejména díky státní podpoře, která motivovala vznik podpůrné komerční infrastruktury (vědecko-technických parků a center transferu technologií) na většině výzkumných organizací. Stále je zde však prostor pro rozvoj, zejména v případě ekosystému pro tvorbu a úspěšný rozvoj spin-off firem. Vysoké školy se v tomto směru potýkají zejména s omezeními při zakládání univerzitních spin-offů. Do rozhodování o spin-offu jsou v tomto případě zpravidla zapojeny univerzitní rady a akademické senáty, což znemožňuje jakoukoliv flexibilitu. Špatně

³² Např. zakládají Centra transferu technologií, více viz. https://www.transfera.cz/data/soubory-ke-stazeni/Transfera_prehled_center_CZ.pdf

řízená spin off firma může pro univerzitu navíc vytvářet riziko ztrátovosti. Alternativní možností je poskytnutí duševního vlastnictví firmě vzniklé mimo univerzitní prostředí formou licence. V tomto případě však univerzita na komercializaci nemusí získat tolik, jako v případě, kdy univerzitě patří. Důvodem je zejména nízká cena licence nastavená tak, aby si jí vědec, který chce svůj prototyp apod. ověřit, mohl dovolit. Spin-off navíc nemůže být univerzitou oficiálně podporován (např. formou poskytnutí právních služeb). Řešením této situace může být zakládání dceřiných firem univerzit, které se specializují na rozvoj spin-offů a získání investorů. V Česku nyní existují dvě firmy tohoto typu a lze očekávat, že jejich počet bude v následujících letech stoupat.³³ Nabídka investičních zdrojů pro tržní realizaci projektu může představovat zásadní motivaci pro realizaci projektů touto formou. Vzhledem k inovativnosti, investiční náročnosti a obtížnému propojení mezi výzkumnou a komerční sférou je však pro tyto projekty charakteristická vysoká míra rizika a omezený zájem investorů. Existuje zde proto tržní mezera, k jejímuž překlenutí lze využít finanční nástroj, kdy by stát zasahoval např. v prvních dvou letech existence spin-offu, kdy je zapotřebí ověřit koncept a v následujících letech by poté mohli vstoupit zájemci z řad soukromých investorů. Zároveň je však nutné brát v úvahu odhady expertů v této oblasti ohledně množství projektů, které jsou již v takové fázi rozvoje, aby je bylo možné touto formou podpořit. Na základě detailní analýzy oblasti v rámci Aktualizace ex ante analýzy využití FN v OPPIK, kterou Dodavatel realizoval v roce 2017 a na základě hloubkových rozhovorů realizovaných v tomto projektu Dodavatel došel ke zjištění, že počet takovýchto projektů je značně omezený. Lze odhadovat zhruba 5 potenciálních spin offů na vysoké škole za rok.

Zdroje financování „proof-of-concept“ projektů

Jedním z grantových programů zaměřených na podporu proof-of-concept je program TA ČR GAMA. Tento program je rozdělen na dva podprogramy s odlišným způsobem realizace i příjemci podpory. Podprogram 1 podporuje ověření praktické využitelnosti výsledků VaV, které vznikají ve výzkumných organizacích a mají vysoký potenciál pro uplatnění v nových nebo zdokonalených produktech, výrobních postupech nebo službách s vysokou přidanou hodnotou a vysokou pravděpodobností posílení konkurenceschopnosti. Příjemci mohou být pouze výzkumné organizace. Podprogram 2 podporuje projekty aplikovaného výzkumu a zejména experimentálního vývoje vedoucí prokazatelně ke komercializaci získaných výsledků. Typově se jedná o podporu projektů zahrnujících dokončení funkčního prototypu, ověření jeho vlastností, ověření zkušební série a posouzení veškerých technologických, ekonomických, sociálních, zdravotních a dalších dopadů inovovaného výrobku resp. služby. Příjemci mohou být pouze podniky. Z dosavadních evaluací vyplývá, že je nejčastějším výsledkem těchto projektů je funkční vzorek, ověření technologie, prototyp a software.

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Aktivity na podporu vzniku spin-off firem a komercializace výsledků výzkumu a vývoje českých výzkumných organizací by do budoucna mohly být podpořeny finančním nástrojem typu kapitálový vstup. Potenciální fond zřízený za tímto účelem by mohl čerpat prostředky z programu Proof-of concept a doplnit ekosystém center transferu technologií a inkubátorů, které podporují vznik návrhů projektů, jakož i jejich další rozvoj do tržní fáze.³⁴ Cílem nástroje by mělo být poskytnout financování rozjezdu firmy v její proof-of-concept fázi před vstupem na trh a pomoci jí se získáním dalších prostředků od soukromých investorů. Na základě dotazníkového šetření mezi CTT a existujícími spin-off firmami realizovaného Dodavatelem v rámci Aktualizace ex ante posouzení vhodnosti využití FN v OP PIK v říjnu 2017 lze uvažovat zhruba 20 spin-off projektů za rok. Z těchto projektů by zhruba 40 % mělo zájem o podporu formou kapitálového vstupu na investiční období 6 let. Průměrná poptávaná investice je zhruba 15 mil. Kč, potenciální absorpční kapacita finančního nástroje by tak mohla dosáhnout až 720 mil. Kč. V případě výhradně spin-off projektů však Dodavatel doporučuje pilotní vyzkoušení s poloviční alokací, tedy zhruba 300 – 400 mil. Kč.

³³ Jedná se o firmy i&I Prague Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR a CUIP s.r.o. Univerzity Karlovy.

³⁴ Tuto možnost pro příští programové období zvažuje MPO.

Tyto odhady absorpční kapacity potvrzují také věcně příslušní gestoři. Pro efektivní využití potenciálního nástroje je však dle Dodavatele stěžejní, aby stát investoval také do mentoringu vědců v oblasti vzniku spin-off a jejich rozvoj tak akceleroval. Vědci typicky nemají podnikatelské dovednosti, což mohou investoři vnímat jako jednu z překážek pro spolupráci. V tomto ohledu je potřeba budovat celý ekosystém akcelerace spin-offů tak, jako je tomu např. ve Švýcarsku či ve Velké Británii (např. Oxfordská univerzita).

8.1.3. Rozpracování podoblasti „Rozvoje výzkumného a inovačního potenciálu firem“

Výdaje podnikatelského sektoru na VaV neustále rostou, stále však nedosahují průměru EU. Nejvýznamnějším zdrojem financování podnikového výzkumu jsou vlastní zdroje podniků. Zdroje ze státního rozpočtu naopak klesají, činí přibližně pouze 6 % celkových výdajů podnikatelského sektoru na VaV. Třetím zdrojem financování jsou zahraniční veřejné zdroje, zejména prostředky z ESI fondů. V neposlední řadě mohou podniky financovat investice do výzkumu a vývoje za pomoci bankovního sektoru.

Zdroje financování Start-upů a podniků v růstové fázi

S ohledem na obchodní zralost společnosti jsou start-upy oproti zralejším společnostem v obtížnější pozici. Kvůli nedostatečné podnikatelské historii a velkému riziku charakteristickému pro tyto firmy může být pro start-upy financování prostřednictvím komerčních produktů prakticky nedosažitelné. Taktéž nabídka dotací může být značně omezená a administrativní zátěž s nimi spojená pro konečné příjemce příliš náročná. Alternativními zdroji financování jsou v této fázi kromě vlastních prostředků (resp. prostředků FFF³⁵) zakladatelů investice od business angels, crowdfundingové platformy (včetně investičních) a rizikový kapitál.

- *Business angels*

Business angel charakterizuje individuálního investora, jenž využívá vlastní kapitál na financování perspektivních malých a středních podniků s výrazným růstovým potenciálem (zpravidla firmy ve fázi seed, start-up, nebo expanzní fázi životního cyklu) s cílem zhodnocení vložených prostředků. Angel do firmy přináší i určité know how v podobě odborných znalostí a orientaci v daném oboru. Investiční vstup je stejně jako v případě venture kapitálu omezen na předem stanovené období, na jehož konci investor realizuje odprodej svého podílu. Ze zprávy Světové banky o business angels v ČR vyplývá, že jejich investiční aktivity nejsou aktuálně dostatečně monitorovány a stát ani nemá představu o počtu fyzických osob, které mají potenciál se business anjelem stát. European Business Angel Network v roce 2016 v rámci ČR identifikoval 5 mil. eur investic realizovaných těmito investory. Typicky se jedná o malý počet (~10) velmi bohatých osob, které investují individuálně, tedy tzv. super angels. Na evropské úrovni mohou business angels využívat **Evropského andělského fondu** (European Angels Fund) zřízeného EIF. Fond těmto investorům poskytuje finanční prostředky na financování inovativních společností formou spolufinancování (pari passu). Alokace fondu aktuálně činí 320 mil. eur a spolupracuje s více jak 80 individuálními investory.

Tento nástroj je dlouhodobým a postupným zdrojem financování, vybrané projekty financuje typicky 2-6 let. Vstup investora může být ve fázi počátečního financování (seed) i v následující fázi vývoje firmy (expansion). Z pohledu konečných příjemců je pozitivní především schopnost rychlejší realizace projektového záměru a celkově vyššího základního vkladu společnosti. Negativní může být požadovaný vysoký podíl ve firmě i investorův zásah do strategie projektu a dohled nad činností společnosti. Působnost fondu je nyní v šesti evropských zemích (Německo, Rakousko,

³⁵ Tzv. „FFF“ označuje finanční prostředky od přátel, rodiny a bláznů z anglického překladu friends, family and fools.

Španělsko, Nizozemsko, Irsko, Finsko a Dánsko). V nadcházejícím období by mohly být prostředky fondu využity i tuzemskými investory.

- *Crowdfundingové kampaně*

Ačkoliv je dopad crowdfundingu v rámci České republiky stále omezený, jeho význam roste. Většina těchto platform je tuzemských a funguje na modelu odměňování. Data z roku 2015 ukazují, že podnikatelé byli prostřednictvím těchto crowdfundingových kampaní podpořeni částkou 1,7 mil. eur. K největším tuzemským portálům patří Hithit.cz a Startovač.cz. Samostatně stojící kategorií jsou portály půjčkového crowdfundingu. K nejznámějším patří Zonky.cz zaměřený na fyzické osoby. Investičním crowdfundingem se dále zabývá Fundlift.cz zaměřený zejména na půjčky pro menší firmy a podnikatele (nabízí minibondy, v menší míře pak také investiční certifikáty a kapitálové vstupy).

- *Rizikový kapitál*

Přístup českých firem k rizikovému kapitálu je ve srovnání se sousedními státy EU limitovaný. Zatímco private equity financování zajistilo firmám v pokročilé fázi rozvoje v letech 2007-2017 prostředky ve výši 3 miliard eur, rizikový kapitál jim ve stejném období zajistil pouze 129 milionů eur. To odpovídá počtu tuzemských private equity fondů vs. venture capital fondů. Aktivita těchto fondů je zaměřená především na oblast ICT technologií. Toto zjištění však nelze automaticky interpretovat jako důkaz nezájmu o start upy. Naopak, Dodavatel na základě konzultací se zástupci investičních společností vnímá problém zejména v nedostatku kvalitních start upů. U projektů, které mají tržní potenciál, je zájem soukromých investorů značný. Příkladem je Davinci TS, který během 1. roku fungování přitáhl kapitál investorů z J&T Ventures a společnosti Prague Boats a utržil zhruba 35 milionů Kč. Tento argument lze podložit i aktuální nabídkou projektů na investiční crowdfundingové platformě Fundlift, která by měla start upy vhodné ke kofinancování vyhledávat (je mj. partnerem start up soutěží v Impact Hubu) a aktuálně nabízí zejména investice do restauračních zařízení a developerských projektů. Důvodem je právě omezený počet vhodných projektů. U start upů je tak zapotřebí zejména podpora jejich akcelerace formou mentoringu a předávání zkušeností se zakládáním a řízením firem.

Státní podpora pro podniky v počátečních fázích rozvoje je zajištěná **Fondem rizikového kapitálu**, který je připravován od roku 2017 a je spravován EIF. Alokace ve výši 50 mil. eur je čerpána z prostředků operačního programu PIK a spolufinancována Evropským investičním fondem. Úlohou fondu je výběr manažerských týmů, jež budou zodpovědné za získávání dalšího investičního kapitálu pro vybrané startupy. Aktuálně již byli sjednáni 2 správci tohoto fondu.

V roce 2018 Evropská komise a Evropský investiční fond (EIF) dále spustily celoevropský program fondu fondů rizikového kapitálu (**VentureEU**), který podporuje investice do inovativních začínajících a rychle se rozvíjejících podniků v Evropě. Alokace programu je 410 milionů eur a má mobilizovat až 2,1 miliardy eur ve veřejných a soukromých investicích. Očekává se, že přístup k tomuto financování bude mít přibližně 1 500 začínajících a rychle se rozvíjejících podniků v celé EU. Investice EU v rámci programu VentureEU bude řídit Evropský investiční fond pod dohledem Komise. Realizovány budou prostřednictvím šesti fondů, které budou mít podíly v řadě menších investičních fondů, a každý z nich bude zahrnovat projekty nejméně ve čtyřech evropských zemích.

Paralelním nástrojem je iniciativa **Středoevropského fondu fondů** vytvořená Evropským investičním fondem (EIF) ve spolupráci s vládami a národními agenturami Rakouska, České republiky, Slovenska, Maďarska a Slovinska (země CE). Tento fond, jenž vzniknul v roce 2017 a byl dále rozšířen v roce 2018 má za cíl vybudovat portfolio private equity a venture kapitálových fondů, které provádějí investice do podniků v růstové fázi. Svým zaměřením se tedy orientují na firmy v pokročilejší fázi vývoje, než fond Rizikového kapitálu. Plánované investiční období fondu je do konce roku 2021. Alokace fondu činí 97 milionů eur, z toho vklad ČMZRB tvoří 8,2 milionu eur.

Zdroje financování firem v pokročilé fázi

V případě obchodně zralých společností, které chtějí investovat do výzkumu a vývoje, existuje několik možností financování. Příkladem nevratné podpory je program Inovace, jenž je spravován MPO (OP PIK). V rámci tohoto dotačního schématu jsou podporovány tyto aktivity: produktová inovace vyšších řádů, procesní inovace - zvýšení efektivnosti výroby v návaznosti na vlastní ukončený výzkum a vývoj, organizační inovace - zavádění nových metod organizace firemních procesů prostřednictvím nových informačních systémů integrujících a automatizujících vnitropodnikové VaV a související aktivity a/nebo marketingové inovace - zvýšení prodeje výrobků a služeb díky významné změně designu produktů nebo balení, lepšího adresování potřeb zákazníka, otevření nových trhů nebo zavedení nových prodejních kanálů. Problematická je zejména hodnocená inovativnost navrhovaných řešení, která je hodnotiteli posuzována subjektivně. Zároveň je v rámci prostředků z ESI fondů nutné počítat s omezeními nakládání s veřejnými prostředky (např. neuznatelnost nákladů na expertního výzkumného pracovníka z důvodu vyššího požadovaného platu než je průměr v daném oboru). Z tohoto důvodu mohou být pro některé firmy aktuálně nastavená dotační schémata nevhodná.

Druhou možností jsou investiční pobídky, které má ve správě agentura CzechInvest a které se řídí zákonem o investičních pobídkách ve znění zákona č. 84/2015 Sb. Investiční pobídka tak může mít podobu slevy na daních z příjmů podle zvláštního právního předpisu, převodu pozemků včetně související infrastruktury za zvýhodněnou cenu, hmotné podpory vytváření nových pracovních míst podle zvláštního právního předpisu, hmotné podpory rekvalifikace nebo školení zaměstnanců podle zvláštního právního předpisu, hmotné podpory pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku pro strategickou investiční akci, nebo osvobození od daně z nemovitých věcí ve zvýhodněných průmyslových zónách v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem. Výše finanční podpory je dána velikosti podniku a pohybuje se od 25-45 % způsobilých nákladů. Schvalovací proces trvá zpravidla 6 měsíců.

Další možností je uplatnění tzv. daňového odpočtu na výzkum a vývoj. Ten mohou uplatnit všechny společnosti, které splňují zákonná kritéria. Pokud je splní, pak si mohou automaticky odečíst od základu daně 100 % výdajů na výzkum a vývoj dvakrát. Mezi uplatnitelné výdaje patří mimo jiné: výdaje na mzdy, výdaje na materiál, výdaje na energii, odpisy majetku či výdaje na cestovní náhrady aj. Problematickou je však nejistota podniků spojená s výkladem podmínek pro uplatnění odčitatelné položky a zvýšeným počtem kontrol finančních úřadů, které negativně působí na motivaci podniků využívat tento nástroj. Zmíněné bariéry se tak v roce 2016 projeví v poklesu objemu daňové podpory i počtu podniků, které ji využily.³⁶

Kromě výše uvedených jsou firmám dostupné tuzemské finanční nástroje i nástroje na evropské úrovni. V aktuálním programovém období je spuštěn **Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků 2014-2020 (COSME)**, jenž je financován Evropskou komisí přímo z rozpočtu EU a je realizován členskými státy Unie. Jedná se o program na podporu výzkumu a technologického rozvoje, resp. vše týkající se podpory MSP v oblasti výzkumu a inovací. V rámci tohoto programu fungují dva finanční nástroje - záruky za půjčky (Loan Guarantee Facility) a podpora rozvoje firem formou kapitálového vstupu (Equity Facility for Growth). Evropský investiční fond prostřednictvím COSME poskytl protizáruku ČMZRB. Ta protizáruku využívá v národním programu Záruka 2015-2023. Konečnými příjemci jsou firmy s méně jak 50 zaměstnanci, program je orientován na podporu startu podnikání. Získání záruky probíhá ve spolupráci s 11 komerčními bankami působícími na tuzemském trhu.

Paralelně stojí záruční program Evropského investičního fondu (EIF) InnovFin, který kryje 50 % úvěrového rizika při financování inovačních podnikatelských projektů a rychle rostoucích firem. Nástroj **InnovFin SME Guarantee Facility** umožňuje přístup k finančním prostředkům pro

³⁶ Potenciál růstu soukromých investic ve výzkumu, vývoji a inovacích mající vliv na strukturu ekonomiky, zaměstnanost a veřejné rozpočty, Studie svazu průmyslu a dopravy, 2018

inovatívni malé a střední podniky (MSP) jakož i velké midcap podniky (až 499 zaměstnanců). Oba nástroje typu záruk fungují na stejném principu. Tento nástroj je vhodný zejména pro podniky s krátkou historií nebo bez vlastního majetku, který by mohly použít jako zástavu.

V rámci programového období 2014-2020 byl na národní úrovni spuštěn také finanční nástroj typu **zvýhodněný úvěr, Expanze**. Tento nástroj je blíže popsán v kapitole Podpora podnikání.

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Po roce 2020 budou dále fungovat tuzemské finanční nástroje v rámci programu Záruka (do roku 2023) a Expanze. Ministerstvo průmyslu a obchodu také uvažuje o spuštění fondu na podporu projektů ve fázi proof-of-concept (budto ze zdrojů OPPIK nebo z navazujícího programu). Na evropské úrovni bude fungovat fond EU Invest. Jedním z jeho tzv. oken je okno pro výzkum, inovace a digitalizaci, které zahrnuje výzkumné a inovační aktivity, využití výsledků výzkumu na trhu, demonstraci a zavádění inovativních řešení, podporu rozšiřování inovativních společností z řad jiných než malých a středních podniků a digitalizaci průmyslu EU. Dle aktuálních informací neplánuje MŠMT ani MPO Invest EU v této oblasti prozatím využít. Odhadovanou absorpční kapacitu této oblasti stanovil Dodavatel na základě dat z podrobné analýzy Ex ante využití FN v OPPIK a její navazujících aktualizací (naposledy v roce 2019) na zhruba 5 mld. Kč.

8.2. Překážky v implementaci FN v oblasti efektivního výzkumného a inovačního systému

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušný gestor	<ul style="list-style-type: none"> nedostatečná politická vůle v oblasti podpory formou FN (dříve navrhovaný Národní inovační fond byl po několika letech příprav zrušen) nemožnost poskytovat podporu formou nedotačních nástrojů (zákon 130/2002 Sb.) 	<ul style="list-style-type: none"> spolupráce a veřejná podpora zainteresovaných stakeholderů s gestorem na prosazování vzniku fondu jako součásti ekosystému pro uplatňování výsledků výzkumu a vývoje v aplikační sféře úprava zákona 130/2002 Sb. tak, aby se zjednodušily podmínky pro poskytování podpory na projekty menšího rozsahu (např. projekty proof of concept) a bylo možné implementovat nedotační nástroje
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> nedostatek kvalitních projektů vhodných k podpoře investorů v této oblasti počet vzniklých spin-off firem na tuzemském trhu se pohybuje < 10 ročně 	<ul style="list-style-type: none"> podpora prostředí umožňujícího zakládání spin-off firem ze strany státu i univerzit podpora ochrany duševního vlastnictví.
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> v oblasti spin-off firem i start-upů může být častá neochota vzdát se části firemního podílu i plné kontroly nad projektem. 	<ul style="list-style-type: none"> mentoring potenciálních konečných příjemců o výhodách rizikového kapitálu formou vstupu business angels, venture capital fondů apod. propagace úspěšných případů spolupráce mezi spin off, start upem a investorem

8.3. Návrh kombinací FN a dotací v oblasti efektivního výzkumného a inovačního systému

V oblasti Efektivní výzkumný a inovační systém analyzoval Dodavatel tyto typy finančních nástrojů (označené křížkem):

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Komeracionalizace výsledků veřejného VaV	Podnikový VaV
Zvýhodněný úvěr		X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	X	
Zvýhodněný úvěr + capital rebate		
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby		X
Poskytnutí záruky		X
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku		X
Záruka + technické poradenství		
Kapitálový vstup		X
Kapitálový vstup + technické poradenství	X	
Kombinovaný finanční nástroj (high tech)		

Na základě všech vstupů projektu (hloubkových rozhovorů, sekundárních zdrojů) a na základě vlastních zkušeností Dodavatel považuje jmenované nástroje za nejvhodnější pro specifikované aktivity. Všechny zmíněné typy finančních nástrojů jsou vhodné pro podporu výzkumu a vývoje, jejich uplatnění je závislé zejména na již zmiňované obchodní zralosti společnosti. Pro firmy v počáteční fázi vývoje (proof-of-concept) je ideálním nástrojem kapitálový vstup, jenž může být realizován buďto soukromými investory typu business angels, venture capital fondy nebo prostřednictvím fondů zřízených státem (poslední nejméně preferované). V případě posledního zmíněného je zapotřebí, ale byla investorům, s kterými bude stát spolupracovat, nabídnuta co největší míra svobody v rozhodování a administrativní proces bude co možná nejjednodušší. Cílem tohoto nástroje je podpořit růst ekosystému transferu výsledků výzkumu a vývoje do aplikační sféry, čímž bude podpořena konkurenceschopnost českých firem. Tento závěr podporuje i platná Ex ante analýza využití FN v OP PIK. Pro firmy v rozvojové fázi růstu je ideálním nástrojem záruka za komerční úvěr, případně kombinace záruky s dotací. Pro firmy v pokročilé fázi růstu může být v případě ochlazení ekonomiky ideálním nástrojem na podporu inovací zvýhodněný úvěr, resp. záruka za komerční úvěr a to jak v čistém provedení tak formou zvýhodnění příspěvkem na úhradu úroku, resp. příspěvkem na úhradu záručního poplatku. Tyto nástroje jsou v dané oblasti široce využívány na úrovni členských států i v rámci portfolia EIB. V některých případech je dále možné využít kapitálový vstup, tento nástroj se však nehodí pro všechny firmy, neboť někteří podnikatelé nechtějí sdílet své know how nebo „pustit“ cizí složku do vedení firmy.³⁷

Nadnárodní úroveň

Dodavatel v analýze zohlednil i dostupnost finančních nástrojů po roce 2020 na evropské úrovni a analyzoval dostupné materiály zahrnující:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí Program InvestEU
- InvestEU - Impact Assessment SWD(2018)314
- InvestEU - Evaluation SWD(2018)316

³⁷ Tento fakt považují za hlavní bariéru využití kapitálového vstupu firmy oslovené Dodavatelem v dotazníkovém šetření realizovaném v rámci souvisejícího projektu v lednu 2019 (celkem 17 respondentů).

- Commission proposal for THE NEXT EU RESEARCH & INNOVATION PROGRAMME (2021 – 2027)

V dalším programovém období se v programu Horizont Evropa předpokládá uvolnění 100 miliard eur na posílení vědecké a technologické základy, posílení evropské inovační kapacity, konkurenceschopnosti a pracovních míst a plnění priorit evropských občanů a udržení evropského sociálně-ekonomického modelu a hodnot. Podpora by měla být rozdělena dle fáze vývoje projektu (produktu) na podporu v pre-commercial fázi (nevratná forma) a podporu ve fázi od pre-commercial do vstupu na trh (nevratná forma + kombinovaná podpora formou finančních nástrojů). Dále budou některé aktivity v rámci výzkumného a inovačního systému podporovány na evropské úrovni v rámci EU Invest fondu.

V době realizace analýzy věcní gestoři oblasti uvedli, že využití EU Invest fondu pro tyto účely prozatím neplánují.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Vytváření uceleného „ekosystému“ pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře, zejména s ohledem na potenciál Průmyslu 4.0	zaměstnanec	Odbor výzkumu, vývoje a inovací, MPO
Vytváření uceleného „ekosystému“ pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře, zejména s ohledem na potenciál Průmyslu 4.0	zaměstnanec sekce technologií 4.0	MPO
Vytváření uceleného „ekosystému“ pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře, zejména s ohledem na potenciál Průmyslu 4.0	Zaměstnanec oddělení finančních nástrojů	MPO
Vytváření uceleného „ekosystému“ pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře, zejména s ohledem na potenciál Průmyslu 4.0	zaměstnanec	Charles University Innovations Prague s.r.o. (CUIP)
Rozvoj výzkumného a inovačního potenciálu firem	zaměstnanec	eNovation s.r.o.
Rozvoj výzkumného a inovačního potenciálu firem	zaměstnanec	Svaz průmyslu a dopravy ČR

Použité zdroje dat

Agentura pro podnikání a inovace: Sledování čerpání alokace OP PIK. Dostupné na: <https://www.agentura-api.org/op-pik-obecne/statistiky/>

Deloitte: Aktualizace ex ante posouzení využití FN v OPPIK. Výsledky dotazníkového šetření. 2017.

Deloitte: Daňová a dotační podpora činností výzkumu a vývoje. Vyhodnocení průzkumu v ČR. Říjen 2018.

Svaz průmyslu a dopravy ve spolupráci s TAČR: Potenciál růstu soukromých investic ve výzkumu, vývoji a inovacích mající vliv na strukturu ekonomiky, zaměstnanost a veřejné rozpočty. Praha 2018.

9. Podpora podnikání

9.1. Identifikace nejvhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Globální ekonomika v roce 2019 mírně zpomalí, z pohledu české ekonomiky je však důležitější pokračující ochlazení hospodářského růstu v eurozóně na 1,8 %. To se promítne prohloubením negativního příspěvku čistého exportu k růstu HDP. Na domácí poptávce se projeví zpřísnování měnové politiky ČNB v průběhu roku 2018. Očekává se zpomalení růstu HDP v České republice na 2,2 %. Z pohledu podnikatelů je důležitým zejména fakt, že na trhu práce se zpomalení růstu prozatím příliš neprojeví. Míra nezaměstnanosti by měla setrvat na velmi nízkých hodnotách. Růst mezd by sice měl být o něco pomalejší než v roce 2018, nicméně tlak odborových svazů, zvyšování platů ve veřejném sektoru a další navýšení minimální mzdy (na 13 350 korun) mohou přispět k pokračování rychlého růstu mezd. Rok 2019 je tak čtvrtým rokem v řadě, kdy mzdy rostou rychleji než produktivita práce. To se projevuje zejména na nižších maržích výrobců a obchodníků. Nákladová křivka podniků se tak bude do budoucna zvyšovat, což může negativně ovlivnit jejich možnosti investování do dalšího rozvoje zajišťujícího jejich konkurenceschopnost na domácím i zahraničním trhu. Podnikatelské prostředí bude dále ovlivněno chystanou novelou zákona o investičních pobídkách s plánovanou účinností v polovině roku 2019. Ta se dotkne hlavně velkých firem, pro které se pobídky stanou v mnoha případech nedostupnými. Dotkne se ale také malých a středních podniků, protože právě jejich směrem má být tato veřejná podpora do budoucna zaměřena.

Dodavatel hodnotí oblast Podpory podnikání jako nejvhodnější pro využití finančních nástrojů, zároveň však upozorňuje na fakt, že podpora podnikání prochází všemi dalšími oblastmi NKR. Dochází zde k nelogické matici kombinace věcných oblastí NKR (všechny ostatní mimo podpory MSP) a oblasti zaměřené na dílčí segment příjemců. Dodavatel proto zvolil přístup ne-duplikace návrhu vhodných nástrojů pro jednotlivé segmenty a do oblasti podpory MSP zařadil ty, které jsou převážně úzce napojeny na podporu segmentu.³⁸

Dodavatel blíže analyzoval tyto podoblasti:

- Rozvoj MSP a posilování inovační schopnosti MSP
- Zavádění Průmyslu 4.0 ve firmách
- Zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání (revitalizace brownfieldů)

9.1.1. Zdůvodnění výběru

Podpora podnikání nabízí největší množství aktivit vhodných pro návratnou formu podpory, neboť většina těchto aktivit je profitabilní ve střednědobém horizontu (do 5 let). Dodavatel ve vstupním zhodnocení vyčlenil aktivity, ve kterých je obtížně stanovitelná návratnost investice, kupříkladu **podpora využívání manažerských, inovačních a poradenských služeb**. Tento typ aktivit je u obchodně zralých společností běžně hrazen z vlastních prostředků, u start upů a scale upů aktuálně existuje mnoho inkubátorů a mentorských programů (Green Light VŠB-TU Ostrava, mentorský program CzechInvest, pro bono consulting ImpactHub aj.). Pokud by stát chtěl oblast mentoringu start upů dále podpořit, měl by jí dle Dodavatele podporovat dotačně tak, aby start upy, u kterých není úspěch zaručen, nebyly v rané fázi zatížený dluhem. Při přípravě produktu před oslovením investora totiž start upy čerpají především z vlastních finančních prostředků. Finanční nástroj je v této oblasti tak vhodný až u připravených či fungujících produktů, které již mají první zákazníky. Další aktivitou obdobného typu je **zajištění odborníků pro Průmysl 4.0 (přenastavení**

³⁸ Téměř ve všech věcných oblastech NKR jsou jako příjemci podpory z nástroje navrženy také MSP. Naopak podpora definovaná v této kapitole může být realizována jak v oblasti energetických úspor, zpracování nebo lepšího využití odpadu, podpory vědy a výzkumu nebo dalších oblastí.

vzdělávacího systému, rekvalifikace a přeškolení zaměstnanců a podnikatelů). Stát aktuálně nabízí možnost školení nebo rekvalifikace zaměstnanců z programu POVEZ II (viz. kapitola Trh práce a zaměstnanost). Tento nástroj v režii MPSV však směřuje na podporu zaměstnanců tak, aby zamezil jejich případné ztrátě zaměstnání (např. v důsledku zániku společnosti apod.). Nejedná se tedy o nástroj, prostřednictvím kterého by mohli zaměstnavatelé zvyšovat kvalifikaci svých zaměstnanců za účelem zvýšení nebo zajištění jejich odbornosti pro další rozvoj firmy. V budoucích letech bude celoživotní vzdělávání zaměstnanců stěžejní pro udržení resp. zvýšení konkurenceschopnosti firem (vyplývá mj. z analytické části NKR). Dle Dodavatele je tedy možné a vhodné tyto aktivity v případě zájmu zaměstnavatelů podpořit, a to formou zvýhodněného úvěru nebo záruky. Není však zapotřebí vznik dalšího finančního nástroje. Postačilo by rozšíření uznatelných nákladů existujících finančních nástrojů typu M-záruka nebo Expanze poskytovaných ČMZRB, případně rozšíření aktivit typu POVEZ (ty jsou popsány v samostatné kapitole tohoto dokumentu).

Souhrnný přehled podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení FN
Rozvoj MSP a posilování inovační schopnosti MSP	<ul style="list-style-type: none"> podpora start-upů a scale-upů podpora tržního uplatnění přelomových inovačních řešení rozvoj technologických, kreativních a digitálních inovací v oblasti tradičních řemesel 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) 	Dodavatel doporučuje využití FN.
Zavádění Průmyslu 4.0 ve firmách	<ul style="list-style-type: none"> nákup nových technologií firmami 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) 	Dodavatel doporučuje využití FN.
Zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání	<ul style="list-style-type: none"> revitalizace brownfieldů bez ekologické zátěže 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) 	Dodavatel spíše doporučuje využití FN.

9.1.2. Rozpracování podoblasti „Rozvoj MSP a posilování inovačních schopností MSP“

V oblasti posilování inovačních schopností MSP jsou vhodnými aktivitami podpora start-upů, podpora tržního uplatnění přelomových inovačních řešení a rozvoj technologických a digitálních inovací v oblasti tradičních řemesel. Tyto aktivity jsou blíže popsány v kapitole Efektivní výzkumný a inovační systém, kde Dodavatel popisuje aktuální nabídku finančních nástrojů na podporu firem v závislosti na jejich obchodní zralosti z pohledu investice do inovací, většinu ze jmenovaných finančních nástrojů (rizikový kapitál, záruky a zvýhodněné úvěry, investiční pobídky) však lze využít i pro jiné aktivity podniků (investice do vybavení nesouvisející s inovací).

Kromě zmíněných nástrojů bude podpora **pražských inovativních podnikatelů** nově podpořena Úvěrovým fondem INFIN, jenž vzniknul z prostředků OP P-PR a bude spravován ČMZRB. Alokace fondu je stanovená na 400 mil Kč. Prostředky budou podnikatelům dostupné do konce roku 2023. Začínající podnikatelé s historií do tří let budou moci získat zvýhodněný úvěr až tři miliony korun, to znamená až 90 % způsobilých výdajů projektu. Ostatní společnosti budou moci získat zvýhodněný úvěr do výše 50 % způsobilých výdajů projektu, tzn. až 15 milionů korun. Zbytek nákladů u tohoto typu žadatelů, tzn. minimálně 30 % způsobilých výdajů projektu, bude muset být dofinancován běžným komerčním úvěrem od spolupracující banky nebo leasingové společnosti.

Kromě těchto nástrojů lze rozvoj malých a středních podniků a posilování jejich inovačních schopností podpořit také skrze alternativní nebankovní instrumenty. V českém prostředí jsou tyto instrumenty pro kapitálové financování aktuálně poměrně slabě využívány, ať už se jedná o veřejné úpisů nebo private equity. Jako příklad lze uvést **alternativní obchodní platformy pro**

veřejné úpisů MSP, které jsou v Česku na počátku. V roce 2018 byl na Burze cenných papírů Praha (BCPP) spuštěn trh START, jenž je dosud jediným veřejným trhem specializovaným na obchodování s akciemi MSP. Počet obchodovaných podniků je prozatím stále v jednotkách (za rok 2018 bylo realizováno 5 úpisů). Důvodem může být jednak prozatímní nedůvěra v tento způsob externího financování, jednak nechota vpustit do řízení firmy „cizí“ subjekt. Částečným důvodem jsou však také poměrně vysoké náklady spojené s procesem, které nezaručují úspěch. Při vstupu na trh potenciální emitent nyní musí vypracovat analýzu, investiční prospekt, due diligence zprávu aj. Součástí je také minimálně 14ti denní „roadshow“, kde se emitent případným zájemcům i veřejnosti prezentuje. Náklady spojené s výše uvedeným se kromě nákladů na marketing pohybují okolo 500 000 Kč. Náklady na marketing se mohou lišit u každého emitenta a mohou se pohybovat od desítek tisíc po několik milionů Kč v závislosti na realizovaných aktivitách. Problémem je zejména fakt, že v případě neúspěšného úpisu jsou vynaložené prostředky navždy ztraceny. Finanční nástroj by tak v případě doplnění o technickou asistenci, resp. v kombinaci s dotací mohl tento problém řešit a posílit tak nedluhovou formu externího financování. Dle odhadu Dodavatele na základě hloubkových rozhovorů je absorpční kapacita potenciálního nástroje 80-100 mil. Kč ročně.

9.1.3. Rozpracování podoblasti „Zavádění Průmyslu 4.0 ve firmách“

V rámci zavádění průmyslu 4.0 je jednou z vhodných aktivit nákup nových technologií firmami. Za tímto účelem mohou firmy aktuálně využít komerční finanční nástroje, jednak finanční nástroje z EIB, které jsou nyní dostupné a jsou popsány v kapitole Efektivní výzkum a inovační systém. Dalším zdrojem financování jsou nástroje z ESIF. Podpora podnikatelů je aktuálně realizována prostřednictvím programu Expanze, jenž je spravován ČMZRB. Bezúročný úvěr je zaměřený na zahájení či rozvoj podnikání a lze jej využít až do výše 45 % způsobilých výdajů projektu. Odklad splátek může být až 3,5 roku.

Další možností je využití investičních pobídek. Ty byly dosud spojené s vytvářením nových pracovních míst a snižováním nezaměstnanosti. Novela zákona o investičních pobídkách, která má vstoupit v platnost v polovině roku 2019, však s těmito podmínkami již nepočítá. Vyšší produktivita práce v oblasti výroby totiž není spojena se vznikem nových pracovních míst, naopak automatizace a digitalizace výroby přispívají k jejich snižování nebo jinému využití stávajících zaměstnanců. Pobídky tak nově budou směřovat především do odvětví přinášejících vysokou přidanou hodnotu, do technologických center a center strategických služeb. Budou také dostupnější pro malé a střední podniky. Pro tyto subjekty se tak významně sníží výše investice potřebné pro dosažení podpory.

9.1.4. Rozpracování podoblasti „Zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání“

Pojmem brownfield se zpravidla rozumí nemovitost (území, pozemek, objekt, areál), která je nevyužívaná, zanedbaná a může být i kontaminovaná. Vzniká jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, rezidenční, vojenské či jiné aktivity. Brownfield nelze vhodně a efektivně využívat, aniž by proběhl proces jeho regenerace. Brownfieldy lze rozdělit dle:

- Vlastnické struktury (soukromé, veřejné, kombinované)
- Typu (budova, areál, plocha)
- Rozlohy a zastavěné plochy
- Míry kontaminace (bez kontaminace, mírná kontaminace, silná kontaminace)
- Bývalého využití (občanská vybavenost, zemědělství, průmysl, vojenský prostor, skladování, doprava, další)
- Plánovaného budoucího využití (bydlení a obytné plochy, občanská vybavenost, výroba a skladování aj.)

Pro posouzení využitelnosti finančního nástroje je však zapotřebí brownfieldy klasifikovat zejména podle potenciálu jejich obnovy a s ním spojené potřeby veřejného financování. V tomto kontextu je obvykle uvažován A-B-C model CABERNET projektu financovaného Evropskou unií. Tzv. „A“ projekty jsou projekty plně financovatelné soukromou sférou, jejich potenciál pro obnovu je velký, stejně jako potenciální profitabilita této činnosti. Tzv. „B“ projekty, u kterých je zapotřebí nepřímá forma veřejného financování z důvodu pouze omezené potenciální profitability těchto projektů.

Třetí kategorií jsou „C“ projekty, které by pro potenciálního investora znamenaly ztrátu, neboť náklady na regeneraci investorovi nezaručují zvýšení hodnoty lokality a její další rozvoj. V rámci českého prostředí je revitalizace brownfieldů nyní podporována dotačně (více viz. Kapitola Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů). Vedle této podpory byl k revitalizaci brownfieldů zřízen v minulosti nástroj JESSICA z Regionálního operačního programu Moravskoslezsko. Projekty byly zaměřeny na regeneraci brownfieldů, které nabízí zázemí a prostory zejména malým a středním podnikům z oblasti výroby, vývoje a výzkumu, skladování a logistických operací. Potenciálními žadateli byly jak obce, tak i podnikatelské subjekty, které mohly žádat o zvýhodněné dlouhodobé úvěry (max 100 mil. Kč se splatností až 15 let). V dalším programovém období je pro podporu revitalizace brownfieldů vhodné využít kromě dotací také finanční nástroje (zejména pro brownfieldy typu B). Typ finančního nástroje by měl odpovídat zejména životnímu cyklu projektů regenerací BF.

Předpokládaný vývoj po roce 2020+

Po roce 2020 budou nadále fungovat existující nástroje jmenované v kapitole Efektivní výzkumný a inovační systém, které již nyní podporují zejména malé a střední podnikatele ve vybraných aktivitách. V případě alternativních obchodních platform pro úpisy akcií gestor oblasti, MPO aktuálně uvažuje o zřízení státního fondu zaměřeného na investování do firem obchodovaných na těchto platformách. Tento finanční nástroj by mohl plnit dvojí funkci: v investičním prostředí by mohl přispět k efektu sociálního schválení, kdy rozhodnutí jednoho subjektu ovlivňuje rozhodnutí druhých. Pokud by Fond dopředu avizoval zájem o investování do konkrétní firmy, mohla by se zvýšit šance zájmů dalších soukromých i institucionálních investorů. Z prostředků fondu by také mohlo být možné částečné hrazení nákladů přípravy emise MSP vč. marketingu (v rámci technické podpory). Touto cestou by MSP mohly být více motivovány k realizaci úpisu akcií. Daný finanční nástroj se hodí zejména pro firmy, které si chtějí zajistit dodatečné financování, necítí se ohroženy vstupem nových akcionářů a je pro ně motivační stát se veřejně obchodovanou společností. Třetí zmíněný parametr je potenciálně zajímavý především pro firmy, které obchodují v zahraničí, kde jsou veřejně obchodované společnosti známkou transparentnosti.

V oblasti revitalizace brownfieldů aktuálně vzniká Národní strategie revitalizace brownfieldů 2019- 2024. Tato strategie je připravována ve spolupráci MPO, MŽP, MMR, Czechinvest a dalších stakeholderů. V rámci stávajícího programového období lze očekávat, že revitalizace brownfieldů s cílem zvýšení infrastruktury pro podnikání by mohla být podpořena vznikem finančního nástroje diskutovaného na monitorovacím výboru OP PIK. Tento nástroj by měl být využíván zejména v ITI Ostrava, předpokládaná alokace je 19,5 mil. eur. Na rozdíl od dříve využitého nástroje typu zvýhodněný úvěr v programu JESSICA by měl být plánovaný finanční nástroj typu kapitálového vstupu. Z pohledu Dodavatele jsou oba typy finančních nástrojů pro podporu revitalizace brownfieldů vhodné. Lze využít také záruky. Preference by se měla odvíjet od životního cyklu revitalizace. Např. ve fázi re-developmentu je preferovaným nástrojem kapitálový vstup, ve fázi rozvoje projektu např. formou stavby komerčních nemovitostí lze využít dlouhodobé zvýhodněné úvěry.

9.2. Překážky v implementaci FN v oblasti podpory podnikání

Stakeholder	Překážka	Opatření
Investiční fondy	<ul style="list-style-type: none"> státní fond zapojený do alternativní obchodní platformy může v jiných investorech vzbudit nedůvěru v emitenta 	<ul style="list-style-type: none"> průzkum vnímání státního fondu mezi jinými potenciálními či stávajícími investory AOP

Stakeholder	Překážka	Opatření
Emitent	<ul style="list-style-type: none"> emitent může odmítnout vstup státního fondu do své společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> osvěta o možnostech větší kontroly (např. do 10 % kapitálového vstupu lze kdykoliv akce odkoupit).
Konečný příjemce (u Expanze, Záruky, plánovaných FN)	<ul style="list-style-type: none"> neznalost finančních nástrojů 	<ul style="list-style-type: none"> oslovování MSP s informacemi ohledně možností financování z existujících programů mediální kampaň
Věcní gestoři oblasti brownfieldů	<ul style="list-style-type: none"> v oblasti brownfieldů CzechInvest nyní aktualizuje databázi brownfieldů (Po 12 letech (2007) od sběru informací je aktualizováno přibližně 600/3500 zanesených brownfieldů.) 	<ul style="list-style-type: none"> aktualizace dat v dostupných databázích a jejich následná analýza (pro výpočet potenciální absorpční kapacity je zapotřebí) gestor by měl také vytvořit metodologii kategorizace brownfieldů a určit podmínky, za jakých budou dané typy BF podpořeny prostřednictvím návratné, resp. nevratné podpory

9.3. Návrh kombinací FN a dotací v oblasti podpory podnikání

V oblasti Podpory podnikání Dodavatel vyhodnotil jako vhodné tyto typy finančních nástrojů (označené křížkem):

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Rozvoj MSP a posilování inovačních schopností MSP	Zavádění průmyslu 4.0 ve firmách	Zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání
Zvýhodněný úvěr	X	X	X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	X		
Zvýhodněný úvěr + capital rebate			
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	X	X	
Poskytnutí záruky	X	X	
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	X	X	
Záruka + technické poradenství			
Kapitálový vstup			X
Kapitálový vstup + technické poradenství	X		
Kombinovaný finanční nástroj (high tech)			

V oblasti posilování inovačních schopností MSP Dodavatel zvážil všechny informace získané během hloubkových rozhovorů, indikativní závěry dotazníkového šetření mezi podnikateli (389 respondentů) sekundární zdroje a vlastní praxi s poradenstvím pro podnikatele. Na základě všech dat a zjištění jako vhodné vyhodnotil klasické typy finančních nástrojů typu zvýhodněný úvěr či záruka, resp. alternativu těchto nástrojů (zvýhodnění formou příspěvku na úhradu úroku či příspěvku na úhradu záručního poplatku). V případě podpory start upů lze tyto nástroje doplnit také o technické poradenství (obdobně jako u sociálních podnikatelů se většinou jedná o začínající či méně zkušené podnikatele). Pokud by aktivitou byla emise akcií firmy na sekundární burze, je ideálním nástrojem kapitálový vstup v kombinaci s technickým poradenstvím. Příprava emise trvá

zhruba půl roku a je zatížena poměrně velkou administrativou (příprava investičního prospektu, analýzy, due diligence apod.) Malí podnikatelé zpravidla nedisponují stálým právním poradcem, v případě příspěvku na technické poradenství by však mohla být tato bariéra odbourána.

V oblasti zavádění průmyslu 4.0 ve firmách jsou ideálními typy finančních nástrojů zvýhodněné úvěry nebo záruka za komerční úvěry v kombinaci s příspěvkem na úhradu úroku, resp. příspěvkem na úhradu záručního poplatku. Z pohledu Dodavatele není možné upřednostnit jednu z nabízených alternativ, na základě analýzy jsou všechny považovány za vhodné.

V oblasti revitalizace brownfieldů za účelem zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání na základě dostupných dat Dodavatel vyhodnotil jako dostatečné oba označené typy finančních nástrojů. Zvolený typ by se měl odvíjet od životního cyklu revitalizovaného brownfieldu. V minulosti byl úspěšně aplikován program JESSICA Moravskoslezsko, který využíval zvýhodněné úvěry, nyní je na úrovni MPO plánován ekvitní nástroj (kapitálový vstup). Technická asistence zde z pohledu Dodavatele není nutná, neboť zúčastněné strany (koneční příjemci) již musí být experty v dané oblasti (zpravidla developři).

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Průřezově	vedoucí zaměstnanec	MPO
Průřezově	vedoucí zaměstnanec	eNovation
Podpora podnikání	zaměstnanec	Svaz průmyslu a dopravy
Podpora podnikání	vedoucí zaměstnanec	CUIP
Podpora podnikání- brownfieldy	vedoucí zaměstnanec	CzechInvest
Trh START	zaměstnanec	BCPP
Průřezově	zaměstnanec	ČBA
Kapitálový FN	vedoucí pracovník	CVCA

Výsledky dotazníkového šetření podpory formou finančního nástroje

Dotazníkové šetření bylo pro respondenty otevřené po dobu 1 měsíce a bylo rozesláno na vybrané konečné příjemce z řad podnikatelských subjektů. Šetření se zúčastnilo 389 respondentů. Mezi respondenty byly většinou zastoupeny podnikající osoby fyzické (52 %) a dále společnosti s ručením omezeným (21 %), resp. akciové společnosti (12 %).

Znalost

55 % respondentů o finanční nástroj zatím nežádala, 17 % z nich o tomto typu podpory slyšela z dotazníku poprvé. 13 % z dotazovaných již nějaký finanční nástroj využívá, zpravidla se jedná o zvýhodněný úvěr (57 %). V otázce znalosti existujících finančních nástrojů až 63 % respondentů uvedlo, že nezná žádný finanční nástroj. Nejlépe obstál program Rozvoj (15 %) a dále program Záruka (13 %). Naopak InnovFin a PF4EE neznal žádný z respondentů.

Bariéry

Za největší bariéru, která konečným příjemcům brání ve využití finančních nástrojů, patří nedostatek informací, že takováto forma podpory existuje (souhlasí 50 % respondentů). Druhou v pořadí je přílišná administrativní zátěž (28 %) a třetí nedostatečná potřeba externího financování (17 %).

K preferovaným finančním nástrojům dle respondentů patří zvýhodněný úvěr s odpuštěním splátek (50 % respondentů). Zde se jedná o tzv. zvýhodněný úvěr + capital rebate, který Dodavatel popisuje v úvodní části zprávy. Z šetření vyplývá, že až 29 % dotazovaných nepreferuje mezi nabízenými možnostmi žádný finanční nástroj, a to ani v případě kombinace s dotací (45 % dotazovaných). U 38 % dotazovaných by zájem o finanční nástroj byl pouze v případě, kdy by získali procentuálně vyšší dotaci, než finanční nástroj. Toto v současné době není možné a dle Dodavatele lze tyto závěry interpretovat jako dotační závislost konečných příjemců.

Administrativní proces

Co se administrativního procesu týče, 43 % oslovených by uvítalo podání žádosti o finanční nástroj online s podporou na telefonní lince. Zde je vhodné uvést, že Dodavatel dotazníkové šetření orientoval především na aktuálně dostupné nástroje, které jsou konečnými příjemci bližší.

Ideální typ nástroje

U zvýhodněných úvěrů by respondenti považovali za ideální úrokovou míru 3 % a až pětiletou splatnost s možností odložení o 12 měsíců.

U garance koneční příjemci považují za ideální 80% míru pokrytí rizik s omezenou způsobilostí výdajů (56 % respondentů).

U kapitálového vstupu uvedlo 39 % oslovených, že není ochotno nabízet kapitálový podíl, 13 % oslovených by pak bylo ochotno nabídnout maximálně 30 % své firmy. Obdobně, většina oslovených neuvažuje o žádném kapitálovém vstupu, 12 % respondentů pak uvažuje o vstupu ve výši 1 milionu Kč.

Informace o finančních nástrojích by chtěla většina oslovených (55 %) získávat prostřednictvím specializovaného webu, 42 % pak prostřednictvím newsletterů státních organizací.

Ačkoliv výsledky dotazníkového šetření jsou vzhledem ke vzorku spíše indikativní, je zřejmé, že potenciální koneční příjemci nabídce finančních nástrojů prozatím příliš nerozumí, resp. si jí nejsou vědomí.

Použité zdroje dat

Agentura pro podnikání a inovace: Sledování čerpání alokace OP PIK. Dostupné na: <https://www.agentura-api.org/op-pik-obecne/statistiky/>

Czech Invest: Program regenerace a podnikatelské využití brownfieldů. (Programové dokumenty.)

Deloitte: Aktualizace ex ante posouzení využití FN v OPPIK. Výsledky dotazníkového šetření. 2017.

Deloitte: Česko v datech. Dostupné na: <https://www.ceskovdatech.cz/>

MPO: Národní strategie regenerace brownfieldů 2016 – 2020.

Svaz průmyslu a dopravy ve spolupráci s TAČR: Potenciál růstu soukromých investic ve výzkumu, vývoji a inovacích mající vliv na strukturu ekonomiky, zaměstnanost a veřejné rozpočty. Praha 2018.

Dotazníkové šetření, Deloitte, 2019

10. Doprava

10.1. Identifikace nejvhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Oblast Dopravy bude do budoucna významným způsobem ovlivňována z evropské úrovně jak zvyšujícími se nároky na ochranu životního prostředí a s tím souvisejícím nutným přechodem k alternativním palivům, tak důrazem na budování především páteřních sítí TEN-T a propojování souvisejících dopravních uzlů. V dalším programovém období se očekává pokles finanční alokace ESIF do oblasti Dopravy. Oblast dopravy vzhledem k objemu potřebných investic (řádově stovky miliard Kč.) tak bude muset více využívat i alternativní způsoby financování – nejenom dotační a přímé financování ze zdrojů rozpočtu ČR. Finanční prostředky z EU (ekvivalent OPD pro další programové období) by měly sloužit jako katalyzátor dalších investic, nejen jako jejich primární zdroj.

Pro oblast dopravy v ČR je v posledních letech typický nárůst silniční nákladní dopravy, zvyšujících se nároků na dostavbu městských a aglomeračních obchvatů a zvyšování objemu přepravy ve veřejné dopravě. Nadále je vidět silný trend narůstající individuální automobilové dopravy, nepropojení městských a silničních sítí a zvyšujících se nároků na udržitelné formy nízkouhlíkové městské hromadné dopravy. To vše při enormním technologickém pokroku v oblasti dopravní telematiky, elektromobility a autonomních systémů.

10.1.1. Zdůvodnění výběru

Doprava obecně představuje oblast s dlouhodobou návratností investic. Vysoké pořizovací a provozní náklady, dlouhá a složitá příprava projektů, často problematická a prodražující se realizace a nízká profitabilita je typický znak projektů v oblasti dopravní infrastruktury. Naprostá většina aktivit v oblasti hromadné veřejné dopravy, inteligentních systémů organizace a řízení dopravních systémů, železniční dopravě a dalších oblastech vykazuje nulovou, nebo zápornou přímou návratnost. Zajištění služeb VHD, dopravní obslužnosti regionů je veřejným zájmem a zákonem stanovenou povinností s nespornými společenskými přínosy pro zvyšování kvality služeb a života lidí. V případě potřeby zajištění financování infrastrukturních staveb bez přímé návratnosti, nebo s návratností v horizontu 30 let, určitě lze využít různé formy financování kombinovanou nebo návratnou formou. Otázkou však je jejich vhodnost v rámci ESIF. Tyto nástroje lze stavět i plně mimo ESIF – formou kombinovaných platforem, přímých půjček EIB, využití konceptu PPP, národních zdrojů, Invest EU a další.

Dodavatel na základě těchto znalostí identifikoval a ověřil vhodnost využití finančních nástrojů v těchto oblastech:

- multimodální doprava/technologie v nákladní dopravě
- dopravní infrastruktura (železniční síť, TEN-T, obchvaty měst a aglomerací, atd.)
- rozvoj technologií podporující konektivitu vozidel včetně přípravy na provoz autonomních vozidel
- podpora zavádění alternativních zdrojů paliv (ve veřejné hromadné dopravě)
- budování infrastruktury dobíjecích a plnicích stanic
- inteligentní dopravní systémy
- podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy

Dodavatel za účelem zvýšení efektivity analýzy záměrně oddělil a odděleně zvážil aktivity, které by bylo možné podřadit pod jednu kategorii, např. pořízení drážních vozidel železniční dopravy a městské kolejové a trolejbusové dopravy. Nákup vozidel MHD a železniční dopravy je totiž rozdílné jak do objemu finančních prostředků, tak doby návratnosti, respektive odpisu vozidel.

Multimodální doprava/technologie v nákladní dopravě

Multimodální dopravu je nutné rozdělit na veřejná logistická centra/překladiště (VLC) a přepravní jednotky. Zatímco na výhodnosti podpory přepravních jednotek panuje obecná shoda, byť formou dotací, podpora VLC/P se jeví jako velmi problematická. Z OPD 2014 – 2020 se dosud nepodařilo podpořit zásadnější projekty, VLC se ukazují jako velmi problematická s ohledem na kapacity, parametry vybavení/funkčnost a také z pohledu veřejné dostupnosti. Z těchto důvodů zde není vhodné FN použít – nejde o změnu způsobu financování – spíše celá podoblast se nejeví jako dostatečně vhodná a nejsou v ní generovány projekty i za současných výhodných podmínek.

Rozvoj technologií podporující konektivitu vozidel včetně přípravy na provoz autonomních vozidel

Rozvoj technologií a autonomního řízení s relativně vyšší návratností je dynamicky se rozvíjející se trend, který v současné době ještě není možné vyhodnotit. Komplexnost a složitost systému, potřebná opatření na technologické, výzkumné, bezpečnostní, legislativní a aplikační rovině nedovolují odhadnout časový horizont, kdy dojde k masovému uplatnění autonomních systémů. Z výzkumu CDV v.v.i. z roku 2018 mezi více než tisícem respondentů a respondentek vyplývá, že nejméně 60 % z nich si zatím použití autonomních vozidel nedokáže představit.³⁹ V současné době je možné pouze odhadovat dopady například na silniční telematiku a její potenciální nadbytečnost při autonomní dopravě. Nicméně i takové rozšíření bude vyžadovat investice do vysokorychlostního internetového připojení na dopravních tazích, jehož existenci nelze spolehlivě předjímat. Tato podoblast je vzhledem k jejímu charakteru (potřeba dotovat vývoj, netržní projekty, problematická prediktabilita budoucího vývoje jdoucí za horizont programového období) spíše nevhodná pro návratné financování a i v rámci oblasti Doprava jsou oblasti s větším potenciálem.

Současně s tím lze pro oblast výzkumu a vývoje využít jiných připravovaných finančních nástrojů – popsaných v příslušných kapitolách tohoto dokumentu. I vzhledem k menší velikosti potenciálního segmentu příjemců je vhodnější využít stávajících nebo připravovaných forem FN než stavět specifický nástroj pro tento konkrétní segment.

Dílejší oblastí (nepokrytou NKR) je oblast broadbandu – tedy pokrytí území ČR vysokorychlostní sítí internetu. Vysokorychlostní pokrytí je jedním ze základních předpokladů pro výše uvedenou oblast autonomních vozidel a jejich konektivity. Je potřebné zvážit zařazení této oblasti mezi priority NKR a umožnit její financování formou FN nebo kombinací s nevratnou podporou.

Dopravní infrastruktura (železniční síť, TEN-T, obchvaty měst a aglomerací, atd.)

Budování dopravní infrastruktury mimo páteřní síť TEN-T nebude pravděpodobně předmětem prioritních oblastí EFRR. Podpora ze strany EU bude směřovat do budování páteřní sítě a napojování klíčových uzlů. O tento typ podpory (na rozdíl od mimo TEN-T)⁴⁰ je i významně větší zájem v rámci aktuálního programového období – OPD 2014- 2020. Zdroje alokované pro tuto oblast v OPD budou bez problému vyčerpány. Lze tedy dovodit, že využití i dalších zdrojů (mimo ESIF) pro tuto oblast bude důležitou výzvou pro další období.

Dodavatel ale zároveň upozorňuje na fakt, že v ČR je závažným problémem existence procedurálních bariér na straně územního plánování, výkupu nebo vyvlastňování pozemků, ochrany

³⁹ Centrum dopravního výzkumu v.v.i.: Autonomní vozidla v ČR - dopad na infrastrukturu, mobilitu, bezpečnost a společnost, únor 2018, dostupné na: <https://www.cdv.cz/file/autonomni-vozidla-v-cr-dopad-infrastrukturu-mobilitu-bezpecnost-spolocnost/>

⁴⁰ Nejvyšší podíl finančních prostředků v právních aktech o poskytnutí / převodu podpory k 30. září 2018 byl na prioritní ose 2 Silniční infrastruktura na síti TENT, veřejná infrastruktura pro čistou mobilitu a řízení silničního provozu, k uvedenému datu bylo v tomto finančním stavu 100,8 % hlavní alokace této prioritní osy. Naopak nejmenší podíl finančních prostředků v právních aktech o poskytnutí / převodu podpory byl ke sledovanému datu vykázán na prioritní ose 3 Silniční infrastruktura mimo síť TEN-T, kde tento finanční stav dosáhl hodnoty 39,3 % hlavní alokace této prioritní osy. (zdroj: Čtvrtletní zpráva o implementaci ESI fondů, MMR)

životního prostředí a kapacity stavebních firem projekty realizovat. Tyto bariéry představují větší riziko než samotný potenciální nedostatek finančních prostředků pro realizaci projektů.

Souhrnný přehled specifických podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení
Dopravní infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> páteří infrastruktura TEN-T, obchvaty měst a aglomerací, železniční a cestní infrastruktura mimo TEN-T 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) veřejné právnické osoby (města, obce, kraje, státní organizace) jiné (PPP) 	Dodavatel vnímá tuto oblast částečně vhodnou pro využití FN.
Podpora zavádění alternativních zdrojů paliv	<ul style="list-style-type: none"> pořizování nízkouhlíkových (elektro) vozidel veřejné hromadné dopravy (včetně trolejbusů, metra, kolejových vozidel, tramvají apod.) pořizování nízkouhlíkových vozidel nákladními dopravci 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) veřejné právnické osoby (města, obce, kraje) jiné (PPP) 	Dodavatel vnímá oblast jako částečně vhodnou pro využití FN.
Budování infrastruktury dobíjecích stanic	<ul style="list-style-type: none"> budování rychlodobíjecích elektrických stanic, plnicích stanic na CNG, vodík, apod. veřejných neveřejných 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) veřejné právnické osoby (města, obce, kraje, státní organizace) 	Dodavatel vnímá oblast jako spíše nevhodnou pro využití FN.
Inteligentní dopravní systémy	<ul style="list-style-type: none"> podpora zavádění inteligentních systémů řízení městské dopravy B2B projekty 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) veřejné právnické osoby (města, obce, kraje, státní organizace) 	Dodavatel vnímá oblast jako spíše nevhodnou pro využití FN.
Podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy	<ul style="list-style-type: none"> obnova železničních kolejových vozidel 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) veřejné právnické osoby (města, obce, kraje, státní organizace) jiné (PPP) 	Dodavatel vnímá tuto oblast částečně vhodnou pro využití FN.

10.1.2. Rozpracování podoblasti „Dopravní infrastruktura“

Dodavatel zpracoval širší uchopení problematiky FN v oblasti dopravní infrastruktury než jenom jejich potenciální využití v rámci ekvivalentu OPD v dalším programovém období. Mezi základní možnosti financování prostřednictvím FN lze zařadit dluhové financování. Nemusí se nutně jednat o zvýhodněný úvěr spolufinancovaný z ESIF. V oblasti dluhových nástrojů se může jednat i o podřízený dluh nebo další typy mezzaninového/kvaziekvinitního financování. Cílem takového finančního nástroje musí být i přilákání dalších zdrojů pro realizaci investic (nejenom ESIF a národní rozpočet) a celkově by tyto zdroje měly fungovat jako iniciátor a katalyzátor investic, než poskytovat jednozdrojové financování takových projektů. Dodavatel níže uvádí i rozvedení možnosti využít finanční nástroje mimo půdorys ESIF tak je spíše ukázkou systémového přístupu založeném na vizi kombinace různých zdrojů financování.

V oblasti budování dopravní infrastruktury je v současné době v ČR ověřován model Public Private Partnership (PPP) na výstavbě dálnice D4. Model PPP by mohl být vhodným finančním nástrojem pro financování dopravní infrastruktury, nicméně jeho složitost a zdoluhavost při implementaci je poměrně zásadní bariérou (v ČR je snaha o využití modelu PPP od roku 2005, nicméně v zahraničí jsou úspěšné projekty – např. obchvat Bratislavy, nebo je PPP standardním modelem financování s vybudovaným metodickým zázemím, standardními podmínkami a desítkami realizovaných projektů – Nizozemí). Ačkoli se pro bankovní sektor jedná o relativně nerizikovou investici, pro soukromého dodavatele je rizikem překročení původních nákladů nebo lhůt realizace, které následně zpožďují tzv. služebné (platbu za dostupnost a užívání) zadavatelem a tím zdražují financování. V zahraničí jsou modely PPP využívány standardně a při jejich využití definuje stát i příslušnou metodiku, vzory smluv, způsob přípravy a realizace. Tento způsob je vhodný i v případě ČR.

Další možností je využití sofistikovanějších finančních nástrojů ve formě investičních platform. Z celkového portfolia již založených investičních platform tvoří platformy v oblasti dopravní infrastruktury pouze necelou desetinu. V porovnání s oblastí podpory SME, kde byla zrealizována téměř polovina z celkového počtu, je znatelné, že oblast dopravní infrastruktury je implementačně složitější. V aktuálním období se jednalo také o kombinaci ESIF a CEF zdrojů. Pro další programové období bude potřebné zachovat tuto možnost kombinace, resp. se ve vyjednávání s EK snažit o tuto možnost. Investiční platforma by fungovala jako nástroj pro sdružení finančních prostředků z více zdrojů a mohla by pomoci k získání soukromého kapitálu použitelného pro financování těchto investic.

10.1.3. Rozpracování podoblasti „Podpora zavádění alternativních zdrojů paliv“

V sektoru veřejné hromadné dopravy

Nejvhodnější územní jednotkou pro využití FN v širokém spektru Dopravy v ČR byly identifikovány města a aglomerace ve vztahu k ochraně životního prostředí a snižování energetické náročnosti. Města a obce již dnes zcela běžně provozují elektrifikovanou síť veřejné dopravy v podobě tramvají, trolejbusu nebo metra. Klíčovou roli sehraje nutné modernizace dopravní infrastruktury a vozidel, zvyšování kapacity a zavádění alternativních zdrojů energií do systémů městské hromadné dopravy a integrovaných dopravních systémů. S růstem populace v městských aglomeracích roste i poptávka po kapacitě a kvalitě veřejné hromadné dopravy. Veřejná hromadná doprava je zároveň nerestriktivním opatřením pro omezování individuální automobilové dopravy, jejíž objem v aglomeracích a jejich suburbíích kontinuálně narůstá. Veřejná doprava je veřejnou službou ve veřejném zájmu zvyšujícím kvalitu služeb a života lidí.

Využití elektromobilů, vozidel na CNG nebo vodíkové palivové články má do budoucna zvláště v městském provozu potenciál dosáhnout nižších provozních a servisních nákladů, vyšší životnosti a snazší údržby. V případě VHD je dobíjení možné realizovat ve zvýhodněných tarifech elektrické energie v nočních hodinách. Přínos pro snížení emisí je zcela nepopiratelný. Mezi dopravci panuje nejistota ohledně výsledků dramatického technologického vývoje palivových článků a baterií.

Až 50 % VHD je zajišťováno územně samosprávnými celky, kraji a obcemi. Ty na straně objednatelů soutěží provozovatele dopravy mezi dopravci. Ti jsou v naprosté většině příjemci podpory nebo investory pro nákup vozidel VHD. Tyto pořizovací náklady si následně odepisují u objednatele, který platí za objem provozu veřejné dopravy.

V sektoru dopravců

Rozšiřování alternativních, nízko uhlíkových paliv v dopravě je trendem i u podnikatelů, především velkých přepravců. Typickým příkladem je Česká pošta, která již od roku 2012 zavádí vozidla na stlačený a kapalný plyn. Zpřístupnění FN ve formě podpory operativních leasingů by se využilo při každoroční obměně 800 až 1000 kusů vozové flotily České pošty. Překážkou je však nedostatečná výrobní kapacita výrobců elektromobilů a sídlo ČP v Praze, NUTS 2, území s nízkou nebo žádnou mírou podpory. To samé platí i pro další velké přepravce typu DHL, PPL, DPD apod. a další podniky

s rozvozem zboží (např. Rohlik.cz, Alza, DameJídlo.cz apod.). V oblasti podpory elektromobility lze větší absorpční kapacitu pro využití finančních nástrojů předpokládat pouze při zpřístupnění podpory i velkým podnikům, umožnění uzavírání delších rámcových smluv a postupné odebírání vozů⁴¹ a zahrnutí NUTS Prahy do okruhu oprávněných žadatelů. Finanční objem současného čerpání dotační podpory MSP na pořizování elektromobilů je sice dle Agentury pro podporu podnikání a inovací příliš nízký, to je ale dáno především neefektivní administrativní zátěží v porovnání s příliš malým finálním objemem podpory (cca 250 tisíc Kč na jedno auto za 1 milion korun). V případě využití FN v budoucnu - za významně zjednodušených podmínek, by tato bariéra nebyla relevantní. Životnost lehkých užitkových vozů (7 let) a osobních automobilů (14) let vytváří předpoklady pro cyklus obnovy a dostatečnou návratnost investic. Proto je možné pokládat tuto oblast za potenciálně vhodnou pro využití FN.

Zdroje financování

V roce 2019 bude i nadále možné čerpat podporu na pořizování elektromobilů a souvisejících technologií z OPPIK na podporu zavádění Nízkouhlíkových technologií v rámci PO3 s celkovou alokací 1 mld. Kč. Dále je v rámci IROP SC 1.2 možné čerpat dotace na nízkoemisní a bezemisní vozidla VHD. Také OP PPR v rámci nového SC 2.3 podporuje pořízení elektrobusů.

10.1.4. Rozpracování podoblasti „Budování infrastruktury dobíjecích stanic“

Zvyšování počtu elektromobilů a vozidel na alternativní pohon (CNG, vodík) si vynucuje investice do budování infrastruktury dobíjecích a plnicích stanic. Stanice nachází uplatnění jak v individuální automobilové dopravě, tak právě v hromadné veřejné i neveřejné dopravě. V současném programovém období již probíhá postupná výstavba především v městských aglomeracích, významnými hráči jsou energetické společnosti jako E.ON, PRE, Innogy, nebo polostátní společnost ČEZ s podporou Agentury pro podnikání a inovace. Jedná se o rychle rostoucí segment s mírou návratnosti závislou na počtu provozovaných elektrovozidel, především u neveřejných dobíjecích stanic městských aglomerací pro VHD. Současný zájem a absorpční kapacita o budování páteřní a doplňkové infrastruktury dobíjecích stanic ze zdrojů OPD je výrazně omezený. Nízký počet přijatých žádostí OPD v této oblasti je ovlivněn do značné míry technickými a kvalifikačními požadavky na příjemce podpory. Ty vychází z požadavků Evropské komise a do budoucna nelze předjímat jejich výrazné zjednodušení. O něco větší zájem je v současném programovém období o budování CNG a vodíkových plnicích stanic, ale i zde je absorpční kapacita pro využitelnost finančních nástrojů na hranici efektivního využití FN. Trh zatím není tak saturován vozidly na CNG a vodík, aby se taková investice komerčně vyplatila v rozumném horizontu návratnosti s využitím FN. Prodej vozidel na CNG stále klesá, meziročně se za leden 2019 jedná o pokles o 80 %. V současné době je infrastruktura CNG plnicích stanic v ČR relativně zajištěna (cca 185) a v souvislosti s dojezdovými vzdálenostmi zcela pokrývá poptávku. Dalšímu rozvoji využívání CNG ale i LNG brání přílišný důraz automobilových výrobců i Evropské komise na elektromobilitu. Největší uplatnění plnicích stanic na CNG nebo vodík lze předpokládat u dopravních podniků, kde bude zajištěn pravidelný obrat.

Zdroje financování

V rámci OPD jsou vyhlášeny dvě výzvy v rámci programu Podpora infrastruktury pro alternativní paliva na budování páteřní a doplňkové sítě dobíjecích stanic s celkovou alokací přes 300 mil. Kč. Obě výzvy by měly být vyhlášeny ještě jednou v průběhu roku 2019. Další výzva bude zaměřena na podporu výstavby vodíkových plnicích stanic s alokací 50 mil. Kč.

10.1.5. Rozpracování podoblasti „Inteligentní dopravní systémy“

Třetí podoblastí jsou s narůstajícím objemem dopravy inteligentní dopravní systémy. Dopravní telematika nachází uplatnění v silniční i městské dopravě s ohledem na plynulost i bezpečnost provozu. Právě v aglomeracích a metropolitních oblastech s vysokými intenzitami dopravy je využití

⁴¹ Funguje např. u Policie ČR.

inteligentního řízení dopravy nejpravděpodobnější. Naopak sporná se jeví oblast silniční telematiky, která jednak stále nenabízí připravené projekty a za druhé stále více ztrácí smysl s narůstající konektivitou vozidel. Proměnné dopravní značení na hlavních tazích tak bude stále více postrádat smysl.⁴² Inteligentní dopravní systémy vykazují velmi nízkou až nulovou návratnost. Opět se jedná především o zvýšení kvality služeb, zajištění plynulého a bezpečného provozu, které negenerují přímé finanční toky, které by zajistily návratnost investic u investora. V současném čerpání není základním nedostatkem nedostatek finančních zdrojů, jako spíše nedostatek kvalitních projektů.

Jediné systémy s vyšší mírou návratnosti jsou komerčně stavěné B2B projekty dopravních aplikací, dispečinků. Zde je však absorpční kapacita příliš malá, než aby bylo vhodné uvažovat o konstrukci samostatného finančního nástroje. Podporu na tyto aktivity Dodavatel doporučuje zařadit do programů vznikajících FN na Ministerstvu průmyslu a obchodu (oblast podpory podnikání).

Zdroje financování

Jedenáct krajských měst se dále v průběhu roku 2019 může hlásit o podporu výstavby a modernizace infrastruktury systémů městské a příměstské dopravy na drážním principu (tramvaje, tram-train, trolejbusy), jejichž celková alokace dosahuje téměř 9 mld. Kč. Telematika je podporována také v rámci IROP, konkrétně v SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy. Dále bude v roce 2019 k dispozici výzva č. 40 v SC 2.3 OPD na podporu ITS ve městech - projekty v rámci ITI a IPRÚ.

10.1.6. Rozpracování podoblasti „Podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy“

V rámci železniční dopravy investice představují především velké finanční objemy. Cena drážních vozidel se pohybuje v řádech stovek milionů korun a doba odpisu, respektive životnosti dosahuje 30 let, zatímco dostupné FN jsou poskytovány na dobu zásadně nepřevyšující 10 let. Od roku 2024 nastane pro objednatel veřejné dopravy (ÚSC) nová povinnost soutěžit dopravce na dobu maximálně deseti let. To při běžném 30letém odpisu drážních vozidel bude klást nové nároky na přenositelnost těchto vozidel, která se stane předmětem politického zájmu. Dalším problémem je již dnes dlouhá časová prodleva mezi podáním nabídky a první žádostí o platbu, která běžně dosahuje 3 let. Dopravce do své nabídky zahrnuje finanční model, který notně nemůže zohlednit změny cenové hladiny drážních vozidel za tři roky. Investice do železniční dopravy jsou navíc spojeny s nízkou profitabilitou (dlouhou dobou návratnosti), která tuto oblast činí částečně nevhodnou pro využití FN v klasickém chápání (jako projekty generující profit nebo úspory). Při širším chápání využití FN jakožto (pouze) zdroje financování a na základě výše popisovaného vývoje (menší alokace na oblast dopravy, tlak na využívání návratných forem podpory) je oblast investic do vozového parku železniční dopravy vhodným segmentem např. pro dluhové financování. Využití zdrojů z ESIF by ale mělo sloužit k iniciaci takového financování – např. formou podřízeného dluhu nebo poskytnutím záruky – ne k financování celých investic.

Zdroje financování

V rámci OPD2014-2020 byla v roce 2017 vypsána výzva č. 28 na pořízení železničních kolejových vozidel pro regionální dopravu s celkovou alokací přesahující 9 mld. Kč. Alokační se podařilo okamžitě vyčerpat. O další zdroje v této oblasti byl a je eminentní zájem, což mimo jiné vedlo k vyjednávání úvěru s EIB v roce 2018. Ačkoliv tento úvěr nakonec vyjednaný nebyl, svědčí o zájmu

⁴² NDCON: Hodnocení vývoje Operačního programu Doprava 2014-2020 včetně ověření rozvojových potřeb a nastavení synergických a komplementárních vazeb, Závěrečná zpráva. 2016. Dostupné na: http://web.opd.cz/wp-content/uploads/2017/03/Hodnocen%C3%AD_v%C3%BDvoje_OPD_Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%A1_1_zpr%C3%A1va.pdf

o úvěrové financování obnovy železničních kolejových vozidel. Zájem o úvěrové financování může v dalším programovém období podpořit úprava podmínek odpisu (např. zahrnující i úroky z úvěru).

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Klíčovým zdrojem financování dopravní infrastruktury a oblasti Dopravy obecně po roce 2020 zůstanou ESIF fondy, respektive Nástroj pro propojení Evropy - Connecting Europe Facility (CEF) s navrhovanou alokací 30,6 miliard eur⁴³, EFRR a Fond soudržnosti (FS). Fond soudržnosti bude i nadále podporovat investice do páteřní sítě TEN-T. Po roce 2020 by již měl být realizován PPP projekt na dostavbu dálnice D4. Podpora EU bude směřovat především do oblasti propojování Evropy díky strategickým dopravním a digitálním sítím. V rámci prioritní podpory zavádění a využívání nízkouhlíkových technologií v dalším programovém období se předpokládá možnost financování nákupu vozidel na alternativní paliva ze zdrojů ESIF.

10.2. Překážky v implementaci FN v oblasti dopravy

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři (MPO, MD)	<ul style="list-style-type: none"> riziko nevyčerpání původní alokace z důvodů nedostatečné kapacity výrobců elektromobilů nízký zájem příjemců podpory 	<ul style="list-style-type: none"> maximální zjednodušení podmínek pro zajištění FN rozšíření okruhu oprávněných příjemců na NUTS 2 a velké podniky komunikační kampaň mezi potenciálními příjemci
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> vysoké transakční náklady na malé investice v případě absence VP Komplikovanost prediktability budoucích cash flow 	<ul style="list-style-type: none"> postupné nahrazení dotačních titulů finančními nástroji za výrazně jednodušších podmínek pro čerpání
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> krátkodobá splatnost FN nedostatečná návratnost investic příliš dlouhá návratnost (odpis) investic do pořízování vozidel nedostatečná kapacita výrobců vozidel na alternativní pohon zpoždění v dodávkách vozidel na alternativní pohon nedostatečná infrastruktura dobíjecích stanic ekonomická nenávratnost úvěrového financování ŽKV výše podpory přesáhne limit de minimis 	<ul style="list-style-type: none"> vyjednání rychlejšího odpisu vozidel do odpisu zahrnout úroky z úvěru získání lepších podmínek (včetně záruky) plateb objednatelů odpovídající finanční modelace v nabídkách zohlednit v odpisu ŽKV úroky z úvěru podpora musí být poskytována mimo režim de minimis

10.3. Návrhy kombinací FN a dotací v oblasti dopravy

Dodavatel na základě vlastního expertního názoru, provedené analýzy, výstupů fokusní skupiny a hloubkových rozhovorů navrhuje využití těchto typů finančních nástrojů:

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy	Podpora zavádění alternativních zdrojů paliv	Dopravní infrastruktura
Zvýhodněný úvěr	X	X	X

⁴³ Evropská komise: Tisková zpráva - EU budget: Commission proposes a modern budget for a Union that protects, empowers and defends. Dostupné na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3570_en.htm

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy	Podpora zavádění alternativních zdrojů paliv	Dopravní infrastruktura
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství			
Zvýhodněný úvěr + capital rebate			
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	X	X	
Poskytnutí záruky	X	X	X
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	X	X	
Záruka + technické poradenství			
Kapitálový vstup			X
Kapitálový vstup + technické poradenství			
Kombinovaný finanční nástroj (platforma)	X		X

O návratnosti investic do pořízování železničních kolejových vozidel lze uvažovat především v modelu, kdy je pořizovatelem objednatel. V tomto případě se dosahuje úspor souvisejících nákladů na financování, které by dopravce vynaložil v případě vlastních investic a následně uplatněných jako kompenzovatelné položky vůči objednateli. Tento typ úspory (financované z veřejných rozpočtů) však nepředstavuje úsporu ve smyslu kapitoly 5, hlavy V. Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. COM(2018) 375⁴⁴. Proto je vhodné pro tuto oblast doporučit využití kombinace dotace ve výši alespoň 30 % investičních nákladů a zvýhodněného úvěru na zbylých 70 % nákladů s RPSN ve výši 3 až 5 % a dobou splatnosti 5 let. Z dotazníkového šetření dále vyplynul zájem o zvýhodněný úvěr s možností odložením splátek o 36 měsíců.

Dalším FN může být i záruka za úvěr. V případě oprávněných příjemců měst a obcí, objednatelů VHD – krajů nebo v případě úvěru od EIB Ministerstvu dopravy ČR se jedná o bonitní klienty komerčních bank, u kterých získání tržně dostupného úvěru s nízkou úrokovou sazbou není zásadní překážkou. Veřejná nebo státní správa tudíž nepotřebuje poskytování garancí, které jsou relevantní spíše pro MSP. Akciové společnosti, které odpověděly na dotazník Dodavatele, identifikovaly záruky jako jednu z možností podpory s 80% mírou krytí rizik a délkou ručení 18 měsíců.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Doprava/nízkouhlíkové hospodářství	zaměstnanec odd. dotací na nízkouhlíkové technologie	API
Doprava	zaměstnanec oddělení dopravy	Česká pošta

⁴⁴ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza.

Aktivita	Pozice	Organizace
Doprava	člen	Svaz podnikatelů ve stavebnictví
Doprava	zaměstnanec odboru veřejné dopravy	MD
Doprava	vedoucí pracovník	ČAOVD
Doprava	zaměstnanec odboru strategie	MD
Doprava	zaměstnanec	Český plynárenský svaz

Účastníci fokusní skupiny ze dne 18. 12. 2018

Organizace

Asociace elektromobilového průmyslu

ČESMAD Bohemia

Integrovaná doprava Středočeského kraje

Ministerstvo dopravy ČR

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo životního prostředí ČR

Ředitelství silnic a dálnic

Sdružení dopravních podniků

Sdružení pro dopravní telematiku

Správa železniční dopravní cesty

Správa železniční dopravní cesty

Státní fond dopravní infrastruktury

Použité zdroje dat

Centrum dopravního výzkumu v.v.i.: Autonomní vozidla v ČR - dopad na infrastrukturu, mobilitu, bezpečnost a společnost, únor 2018, dostupné na: <https://www.cdv.cz/file/autonomni-vozidla-v-cr-dopad-infrastrukturu-mobilitu-bezpecnost-spolecnost/>

Deloitte: Předběžné posouzení využití finančního nástroje v OPD 2014 – 2020. Praha 2015.

Evropská komise: Tisková zpráva - EU budget: Commission proposes a modern budget for a Union that protects, empowers and defends. Dostupné na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3570_en.htm

Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza č. COM(2018) 375

NDCON: Hodnocení vývoje Operačního programu Doprava 2014-2020 včetně ověření rozvojových potřeb a nastavení synergických a komplementárních vazeb, Závěrečná zpráva, únor 2016. Dostupné na: http://web.opd.cz/wp-content/uploads/2017/03/Hodnocen%C3%AD_v%C3%BDvoje_OPD_Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%A1_zpr%C3%A1va.pdf

OPD: Podpora infrastruktury pro alternativní paliva realizované v rámci programové dokumentace č. 127 77 „Podpora financování dopravy“ a specifického cíle 2.2 OP Doprava 2014 – 2020.

Ředitelství silnic a dálnic: Výroční zpráva 2017. Dostupné na: https://www.rsd.cz/wps/wcm/connect/7d1d80e6-2439-4340-b3c8-1fbd8f172353/RSD-vyrocní-zpráva-2017_final_web.pdf?MOD=AJPERES

SFDI: Výroční zpráva a účetní uzávěrka za rok 2016. Dostupné na: <https://www.sfdi.cz/rozpocet/vyrocní-zpravy-a-ucetni-zaverky/>

Použité zdroje dat

SFDI: Rozpočet; Přehled financování; atd.

11. Posun k nízkouhlíkovému hospodářství

11.1. Identifikace nejvhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Český průmysl se vyznačuje vyváženou produkcí, je však tvořen vysokým objemem dovážených surovin, komponent a polotovarů. Tato problematika by měla být částečně řešena v rámci nového přístupu Evropské unie k přechodu na Oběhové hospodářství, kde je plánováno vyšší využívání druhotných surovin a recyklovaných materiálů, které mj. sníží uhlíkovou stopu výrobků, včetně snížení energetické a materiálové náročnosti výroby, nahrazování primárních surovin druhotnými surovinami (odpady) a investování do inovativních technologií.

Zvyšování energetické účinnosti má pozitivní dopad na energetickou bezpečnost, konkurenceschopnost podniků a v neposlední řadě také na životní prostředí a udržitelnost rozvoje. Česká republika je v rámci Evropské unie povinna naplňovat společné unijní cíle energetické účinnosti. Jedním z nich je dosahování ročních energetických úspor, a to prostřednictvím plnění sady politických opatření, označovaných jako alternativní schéma, která si vybrala Česká republika sama a jejichž garantem je vláda ČR. Tato opatření mj. poskytují žadatelům podporu na uskutečnění úsporných opatření, vyžadují však také prokázání dosažených úspor, tak aby uspořené energie mohla být transparentně vykázána. Aktuálně je zájem o čerpání podpory pro energeticky úsporná opatření malý, důkazem je nízká vyčerpanost alokovaných prostředků napříč všemi programy, bez rozdílu na formu podpory (návratnou či dotační).

Hlavním zdrojem tepla a elektřiny je v Česku hnědé a černé uhlí. Obnovitelné zdroje energie (OZE), které zahrnují energie vody, větru, slunečního záření, pevné biomasy a bioplynu, geotermální energie a energie kapalných biopaliv se podílí na celkové výrobě tepelné energie okolo 10 %. Trend navyšování podílu obnovitelných zdrojů na výrobě elektrické energie odpovídá závazkům ČR v oblasti energetické politiky EU. Národní akční plán předpokládá 15,3% podíl energie vyrobené z obnovitelných zdrojů na celkové hrubé konečné spotřebě energie v roce 2020.

Dodavatel v rámci analýzy této oblasti identifikoval tři podoblasti k hlubší analýze využitelnosti finančních nástrojů po roce 2020. Jsou to:

- Zvyšování energetické účinnosti a úspory energie
- Podpora efektivního a vůči přírodě šetrného využívání obnovitelných zdrojů energie
- Dekarbonizace ekonomiky - Podpora vzniku a zavádění inovativních nízkouhlíkových technologií

V rámci hlubší analýzy těchto podoblastí Dodavatel realizoval analýzy sekundárních zdrojů dat (Průzkum povědomí o úsporách energie mezi vlastníky budov a jejich motivací a bariér pro renovace, Aliance pro budovy, duben 2018), hloubkové rozhovory s odbornými guaranty MŽP a MPO a odborníky z řad dotčených subjektů (Aliance Šance pro budovy, Svaz průmyslu druhotných surovin ČR, Svaz výkupců a zpracovatelů druhotných surovin, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Komora OZE). Na základě těchto analýz a rozhovorů Dodavatel identifikoval podoblast energetických úspor jako vhodnou pro uplatnění finančních nástrojů v období 2021+.

11.1.1. Zdůvodnění výběru

V oblasti **obnovitelných zdrojů energie** je aktuálně navrhována novela Zákona o podporovaných zdrojích energie, kterou na konci roku 2018 předložilo Ministerstvo průmyslu a obchodu. Novela obsahuje některé z principů, na kterých se v létě shodly členské státy Evropské unie. Společně s Národním energeticko-klimatickým integrovaným plánem (NEKIP) by tak měla přispět k určení, jaké množství kterých obnovitelných zdrojů bude po roce 2020 podpořeno.

Celounijním cílem je spotřebovat v roce 2030 32 % energie z OZE. V rámci obnovitelných zdrojů energie Dodavatel zkoumal aktivitu „**Podpora výstavby a rekonstrukce a modernizace malých vodních elektráren**“. Absorpční kapacita do roku 2020 činí objem zhruba 4,5 mld. Kč. Investiční projekty v oblasti podpory vodní energetiky jsou návratné pouze ve velmi dlouhém horizontu, ačkoliv jejich profitabilita může dosáhnout 7-9 %. V rámci novely zákona o podporovaných zdrojích energie a energetického zákona však budou výrobci energií z obnovitelných zdrojů energie po roce 2021 soutěžit o výši provozní podpory v energetických aukcích. Tento záměr tak podporu FN vylučuje. Dodavatel také analyzoval **zavádění fotovoltaických elektráren**. Ty nachází své využití jak v malém měřítku – instalace na střeších rodinných domů, obchodů nebo továren pro vlastní spotřebu, tak i v měřítku energetických soustav. U těchto typů elektráren je návratnost případ od případu, z pohledu finančních nástrojů je však oblast zejména v segmentu rodinných domů a budov pro komerční účely spíše vhodná. Majitelé rodinných domů zde aktuálně mohou získat dotaci až 150 000 Kč v rámci národního programu Nová zelená úsporám. Vzhledem k záměru gestorů této oblasti (fotovoltaické elektrárny pro rodinné domy) i v dalším období podporovat dotačně zde Dodavatel nevidí prostor pro efektivní využití finančních nástrojů. Naopak, u podnikatelských subjektů lze spatřovat jistý potenciál v poskytnutí doplňkového financování např. formou zvýhodněného úvěru nebo poskytnutí záruky za komerční úvěr. Dodavatel zde však nedoporučuje vznik zcela nového nástroje, již nyní mohou podnikatelé na obnovitelné zdroje energie využít zvýhodněný úvěr v programu Úspory energie. Dodavatel proto doporučuje tento nástroj v i nadcházejícím období pro danou aktivitu ponechat.

V oblasti nízkouhlíkových technologií aktuálně existují dotační výzvy na podporu v oblasti elektromobility, nakládání s energií a nákup inovativních technologií na získávání a recyklaci druhotných surovin. Dodavatel aktivity v oblasti elektromobility vyhodnocoval v kapitole Doprava, v této kapitole tedy nejsou uvedeny. U dalších nízkouhlíkových technologií někteří potenciální koneční příjemci ve FN smysl vidí, avšak pouze za předpokladu kombinace s dotací. Firmy se obecně setkávají se stále zpřísnujícími se podmínkami ze strany bank, které žádají podstatně vyšší spoluúčasť investora v podobě většího objemu vložených vlastních prostředků, vyššího zajištění a dalších podmínek. Co se týče nízkouhlíkových technologií na zpracování druhotných surovin, dotace jsou využívány na nové technologie získávání např. drahých kovů ze šrotu. Zpracování druhotných surovin je předmětem následující kapitoly Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů. Aktuálně je alokace na nízkouhlíkové technologie v OP PIK 500 milionů Kč, výzva je však otevřená a Dodavatel tedy není s to vyhodnotit zájem potenciálních konečných příjemců. V současné době převyšuje nabídka zpracování druhotných surovin tuzemskou poptávku po jejich produktech a tento tržní segment se stává výrazně závislým na zahraničních odběratelích. V souvislosti s legislativními omezeními vývozu odpadu k druhotnému zpracování do zahraničí je tento segment trhu v současné době nejistý. Zároveň se jedná o segment s výrazným inovativním potenciálem a s tím souvisejícími riziky a vyššími investičními náklady. Z těchto důvodů podepřených informacemi z hloubkových rozhovorů a analyzovaných dat považuje Dodavatel tuto oblast za pouze potenciálně vhodnou. Pro investice do nízkouhlíkových technologií by však nemusel vznikat nový nástroj, lze využít nástroje v oblasti podpory podnikání (např. rozšíření Expanze).

Souhrnný přehled podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení
Energetická úspora budov	<ul style="list-style-type: none"> snížení energetické náročnosti budov a zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie 	<ul style="list-style-type: none"> neomezeno typem subjektu 	Dodavatel vnímá oblast jako vhodnou pro využití FN.
Podpora efektivního a vůči přírodě šetrného využívání obnovitelných zdrojů energie	<ul style="list-style-type: none"> podpora výstavby a rekonstrukce a modernizace malých vodních elektráren 	<ul style="list-style-type: none"> v oblasti vodních elektráren neomezeno typem subjektů fyzické osoby veřejné právnické osoby 	Dodavatel vnímá oblast MVE jako spíše nevhodnou pro využití FN,

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení
	<ul style="list-style-type: none"> podpora zavádění fotovoltaických elektráren 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) 	oblast FVE jako spíše vhodnou.
Dekarbonizace ekonomiky - Podpora vzniku a zavádění inovativních nízkouhlíkových technologií	<ul style="list-style-type: none"> podpora zavádění inovativních technologií v oblasti obnovitelných zdrojů energie, nakládání s energií a využití druhotných surovin 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, VP) 	Dodavatel vnímá oblast jako pouze částečně vhodnou pro využití FN.

11.1.2. Rozpracování podoblasti „Energetických úspor budov“

Zvyšování energetické účinnosti i přes své benefity není automatické a ani příliš atraktivní. Pro každý typ budovy a každý typ vlastnictví budovy existuje odlišný rozhodovací mechanismus. Zatímco majitelé rodinných domů rekonstruují zejména kvůli zvýšení komfortu bydlení, společnosti investují výhradně do opatření s vyšší návratností, která jsou spojena s hlavním předmětem jejich podnikání.

Stavba a provoz budov tak představují významný zdroj úspory energie, který se však v rámci České republiky stále nedaří dostatečně využívat. Cíl České republiky se dle čl. 7 směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2012/27/EU o energetické účinnosti na základě prováděných analýz nedaří naplňovat (je plněno pouze 37,9 % stanoveného závazku). V aktuálním programovém období je podpora energetických úspor budov rozdělena na 4 operační programy, po roce 2020 lze na základě hloubkových rozhovorů s odbornými gestory očekávat, že tato agenda bude rozdělena mezi MŽP a MPO.

Financování aktivit na energetickou úsporu bytových domů

V České republice je zhruba 210 000 obydlených bytových domů. V minulosti mohli vlastníci bytových domů žádat o návratnou podporu v rámci programu JESSICA (IOP). Žadatelé mohli získat zvýhodněný úvěr s úrokem od 0,71 % p. a. s maximální dobou splatnosti 30 let. Tento nástroj lze vyhodnotit jako úspěšný, alokace 518 mil. Kč byla téměř vyčerpaná. Aktuálně je aktivita podporována prostřednictvím dotací z IROP (mimo území hl.m. Prahy), kde je alokace k prosinci 2018 stále ze zhruba 80 % nevyčerpaná. V rámci IROP je paralelně na stejné účely připravován také finanční nástroj typu zvýhodněný úvěr se splatností až 20 let. Příjemci by měli být vlastníci bytových domů a společenství vlastníků jednotek (mimo hl. m. Praha). Alokace tohoto pilotního nástroje je 2 mld. Kč.

Průzkum realizován Aliancí Šance pro budovy uvádí, že naprostá většina renovací bytových domů je hrazená z vlastních prostředků z fondu oprav, necelá polovina pak k dofinancování využívá komerční úvěr. Dotace (využilo jen 12-20 % domů) není využívána zejména kvůli náročnosti na vyřízení. V případě, že se pro dotaci respondenti rozhodli, využívali zejména program Nové zelené úsporám, následně Panel 2013+ a IROP. Většina renovací (až 57 %) je prováděná postupně, hlavní překážkou je přitom nedostatek financí. V následujících 5 letech naprostá většina respondentů plánuje další renovaci. Samotná přípravná fáze přitom trvá půl roku až rok, realizace je nejčastěji hotová do 3 měsíců. Absorpční kapacita je zhruba 25 mld. Kč. Vzhledem k nedostatku disponibilních zdrojů financování a tedy existenci poměrně velké tržní mezery je tato oblast velice vhodná pro využití FN v dalším období. Stejný závěr platí i pro další segmenty uvedené v kapitolách níže.

Financování aktivit na energetickou úsporu rodinných domů

V České republice je zhruba 1,5 mil. obydlených rodinných domů. Přibližně polovina z respondentů oslovených Aliancí šance pro budovy prošla v posledních 5 letech renovací a další plánuje. Podobně

jako u bytových domů se renovuje ve velké míře postupně, a to z nedostatku financí. Finanční náročnost renovace uvádí většina dotazovaných do 200 000 Kč. Dostupná dotace (z programu Nová zelená úsporám) není pro dotazované spouštěčem pro renovaci, využívá jí pouze 7 % respondentů, hlavní překážkou je přitom očekávána složitost celého procesu. Aktuálně je naprostá většina renovací prováděná bez projektové dokumentace (79 %), pouze 22 % respondentů ohlásilo stavební úpravu na stavebním úřadě. V případě, že by v následujících 5 letech rekonstruovalo 50 % majitelů, tedy zhruba 750 000 obydlených rodinných domů s finanční náročností renovace do 400 000 Kč, je absorpční kapacita segmentu zhruba 300 mld. Kč.

Financování aktivit na energetickou úsporu budov pro podnikání

Podnikatelské subjekty lze rozdělit na ty, které využívají či vlastní budovy pro vlastní podnikání a subjekty, které mají pronájem či správu nemovitostí jako hlavní činnost. Nejčastěji dochází k renovacím administrativních budov. Financování je zajišťováno z vlastních prostředků nebo pomocí komerčního úvěru, jen 33 % respondentů využilo podporu od státu, ať už formou dotace nebo zvýhodněného financování. Výrazně problematickou se jeví zejména neznalost veřejných prostředků vč. finančních nástrojů – až 24 % podniků uvedlo, že o možnosti nevědělo.

Odborný garant MPO pilotně odhaduje absorpční kapacitu finančního nástroje v oblasti dosažení energetické úspory komerčních budov na 0,5 – 2 mld. Kč. MPO spustilo finanční nástroj na podzim 2017 – zvýhodněným úvěrem s příspěvkem na úhradu úroků a grantem na technickou přípravu projektu.

Financování aktivit na energetickou úsporu veřejných budov

Nejvíce renovovaných budov se vyskytuje v kategoriích obytné a školské. Administrativně renovace v menších obcích zastřešuje starosta, radní či zastupitel, přičemž je zde výrazně spoléháno na dotace. U velkých obcí hrají větší roli útvary správy majetku, případně vyčleněné části úřadu, význam dotační závislosti je zde nižší. Oproti ostatním typům budov je však tento segment nejvýrazněji ovlivněn dotacemi, k renovacím je využívají až ¾ obcí, přičemž zájem o bezúročné půjčky v tomto segmentu není. Snižování energetické náročnosti veřejných budov bylo předmětem výzev č. 19, 39 a 70 z OPŽP⁴⁵. V rámci těchto výzev bylo registrováno více než jeden a půl tisíce žádostí v objemu více než 7 mld. Kč. V současné době je realizováno více než 500 projektů za více než 3 mld. Kč a další téměř stovka projektů za téměř 1,5 mld. Kč byla schválena výběrovou komisí.⁴⁶ Poskytovaná dotační podpora ve výši 35 % až 50 % byla kombinována zvýhodněným úvěrem z prostředků SFŽP – Národního programu Životního prostředí až do 100 % způsobilých výdajů. Tyto údaje vypovídají o poměrně významném zájmu a absorpční kapacitě subjektů veřejné správy v této oblasti, včetně využívání úvěrů SFŽP.

Další možnosti financování budov pro podnikání a veřejných budov

Kromě výše zmíněných je moderním principem poskytování energetických služeb metoda **EPC (energy performance contracting)**. Tato metoda nabízí realizaci úsporných opatření v energetickém hospodářství včetně zajištění finančních zdrojů prostřednictvím splácení investice z dosažených a dodavatelem zaručených úspor, tzn. bez nutnosti investice ze strany objednatele, vlastníka objektu. Hlavním zdrojem splácení jsou samotné úspory provozních nákladů na spotřebu energie (případně i na provozování energetického systému) dosažené v průběhu plnění smlouvy mezi dodavatelem služby a zákazníkem.

EPC je komplexní služba poskytovaná s cílem snížit spotřebu energie a náklady na spotřebu energie v objektu zákazníka. V případě EPC jsou hlavním zdrojem splácení energeticky úsporných opatření

⁴⁵ Přehled výzev z SC 5.1 OPŽP, dostupné na: <https://www.opzp.cz/podporovane-oblasti/5-1-snit-energetickou-narocnost-verejnych-budov-a-zvysit-vyuziti-obnovitelnych-zdroju-energie/vyzvy?id=33>

⁴⁶ Čerpání OPŽP k 2.1.2019. Dostupné na http://www.opzp.cz/dokumenty/download/407-1-20190102_Prehled_vyzev_web.pdf

samotné úspory provozních nákladů na spotřebu energie (případně i na provozování energetického systému) dosažené v průběhu plnění smlouvy mezi dodavatelem služby a zákazníkem.

Předpoklad po roce 2020+

Aktivity v oblasti energetických úspor jsou profitabilní. Je tedy nutné, aby došlo k přesunu celého systému k tržním principům, čemuž však aktuálně stále brání přímá konkurence dotací. V oblasti podpory úspor rodinných domů uvažuje gestor MŽP o záručním schématu, který by do programu Nová zelená úsporám přilákal komerční sektor a zároveň pomohl razantně zvýšit povědomí o možnostech úspor, neboť část marketingových aktivit by přešla na správce FN. V oblasti podpory úspor budou pravděpodobně i po roce 2020 existovat finanční nástroje (program Úspory energie/ENERG) zavedené v roce 2017. Ty došly od svého spuštění již prvními úpravami (zjednodušení podmínek výzvy, snížení počtu výběrových kritérií apod.) Správce těchto FN, ČMZRB, zde však identifikuje jako hlavní problémy zejména přímou konkurencí dotací, kdy většina zájemců o nástroj přichází teprve poté, co nebyla úspěšná v žádosti o dotaci na stejný účel. Podmínky poskytnutí podpory a s nimi spojená administrativní zátěž jsou v případě dotačních titulů i existujících finančních nástrojů velmi podobné, dotace však umožňují výrazně vyšší podporu a jsou tak v tomto případě preferovány. Do budoucna je tedy nezbytně nutné aby nedocházelo k této kanibalizaci programů a aby docházelo k dalšímu zjednodušování celého administrativního procesu. Podmínkou je také posílení povědomí o existujících formách podpory a jejich benefitech mezi potenciálními konečnými příjemci, a to s ohledem na jejich rozhodovací mechanismy.

11.2. Překážky v implementaci FN v oblasti posunu k nízkouhlíkovému hospodářství

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři (MŽP, MPO)	<ul style="list-style-type: none"> nízká priorita tématu energetických úspor na vládní úrovni 	<ul style="list-style-type: none"> zvýšení priority energetických úspor, komunikační kampaň a osvěta
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> nadměrná konkurence přímých dotací, které pokřívají trh a zabraňují rozvoji komerčních řešení 	<ul style="list-style-type: none"> postupné nahrazení dotačních titulů finančními nástroji za výrazně jednodušších podmínek pro čerpání, případně komplementarita programů, ne však jejich kanibalizace
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> informační asymetrie – až 30 % respondentů v oblasti bytových domů nevěděla o možnosti využití dotace, povědomí o finančních nástrojích je přitom významně menší, než povědomí o dotacích vysoká administrativní náročnost spojená s procesem získání FN nedostatek stavebních firem na trhu a nedostatek stavebního materiálu 	<ul style="list-style-type: none"> strukturovaná komunikační kampaň na zvýšení povědomí o přínosech renovací a služeb odborníků, kteří zaručí lepší výsledky renovace snížení administrativní náročnosti, proklitský přístup a snaha o co nejjednodušší podmínky čerpání úprava podmínek čerpání (v případě rodinných domů např. povolení prací formou svépomoci za technického dozoru) možnost financování v případě realizace rekonstrukce svépomocí (s podmínkou technického dozoru)

11.3. Návrhy kombinací FN a dotací v oblasti nízkouhlíkového hospodářství

Dodavatel vyhodnotil jako vhodné tyto typy finančních nástrojů:

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Energetická úspora budov	Podpora efektivního a vůči přírodě šetrného využívání ekonomiky – zavádění OZE	Dekarbonizace nízkouhlíkových technologií
Zvýhodněný úvěr			X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	X	X	
Zvýhodněný úvěr + capital rebate	X	X	
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby			X
Poskytnutí záruky			X
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku			X
Záruka + technické poradenství			
Kapitálový vstup			
Kapitálový vstup + technické poradenství			
Kombinovaný finanční nástroj (platforma)	X		

Za vhodný finanční nástroj v **případě energetických úspor budov pro podnikání** Dodavatel považuje zvýhodněný úvěr s technickým poradenstvím na **celkové investiční náklady daného projektu** namísto způsobilých výdajů souvisejících pouze s daným úsporným opatřením. Tento ústupek je oproti stávajícímu řešení nutno omezit formou započítávaných nákladů na náklady související pouze například s daným stavebním projektem, aby se předešlo zneužívání. Finanční nástroj by měl být z pohledu administrativní zátěže podstatně jednodušší a měl by tak být koncovým příjemcům i prezentován. Alternativně lze využít zvýhodněného úvěru v kombinaci s „capital rebate“.

Za vhodný finanční nástroj v **případě energetických úspor rodinných domů** Dodavatel považuje kombinaci dotace s garancí za komerční úvěr + technické poradenství. Tento typ nástroje zajistí požadovaný pákový efekt díky prostředkům komerčních subjektů a zároveň přesune část marketingových aktivit na komerční subjekty. Alternativně lze využít zvýhodněného úvěru v kombinaci s „capital rebate“.

Již v době zpracování ex ante pro MŽP dodavatel navrhoval zavedení sofistikovanějšího finančního nástroje – fondu EPC. Původním konceptem bylo vytvoření forfaitingového fondu pro odkup pohledávek od ESCO společností. Aktuální vývoj v této oblasti ale směřuje k vytvoření investiční platformy ve spolupráci ČMZR, EIB, ČEZ a případně dalších partnerů. Dodavatel jednoznačně vytvoření takovéto platformy podporuje a považuje ji za vhodný model.

Obdobnou platformu by bylo možné vytvořit pro financování projektů energetických úspor mimo koncept EPC. Součástí této aktivity může být i větší zapojení se příslušných subjektů do platform typu DEEP (v rámci Interreg)⁴⁷ a načerpání zkušeností z různých zdrojů.

V případě **podpory zavádění fotovoltaických** elektráren zejména pro velké budovy pro komerční využití (případně pro veřejné budovy) by bylo možné využít zvýhodněný úvěr s technickým poradenstvím, resp. zvýhodněný úvěr + „capital rebate“.

V případě **podpory zavádění inovativních technologií** v oblasti obnovitelných zdrojů energie, nakládání s energií a využití druhotných surovin neexistuje jeden ideální typ nástroje, lze využít klasického zvýhodněného úvěru, resp. úvěru zvýhodněného příspěvkem na úhradu úrokové sazby. Alternativně lze využít klasické záruky či záruky s příspěvkem na úhradu záručního poplatku.

⁴⁷ Z anglického De-risking Energy Efficiency Platform. Jedná se o otevřenou zdrojovou databázi s podrobnými informacemi a analýzou více než 7 800 projektů v oblasti energetické účinnosti souvisejících s průmyslovými a budovami s celkovým objemem investic přes 1,5 miliardy eur. Více na: <https://www.interregeurope.eu/policylearning/news/1152/the-de-risking-energy-efficiency-platform-deep/>

Nadnárodní úroveň

Dodavatel v analýze zohlednil i dostupnost finančních nástrojů po roce 2020 na evropské úrovni a analyzoval dostupné materiály zahrnující:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti (2018/0197 (COD))
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí Program InvestEU
- InvestEU - Impact Assessment SWD(2018)314
- InvestEU - Evaluation SWD(2018)316

První okno Invest EU pro udržitelnou infrastrukturu zahrnuje mj. udržitelné investice v oblasti energie, přírodní a další environmentální infrastruktury. Dle aktuálních informací neplánuje MPO ani MŽP Invest EU v této oblasti využít.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Vodní elektrárny a jiné OZE	člen	Komora OZE
Nízkouhlíkové technologie, úspory energie	zaměstnanec	Svaz průmyslu a dopravy ČR
Nízkouhlíkové technologie (druhotné suroviny)	zaměstnanec	Svaz průmyslu druhotných surovin ČR
Úspory energie	člen	Šance pro budovy
Úspory energie	zaměstnanec	Knauf Insulation
Průřezově	člen odboru vývoje a metodiky	ČMZRB
Průřezově	člen odboru finančních a dobrovolných nástrojů a zástupce náměstka pro řízení sekce fondů EU, finančních a dobrovolných nástrojů	MŽP
Průřezově	člen oddělení finančních nástrojů	MPO

Použité zdroje dat

Aliance Šance pro budovy, MPO ČR: Průzkum povědomí o úsporách energie mezi vlastníky budov a jejich motivací a bariér pro renovace.

Deloitte: Zpracování analytických a dalších podpůrných podkladů pro zajištění úlohy Ministerstva životního prostředí v budoucím programovém období 2014–2020. Praha 2015.

Deloitte: Předběžné posouzení využití finančního nástroje v IROP. Praha 2015.

Deloitte: Evaluace potenciálu programu úsporná energie a absorpční kapacita trhu. Duben 2018.

MPO ČR: Návrh vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu, prosinec 2018.

Dostupné na: [https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/2018/12/Navrh-vnitrostatniho-planu-v-oblasti-energetiky-a-klimatu-prosinec-2018 .docx](https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/2018/12/Navrh-vnitrostatniho-planu-v-oblasti-energetiky-a-klimatu-prosinec-2018.docx)

OP PIK/API 2014 – 2020: Dokumenty, seznamy podpořených projektů, čerpání apod.

OPŽP 2014 – 2020: Dokumenty, seznamy podpořených projektů, čerpání apod.

12. Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů

12.1. Identifikace nejvhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Vlivy na životní prostředí jsou velmi komplexní a průřezové napříč všemi oblastmi výrobních procesů a spotřebitelského chování. Pro intervence v sektoru životního prostředí je klíčové jejich synergické propojení s opatřeními v dalších oblastech a sektorech. Synergická musí být i podpora prevence vzniku ekologických zátěží, snižování produkce znečištění a odstraňování následků a dopadu ekologického znečištění. Zásadní vliv na životní prostředí má podpora nových úsporných a ekologických technologií v průmyslu, rozvoj nízko-emisní dopravy, ekologického zemědělství i trvale udržitelného chování koncových spotřebitelů. Pro životní prostředí jsou typické problémy spojené s degradací orné půdy, erozí a snižováním schopnosti zadržovat vodu v důsledku jejího nešetrného hospodářského využívání. Dostupnost a snižování kvality vody (rezidua pesticidů, dusičnanů, léčiv, fosforu, atd.), které je způsobeno zlepšující se, nicméně stále nedostatečnou kapacitou ČOV a připojením kanalizačních sběračů a intenzitou zemědělské výroby (používání hnojiv).

Oblast životního prostředí má díky Státnímu fondu životního prostředí dlouholeté zkušenosti s poskytováním zvýhodněných úvěrů nepřetržitě od roku 1992. Se vstupem do Evropské unie se podíl úvěrů vůči dotacím logicky obrátil a posledních deset let kulminuje v průměru kolem 14 až 15 %.

Vývoj podílu půjček z dotačních programů SFŽP na realizovaných výdajích SFŽP od roku 2011:⁴⁸

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Podíl (%)	15,7	28,0	15,4	14,4	14,4	4,9	11,1

Od roku 2016 jsou v rámci programu zvýhodněných zápůjček SFŽP komplementárním kofinancováním dotační podpory z OPŽP. Od roku 2016 bylo poskytnuto 55 zvýhodněných půjček. V roce 2018 SFŽP zavedl nový program Inovativních finančních nástrojů (IFN), zvýhodněných půjček ze zdrojů EU. V rámci tohoto programu a specifickém cíli snižování environmentálních rizik bylo v prvním roce 2018 podpořeno 5 projektů v celkové výši 61 mil. Kč, což odpovídá zhruba 15 % celkové alokace.⁴⁹ Zvýhodněný úvěr byl ve většině případů využit v poměru cca 75% půjčka a 25% dotace. Kvůli pomalejšímu nástupu programu a projeveného zájmu bylo kolo IFN prodlouženo do konce roku 2019.

Dodavatel analyzoval využitelnost finančních nástrojů v těchto oblastech sektoru životního prostředí:

- Ochrana a péče o přírodu a krajinu
- Ochrana vod a vodní hospodářství

⁴⁸ SFŽP: Výroční zpráva SFŽP za rok 2017. Dostupné na: https://www.sfzp.cz/wp-content/uploads/2018/08/Zpr%C3%A1va-o-hospoda%C5%99en%C3%AD-za-rok-2017_SF%C5%BDP-%C4%8CR.pdf

⁴⁹ Zdroj: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/innovativni-financni-nastroje/>

- Kvalita ovzduší
- Oběhové hospodářství, odpady a účinné využívání zdrojů
- Staré ekologické zátěže a brownfieldy
- Environmentální vzdělávání a výchova ve školách

12.1.1. Zdůvodnění výběru

Dodavatel na základě analýzy nedoporučuje využití finančních nástrojů v následujících třech oblastech. Naopak, doporučené oblasti jsou podrobněji rozpracovány pod přehledovou tabulkou.

Ochrana a péče o přírodu a krajinu má především za cíl chránit a podpořit rozvoj biodiverzity, omezit negativní dopady zemědělství, lesnického hospodářství, rybářství apod. na ekologickou stabilitu krajiny a celých ekosystémů. Ačkoli je tato oblast zcela klíčová a má nezastupitelnou roli pro trvale udržitelný rozvoj, její přínosy se nedají posuzovat ekonomickou návratností investic. O nízkém zájmu a absorpční kapacitě vypovídá i finanční objem registrovaných žádostí v PO 4 OPŽP dosahující 69 % celkové alokace osy, nejméně ze všech PO. Dodavatel považuje tuto oblast za nevhodnou pro využití finančních nástrojů.

Environmentální vzdělávání a výchova ve školách je nutnou součástí balíčku opatření s cílem snížit produkci komunálního odpadu, zefektivnění třídění a využívání odpadu coby druhotných surovin. Investice v této oblasti nicméně také nevykazují finanční návratnost, která by ospravedlňovala využití finančních nástrojů. Tato oblast spadá spíše do gesce MŠMT, které může změnou kurikula jednoduše docílit efektivnější a hospodárnější osvěty.

Staré ekologické zátěže jsou oblastí s historicky podmíněným charakterem kontaminací, vlastnickou roztříštěností kontaminovaných lokalit a vysokou finanční náročností sanačních projektů. Opětovné využití těchto lokalit pro investiční záměry je velmi nepravděpodobné, investice vykazují nulovou finanční návratnost. Investice do revitalizace kontaminovaných lokalit a odstraňování ekologických zátěží jsou s výjimkou developersky atraktivních center velkých měst, odkázány takřka výhradně na řešení prostřednictvím dotačního financování z národních či evropských zdrojů.⁵⁰ Z těchto důvodů není využití FN v této oblasti životního prostředí preferované.

Souhrnný přehled specifických podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Oblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení FN
Ochrana vod a vodní hospodářství	<ul style="list-style-type: none"> • výstavby a modernizace vodovodů a kanalizací • výstavba a modernizace úpraven vody a zvyšování kvality zdrojů pitné vody, výstavba, a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody včetně souvisejících objektů sloužících veřejné potřebě • výstavba, modernizace a intenzifikace čistíren odpadních vod 	<ul style="list-style-type: none"> • veřejné právnické osoby (kraje, města, obce a jimi zřízené organizace) • soukromé právnické osoby (MSP, VP) 	Dodavatel doporučuje využití finančních nástrojů.
Kvalita ovzduší	<ul style="list-style-type: none"> • náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech 	<ul style="list-style-type: none"> • fyzické osoby 	Dodavatel doporučuje využití finančních nástrojů.

⁵⁰ Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020, Příloha 1.

Oblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení FN
Oběhové hospodářství, odpady a účinné využívání zdrojů	<ul style="list-style-type: none"> sběr, třídění a úpravy odpadů materiálové využití odpadů energetické využití odpadů aplikace inovativních technologií prevence a zpracování průmyslových odpadů 	<ul style="list-style-type: none"> veřejné právnické osoby (kraje, města, obce a jimi zřízované organizace) soukromé právnické osoby (MSP, VP) 	Dodavatel doporučuje využití finančních nástrojů.

12.1.2. Rozpracování podoblasti „Ochrana vod a vodní hospodářství“

Ochrana vod a vodní hospodářství je typickým příkladem synergického působení prevence vzniku znečištění vod průmyslovou výrobou, zemědělským a lesnickým hospodářstvím a snižování následků znečištění v podobě ČOV, kanalizací apod. Nakládání s odpadními vodami, zásobování pitnou vodou, ochrana vod a vodních zdrojů případně snižování následků klimatických podmínek (sucho, povodně, atd.) je nezbytnou oblastí vyžadující rozsáhlé investice podnikatelů, měst a obcí. Oblast je typická vysokou mírou společenské i ekologické potřeby, výší investic a provozních nákladů, ale příliš dlouhodobou a nízkou nebo zcela absentující návratností investic. Vodohospodářské projekty tvoří většinu z 55 schválených žádostí o poskytnutí podpory na zvýhodněné půjčky SFŽP ČR za roky 2016 až 2018.⁵¹ Tyto půjčky představují 15% kofinancování projektů podpořených 85% dotacemi z OPŽP. Celkový objem těchto půjček dosahuje téměř 600 mil. Kč a svědčí tak o dostatečném zájmu i absorpční kapacitě na straně příjemců podpory.

Většina vodovodů a kanalizací v ČR je ve vlastnictví měst a obcí, případně jimi zřízovaných společností, které provozují vodohospodářskou infrastrukturu (VHI) jako součást správy veřejného majetku a zajištění veřejných služeb. Většinu zisku z vodného a stočného investují zpět do údržby a obnovy, provozu VHI. Nejrozšířenějšími modely provozu a vlastnictví VHI jsou:

- oddílný model vlastníka VHI (veřejná správa) a provozovatele (soukromý subjekt)
- smíšený model kdy vlastník a provozovatel je totožný (typicky veřejná správa)

Ačkoli má 78 % obcí v ČR veřejnou kanalizaci, pouze 54 % z nich je napojeno na čističku odpadních vod.⁵² Zároveň podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách musí obec s počtem nad 2000 ekvivalentních obyvatel mít vybudovanou veřejnou kanalizaci. Toto by již mělo být zajištěno, ale nadále se předpokládá zpřísnování směrnice 91/271/EHS a zvyšování nároků na kvalitu odpadních vod. Z těchto důvodů lze předpokládat zájem o FN pro zajištění intenzifikace odpadních systémů, úpraven a čističek vod, propojování VHI pro případy sucha. Z důvodů veřejného zájmu bude pro veřejnou správu (obce, města, kraje vlastníci a provozující odpadní systémy, kanalizace, úpravy vod, ČOV apod.) vhodné použít dotační formy podpory. Nelze do budoucna vyloučit, že se povinnost veřejné kanalizace vztáhne i na menší obce, každopádně je veřejná kanalizace více preferovaným řešením i na malých obcích než individuální odpadní systémy, u kterých nebude zajištěna udržitelnost. Finančními nástroji bude vhodné podpořit především soukromé majitele a provozovatele odpadních systémů, VHI, pro investice do modernizace, propojování vodovodů a kanalizací, zvyšování efektivity úpraven a čističek vod. Finanční nástroje umožňují oproti dotacím uplatnit odpis investic. Možnými finančními nástroji jsou buď kapitálové vstupy do účelově založených společností, nebo zvýhodněné úvěry pro města a obce. Individuální systémy úpraven a čističek odpadních vod připadají v úvahu u menších obcí, kde nevzniká povinnost centrálně zajištěného systému. Nicméně tato dobrovolnost vzhledem k nulové finanční návratnosti investic

⁵¹ Seznam zápůjček SFŽP. Dostupné na:

https://www.sfzp.cz/files/documents/storage/2018/11/08/1541684259_pujcky%202016-2018.pdf

⁵² CSÚ: Statistické přehledy: <http://www.statistikaamy.cz/2018/09/kanalizaci-s-cistickou-ma-vice-nez-polovina-obci/>

nezakládá významný předpoklad pro zájem o využití finančních nástrojů. Finanční nástroj by v této oblasti působil pouze jako alternativní zdroj financí, nebyl by návratný.

Zdroje financování

Podoblast Ochrany vod a vodního hospodářství je v současné době nejvýrazněji podporována z OPŽP formou dotační podpory ve výši až 85 % způsobilých výdajů. Dle konkrétní výzvy je možné tuto dotační podporu kombinovat se zvýhodněnou zápůjčkou SFŽP z Národního programu životního prostředí na zbývajících 15 % způsobilých výdajů. Řada projektů je dále financována z vlastních zdrojů měst a obcí, z výnosů vodohospodářských společností a komerčních úvěrů.

12.1.3. Rozpracování podoblasti „Kvalita ovzduší“

Pro kvalitu ovzduší je zásadní přechod na nízkouhlíkové hospodářství, který byl v NKR oprávněně vyčleněn do samostatné kapitoly. Na produkci emisí CO₂, SO₂ a NO_x s dopadem na životní prostředí se nejvíce podílí sektor průmyslové výroby, živočišné výroby, dopravy, ale i spotřebitelského chování obyvatel. Díky zavádění BAT výrobních technologií a procesů, snižování stavu hospodářských zvířat, intenzivnějšímu přechodu na čistá paliva atd. došlo do roku 2016 k výraznému snížení průměrných ročních hodnot emisí uhlíku, dusíku a oxidu síry. Od roku 2016 se však trend snižování emisí výrazně zpomalil a koncentrace některých nebezpečných karcinogenních částic, např. PM_{2,5}, dokonce narůstá a dodržení jejich stanoveného limitu bude v budoucnu obtížné. Ačkoli je potřeba v oblasti snižování znečištění ovzduší, monitorovacích systémů a osvěty veřejnosti vysoká, investice spojené se zaváděním nových opatření vykazují omezenou finanční návratnost a jsou proto vhodné pouze omezeně pro uplatnění finančních nástrojů. Argumentem pro případné využití FN v oblasti zavádění nízkouhlíkových technologií snižujících emise u podnikatelských subjektů je zpřísnující se legislativa ohledně emisních norem a limitů. Výrobci a zpracovatelé budou nuceni nové technologie zavádět při sníženém objemu dotační podpory. Obdobně jako u předchozí podoblasti ale finanční nástroj bude fungovat jen jako další zdroj financování, návratnost takového nástroje nebude zaručena.

Lokální dopad znečištění vzduchu emisemi je zvýrazněn v topné sezóně využíváním pevných topných paliv v domácnostech. Tato oblast bude vhodná pro uplatnění finančních nástrojů (typu mikrokredit), zvláště pak v uhelných regionech spadající do programu RE:START. Od září 2022 bude zakázáno používání kotlů 1. a 2. emisní třídy. Podle odhadů MŽP je v ČR kolem 350 tisíc kotlů⁵³ určených k výměně, z toho zhruba 60 tisíc již bylo vyměněno (v celkové částce 6.5 mld. Kč) a dalších 30 tisíc by mělo být vyměněno v rámci poslední, probíhající vlny kotlíkových dotací. To znamená, že i po skončení všech kotlíkových dotací bude k roku 2020 třeba vyměnit kolem 150 až 200 tisíc kotlů. S průměrnou cenou kotle (variace tepelných čerpadel, kotlů na biomasu nebo plynových kondenzačních kotlů) ve výši 100 tisíc korun se může jednat o investice v celkovém objemu až 20 mld. Kč.

Bude-li v průměru poskytnuta dotace ve výši 60 až 70 %, a výměny kotle využije pouze polovina oprávněných příjemců, může se jednat o absorpční kapacitu finančních nástrojů v objemu 3 a 4 mld. Kč. Vysoká potřeba je typická především v socioekonomicky znevýhodněných uhelných regionech a periferiích. I proto v únoru 2019 MŽP zahájí pilotní program na 100% pokrytí nákladů na výměnu kotlů pro nízkopříjmové domácnosti v regionech zařazených do programu RESTART. V této oblasti bude podporu vhodné cílit i v příštím programovém období jak samostatnými finančními nástroji, tak v kombinaci s dotacemi, především u socioekonomicky znevýhodněného obyvatelstva.

⁵³ Hromková, D., Poslední šance na kotlíkovou dotaci. MF Dnes. Dostupné na: https://www.mzp.cz/cz/articles_181107_MFD Aktualizováno 7.11.2018.

Zdroje financování

O velkém zájmu a absorpční kapacitě svědčí objem zaregistrovaných žádostí v PO 2 OPŽP, kam kotlíkové dotace spadají a kde objem žádostí dosahuje 125 % celkové alokace PO. I proto došlo k vyhlášení 3. výzvy kotlíkových dotací s celkovou alokací 3.125 mld. Kč. Je zřejmé, že kotlíkové dotace nepokryjí veškerou poptávku a všechny dotčené kotle nebudou vyměněny do konce současného programového období. MŽP již dnes vyjednává s MPSV možnosti bezúročných půjček pro domácnosti na výměnu kotlů, případně v kombinaci s NZÚ z prostředků SFŽP. Je předpoklad, že zdroje financování tohoto opatření v příštím programovém období nebudou, nebo nebudou v takové výši, aby pokryly poptávku (pro aktuální programové období byla vyjednána de facto výjimka – výměna kotlů nebyla ze strany EK podporována)

12.1.4. Rozpracování podoblasti „oběhového hospodářství, odpadů a účinného využívání zdrojů“

Naopak oblast oběhového hospodářství, odpadů a účinného využívání zdrojů vykazuje velký hospodářský potenciál. Svědčí o tom mimo jiné i počet žádostí o podporu ve specifickém cíli 3.2 PO 3 současného OPŽP, jejichž počet překročil jeden tisíc a dle Odboru řízení OPŽP je o další výzvy v tomto specifickém cíli výrazný zájem ze strany žadatelů.⁵⁴ Přechod na oběhové hospodářství může podnikům přinést ekonomický zisk, generovat úspory a přispět tak k větší konkurenceschopnosti. Zpracování druhotných produktů průmyslu, stavebnictví, zemědělství a potravinářství a odpadů coby druhotných surovin je dynamicky rozvíjející se oblastí reagující na vzrůstající ceny primárních surovin. Využití druhotných surovin vede k nesporným materiálovým a energetickým úsporám. Evropská komise v Balíčku oběhového hospodářství z roku 2018 a v řadě strategických a legislativních dokumentů včetně směrnice o odpadech, směrnice o skládkování odpadu, směrnice o obalech a obalových odpadech, směrnice o vozidlech s ukončenou životností, směrnice o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních⁵⁵ nastavila jasné cíle pro rok 2025 až 2035 ve smyslu snižování produkce odpadu, vyšší míru recyklace komunálního odpadu (min. ve výši 65 %), omezení skládkování a efektivnější nakládání s odpady atd. V ČR v posledních letech klesá produkce odpadu podniků (od roku 2015 na necelých 21 mil. tun) a naopak mírně roste produkce komunálního odpadu od roku 2016 (v roce 2017 zhruba o 4,4 %), tříděný odpad přitom představuje pouhých 14 % komunálního odpadu (míra celkové recyklace dosahuje v ČR 24 % oproti Unijním 41 %) a zhruba polovina jej skončí na skládkách. Využití odpadu jako druhotné suroviny roste, v roce 2017 bylo energeticky využito o 13 % více odpadu než v předcházejícím roce, o 8,4 % narostl objem kompostovaného odpadu.⁵⁶ Český statistický úřad eviduje meziroční nárůst počtu podniků zpracovávající odpad CZ-NACE 37-39. Přesto je absorpční kapacita českého trhu s druhotnými surovinami nedostatečná, což vede k proexportní závislosti českých firem.⁵⁷ Pro další programové období bude důležité nabytí účinnosti novely zákona 185/2001 Sb. O odpadech zakazující skládkování směsného komunálního odpadu a recyklovatelných odpadů. Tato schválená novela je již dnes motivací pro hledání cirkulačních řešení nakládání s odpady.

Zdroje financování

OPŽP v oblasti odpadového hospodářství již ke konci roku 2018 naplnil stanovené indikátory vyjma indikátoru 40102 "Kapacita podpořených zařízení pro materiálové využití ostatních odpadů", který nebyl vhodně nastaven. Ve vztahu k čerpání prostředků je také ve velmi dobré kondici. V oblasti snižování environmentálního rizika a rozvíjení systémů jejich řízení (SC 3.5) došlo v rámci OPŽP ke

⁵⁴ Výroční zpráva OPŽP 2017: <http://www.opzp.cz/dokumenty/download/1022-1-V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20OP%C5%BDP%20za%20rok%202017.pdf>

⁵⁵ Evropská komise: Implementation of the Circular Economy Action Plan. Dostupné na: http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm

⁵⁶ ČSÚ: Produkce, využití a odstranění odpadu a produkce druhotných surovin, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-a-produkce-druhotnych-surovin-v-roce-2016>

⁵⁷ Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020, Příloha č. 1: Analytická část, str. 127.

spuštění programu Inovativních finančních nástrojů (IFN). V roce 2018 zde bylo podpořeno 5 projektů v celkovém objemu 61 mil. Kč. Výzva měla pomalejší náběh a byla proto prodloužena do konce roku 2019. V současné době je zde zaregistrováno několik desítek dalších projektů veřejné i soukromé správy v hodnotě stovek milionů. V současné době probíhají jednání mezi MŽP a ČMZRZB o nastavení záručních programů na podporu dalšího rozvoje projektů v této oblasti. Velký zájem o podporu v oblasti odpadového hospodářství a nakládání s druhotnými surovinami, dostupná absorpční kapacita, materiálové a energetické úspory činí tuto oblast vhodnou pro využití finančních nástrojů. Finanční nástroje lze aplikovat jak v oblasti zpracování komunálního odpadu, tak v oblasti prevence a zpracování průmyslového odpadu s uplatněním inovativních technologií. Konkrétní oblasti byly identifikovány v Ex-ante analýze OPŽP a jsou stále platné:

- sběr, třídění a úpravy odpadů
- materiálové využití odpadů
- energetické využití odpadů
- aplikace inovativních technologií prevence a zpracování průmyslových odpadů

Předpoklad vývoje po roce 2020+

Vývoj po roce 2020 bude ovlivněn především zvýšeným důrazem na podporu zavádění nízkouhlíkových technologií, využívání obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti a úspor. Většina z aktivit a projektů v oblasti životního prostředí bude i nadále závislá na nevratné formě podpory z evropských a národních zdrojů. Vhodnou strategií by bylo efektivnější využívání unijních zdrojů Private Finance for Energy Efficiency (PF4EE), Natural Capital Financing Facility, programu LIFE a InvestEU. Ochrana životního prostředí bude nadále úžeji svázána se Společnou zemědělskou politikou, která bude stále přísněji dohlížet na šetrné zemědělství.

Až 30 % zdrojů členských států na obnovu venkova by mělo být alokováno do oblasti životního prostředí. Dále bude umožněno převádění až 15 % prostředků mezi pilíři 1. a 2. a speciálně dalších 15 % do pilíře 2. na životní prostředí, klima a mladé zemědělce.⁵⁸ Podle očekávání by mělo 40 % z celkového rozpočtu SZP přispět k opatřením v oblasti klimatu.⁵⁹

12.2. Překážky v implementaci FN v oblasti ochrany životního prostředí a podpory účinného využívání zdrojů

Nejvýznamnější překážkou pro využití FN je vysoká závislost stávajících příjemců podpory a především zemědělského průmyslu, který je velmi úzce spjat s životním prostředím, na přímých platbách a dotačním financování. Z těchto důvodů je vhodné kombinovat vhodně využití finančních nástrojů s ustupujícím podílem dotací.

Další překážkou je dlouhodobá a nízká návratnost celé řady investic v oblasti životního prostředí, řada projektů má společenský, ekologický význam v ochraně biodiverzity a ekosystémů a tudíž nemůže generovat finanční zisk.

V některých oblastech se dlouhodobě nepotvrzuje selhání trhu, především v případě cílové skupiny příjemců měst a obcí, které mají zajištěno úvěrové financování u běžných komerčních bank za téměř podobných podmínek jako z finančních nástrojů. Finanční nástroje a úvěry jsou pro žadatele nevýhodné svým omezením úhradou pouze způsobilých výdajů, přístupností často pouze v kolových výzvách navázaných na dotační výzvy a nikoli nezávisle v průběhu roku. Získání úvěrů je podmíněno získáním dotace, získání dotace je v některých případech dokonce podmíněno získáním IFN, se kterými je úzce provázáno. Nízké využití IFN je navíc ovlivněno nedostatečnou propagací mezi potenciálními příjemci.

⁵⁸ Generální ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova, dostupné na https://www.zscr.cz/media/upload/1529649384_cz-cappost2020-cz-fin-povolny-lapka.pdf

⁵⁹ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Moderní rozpočet pro Unii, která chrání, posiluje a brání Víceletý finanční rámec na období 2021-2027. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=227&ct1=0#prilohy>

Města a obce se proto nezdídko rozhodnou pro komerční úvěr u banky, jejímž jsou stávajícím klientem a se kterou mají navázané dlouhodobé vztahy. Situace se však po roku 2020 může změnit kvůli rostoucí úrokové sazbě u komerčních subjektů a snižující se alokaci na nenávratné formy podpory. Finanční nástroj záručního nebo úvěrového typu pak bude pro konečné příjemce přitažlivějším a při vhodném nastavení podmínek pro zapojení zdrojů komerčních subjektů je nebude vytlačovat z trhu, naopak bude fungovat jako katalyzátor potřebných investic.

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři	<ul style="list-style-type: none"> • neinformovanost příjemců o existenci FN • vysoká závislost příjemců na dotační podpoře 	<ul style="list-style-type: none"> • intenzivní informační kampaň • vhodně odstupňovaná kombinace dotací a FN
Správce FN	<ul style="list-style-type: none"> • o FN a dotace nejčastěji žádají obce, bonitní klienti komerčních bank, jejichž produkty jsou pro ně atraktivnější než FN 	<ul style="list-style-type: none"> • srovnání podmínek poskytování FN s podmínkami běžně dostupných komerčních produktů
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> • navázání FN na způsobilé náklady definované v dotačních výzvách • nutnost víceúvěrového financování a s tím spojené nevýhody • poskytování FN ve vlnách nikoli průběžně • nedostatečná úvěrová kapacita potenciálních příjemců (přeúvěrování měst a obcí) • nízký a nejistý ziskový potenciál (v případě projektů VHI) • dlouhodobá návratnost investic 	<ul style="list-style-type: none"> • zrušit rozdělení na způsobilé a nezpůsobilé náklady a vyrovnat tak podmínky s běžnými komerčními produkty • zpřístupnit FN v průběhu celého programového období • využití FN kapitálového vstupu • zvýšení ceny vodného a stočného na úroveň sociálně únosné ceny • FN – zvýhodněný úvěr s odloženou dobou splatnosti

12.3. Návrhy možných kombinací FN a dotací v oblasti ochrany životního prostředí a podpory účinného využívání zdrojů

Dodavatel na základě svého expertního posouzení vyplývajícího z realizované ex-ante analýzy, z hloubkových rozhovorů, na základě výsledků dotazníku a současnou praxí s poskytováním úvěrů navrhuje následující typy finančních nástrojů, **kteří by v největší míře měly být kombinovány s dotacemi.**

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Ochrana vod a vodní hospodářství	Kvalita ovzduší	Oběhové hospodářství, odpady, účinné využívání zdrojů
Zvýhodněný úvěr	X		X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství		X ⁶⁰	
Zvýhodněný úvěr + capital rebate		X	

⁶⁰ V případě výměn kotlů v domácnostech charakter spíše mikrokreditu a součástí by byla i podpora zpracování technické dokumentace pro výměnu formou ancillary grantu.

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Ochrana vod a vodní hospodářství	Kvalita ovzduší	Oběhové hospodářství, odpady, účinné využívání zdrojů
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby			X
Poskytnutí záruky	X		X
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku			X
Záruka + technické poradenství			
Kapitálový vstup	X		
Kapitálový vstup + technické poradenství			
Kombinovaný finanční nástroj (high tech)			

V podoblasti Ochrany vod a vodního hospodářství je současná míra financování výrazně závislá na dotačním financování z OPŽP ve výši až 85 % způsobilých výdajů. Zvýhodněné úvěry SFŽP z NPŽP pokrývají pouhých 15 % celkového objemu investičních nákladů. Do budoucna je proto vhodné nepřístupovat ke skokovému zrušení dotační podpory, ale pouze jejímu snížení na hranici možných 55 %. Zvýhodněný úvěr by tak pokrýval zbylých 45 % a měl by zahrnovat technické poradenství v oblasti energetických úspor.

V podoblasti Kvality ovzduší současná dotační podpora na výměnu zastaralých kotlů na pevná paliva v rodinných domech pokrývá 75 % až 80 % způsobilých výdajů. Pro nízkopříjmové domácnosti v regionech zařazených do programu RESTART bude MŽP dokonce poskytovat až 100 % dotace na výměnu kotlů. Vysoká potřebnost, nízká informovanost a ekonomická situace (nejen nízkopříjmových domácností) je důvodem pro využití kombinace dotace a FN. Dotace by mohla kopírovat regionální odstupňování dotační podpory – 40 % v Praze, 70 % v Moravskoslezském, Ústeckém a Karlovarském kraji, 55 % v ostatních krajích.

Nadnárodní úroveň

Evropská komise jasně stanovila priority EFRR a FS pro další programové období v oblasti životního prostředí v rámci „zelenější, nízkouhlíkové Evropy díky podpoře přechodu na čistou a spravedlivou energii, zeleným a modrým investicím, oběhovému hospodářství, přizpůsobení se změnám klimatu a prevenci a řízení rizik“. Těchto cílů chce Evropská komise dosáhnout prostřednictvím těchto opatření v oblasti životního prostředí:

- podpory přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám
- podpory udržitelného hospodaření s vodou
- podpory přechodu k oběhovému hospodářství
- posílení biologické rozmanitosti, zelené infrastruktury v městském prostředí a snížení znečištění

Návratným zdrojem financování v oblasti životního prostředí jsou a v dalším programovém období budou **Private Finance for Energy Efficiency (PF4EE)**⁶¹, kombinující zdroje EIB a Evropské

⁶¹ EIB: Private Finance for Energy Efficiency (PF4EE). Dostupné na: <http://www.eib.org/en/products/blending/pf4ee/index.htm>

komise a **Natural Capital Financing Facility**⁶², kombinující podporu EIB a programu LIFE. V rámci programu PF4EE není podpora v ČR nijak významná, jediným podpořeným příjemcem v roce 2017 byla Komerční banka v hodnotě 6 milionů eur⁶³. Program NCFE, poskytující podporu formou garantovaných půjček a kapitálových investic, je v současné době v pilotní fázi (dosud podpořil pouze 3 projekty) a termín pro registraci žádostí byl nově prodloužen do konce roku 2021.

Zapojením **EFSI** bylo podpořeno celkem 11 projektů, ve kterých je ČR partnerem, v celkovém objemu přes 900 mil. eur. Dále byly schváleny dva projekty z Brna (Brněnské vodárny a kanalizace a CTP INVEST SRO).⁶⁴

V rámci unijního **programu LIFE** pro roky 2021 až 2027 Evropská Komise alokovala předběžně 5,5 mld. eur na projekty v oblasti životního prostředí a ochrany klimatu, což je o 1,95 mld. Eur více, než v současném období. V rámci druhého pilíře je plánovaná alokace 1,35 mld. eur na podporu oběhového hospodářství a zvyšování kvality ovzduší a vody. V současném programovém období bylo z programu LIFE podpořeno 9 projektů v ČR. Evropská komise dále oznámila, že podpoří prioritně projekty v uhelných regionech s ohledem na socioekonomicky marginalizované skupiny obyvatel. Podpora formou finančních nástrojů půjde především z prvního okna fondu **InvestEU**, okna pro udržitelnou infrastrukturu na udržitelné investice v oblasti dopravy, energie, digitálního propojení, dodávek a zpracování surových materiálů, vesmíru, oceánů a vody, odpadů, přírodní a další environmentální infrastruktury, apod.⁶⁵

V dalším programovém období se očekává podpora rozvoje měst a regionů ze strany EIB navazující na současný program **EIB – Municipal Framework Loans** pro města a regiony⁶⁶. Z tohoto programu získala v letech 2005 až 2015 podporu statutární města Brno, Plzeň, Olomouc a Ostrava a kraje Jihomoravský, Moravskoslezský, Olomoucký, Pardubický, Vysočina a Zlínský kraj. Podpora směřovala do mnoha oblastí, včetně budování infrastruktury, ochrany životního prostředí a úspor energie.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	zaměstnanec oddělení finančních nástrojů	Ministerstvo životního prostředí
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	zaměstnanec odboru finančních a dobrovolných nástrojů a zástupce náměstka pro řízení sekce fondů EU, finančních a dobrovolných nástrojů	Ministerstvo životního prostředí
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	odbor financování projektů II., zaměstnanec odboru	SFŽP
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	odbor financování projektů II., zaměstnanec	SFŽP
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	sekce regionálního rozvoje a zahraničních vztahů - evropské SMOČR fondy a regionální rozvoj	

⁶² EIB: Natural Capital Financing Facility. Dostupné na:

<http://www.eib.org/en/products/blending/ncff/index.htm>

⁶³ EIB: Private Finance for Energy Efficiency (PF4EE) Instrument Support provided under the Instrument as at 31 December 2017. Dostupné na: http://www.eib.org/attachments/pf4ee_support_beneficiaries.pdf

⁶⁴ EIB: Efsi project list. Dostupné na: <http://www.eib.org/en/efsi/efsi-projects/index.htm?c=CZ&se=>

⁶⁵ Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí Program InvestEU. COM (2018) 439 final, z 6.6.2018.

⁶⁶ EIB, Committee of the Regions: Factsheet - Financing a city's or region's long-term capital investment programme: EIB framework loans. 2016. Dostupné na:

http://www.eib.org/attachments/documents/mooc_factsheet_eib_framework_loans_en.pdf

Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	sekce regionálního rozvoje a zahraničních vztahů	SMOČR
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	legislativní a právní sekce	SMOČR

Použité zdroje dat

ČSÚ: Statistické přehledy: <http://www.statistikaamy.cz/2018/09/kanalizaci-s-cistickou-ma-vice-nez-polovina-obci/>

ČSÚ: Produkce, využití a odstranění odpadu a produkce druhotných surovin, Dostupné na: <https://www.czso.cz/cso/cris/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-a-produkce-druhotnych-surovin-v-roce-2016>

Deloitte: Zpracování analytických a dalších podpůrných podkladů pro zajištění úlohy Ministerstva životního prostředí v budoucím programovém období 2014–2020. Praha 2015.

EIB: Private Finance for Energy Efficiency (PF4EE). Dostupné na: <http://www.eib.org/en/products/blending/pf4ee/index.htm>

EIB: Natural Capital Financing Facility. Dostupné na: <http://www.eib.org/en/products/blending/ncff/index.htm>

EIB: Private Finance for Energy Efficiency (PF4EE) Instrument Support provided under the Instrument as at 31 December 2017. Dostupné na: http://www.eib.org/attachments/pf4ee_support_beneficiaries.pdf

EIB: Efsi prproject list. Dostupné na: <http://www.eib.org/en/efsi/efsi-projects/index.htm?c=CZ&se=>

EIB, Committee of the Regions: Factsheet - Financing a city's or region's long-term capital investment programme: EIB framework loans. 2016. Dostupné na: http://www.eib.org/attachments/documents/mooc_factsheet_eib_framework_loans_en.pdf

Evropská komise: Implementation of the Circular Economy Action Plan. Dostupné na: http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm

Generální ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova. Dostupné na https://www.zscr.cz/media/upload/1529649384_cz-cappost2020-cz-fin-povolny-lapka.pdf

Hromková D., MF Dnes: Poslední šance na kotlíkovou dotaci. Dostupné na: https://www.mzp.cz/cz/articles_181107_MFD. Aktualizováno 7.11.2018.

Jiřina Bergatt Jackson, Wolfgang Bergatt, Jan Votoček: Metodika inventarizace brownfieldů v úrovni ORP, Ústí nad Labem 2010.

Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020.

MPO ČR: Návrh vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu, prosinec 2018. Dostupné na: <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/2018/12/Navrh-vnitrostatniho-planu-v-oblasti-energetiky-a-klimatu-prosinec-2018.docx>

OP PIK/API 2014 – 2020: Dokumenty, seznamy podpořených projektů, čerpání apod.

OPŽP 2014 – 2020: Dokumenty, seznamy podpořených projektů, čerpání apod.

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Moderní rozpočet pro Unii, která chrání, posiluje a brání

Víceletý finanční rámec na období 2021-2027. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=227&ct1=0#prilohy>

Výroční zpráva OPŽP 2017: <http://www.opzp.cz/dokumenty/download/1022-1-V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20OP%C5%BDP%20za%20rok%202017.pdf>

13. Zemědělství a rybářství

13.1. Identifikace nejvhodnějších oblastí, aktivit a potenciálních příjemců, kde je vhodné implementovat FN

Zemědělství

Uplatnění finančních nástrojů v oblasti zemědělství a rozvoje venkova je do velké míry odvislá od konečného nastavení a finanční alokace I. pilíře Společné zemědělské politiky (SZP) EU a II. pilíře Rozvoj venkova. Současný návrh nařízení Společné zemědělské politiky (COM(2018) 0392, 0393, 0394 z 1. června 2018) a nařízení Rady pro víceletý finanční rámec 2021 až 2027 (COM(2018) 0322 z 2. května 2018)⁶⁷ předpokládají navýšení vnitrostátního spolufinancování a převedení důrazu SZP na modernizaci společné zemědělské politiky, přechod k plně udržitelnému zemědělství a rozvoji dynamických venkovských oblastí.

Pro příští programové období se očekává menší alokace do I. a II. pilíře, která bude ovlivněna mimo jiné i snížením unijních rozpočtů odchodem Velké Británie z EU. Do výše alokace se promítne i strategický cíl EU na podporu menších a středních podnikatelů na úkor podpory velkých zemědělských podniků. Zatímco v EU je průměrná rozloha farmy 15 hektarů, v tuzemsku je to i následkem komunistické kolektivizace 133 hektarů. Evropská komise v polovině roku 2018 předložila legislativní návrh SZP po roce 2020 včetně návrhů rozpočtu pro jednotlivé pilíře. Tento návrh je nicméně v době předkládání této zprávy stále předmětem diskusí. Stanovisko ČR vůči návrhům na zastropování přímých plateb (na navrhovaných 100 000 eur), progresivní degresivity přímých plateb nad 60 000 eur či snížení dobrovolných plateb vázaných na produkci na celkových 12 % je, aby si tyto nástroje členské státy nastavovaly na základě národně specifických potřeb.

V době předkládání této zprávy zadalo Ministerstvo zemědělství ČR veřejnou zakázku na ex-ante analýzu využitelnosti finančních nástrojů v současném programovém období pro Program rozvoje venkova a připravuje obdobnou VŘ pro Operační program Rybářství. Je velmi pravděpodobné, že FN v oblasti zemědělství budou využity a jejich správcem by se mohl stát Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF), který FN uvedl v roce 2016. V oblasti rybářství se aplikace FN zvažuje také, nicméně zde se finální rozhodnutí váže také na množství alokovaných prostředků a zohlednění nízké a dlouhodobé návratnosti investic.

13.1.1. Zdůvodnění výběru

Využití finančních nástrojů v oblasti zemědělství a zpracovatelského průmyslu je vhodné v široké škále podoblastí. Již v současné době patří zemědělci, lesníci a částečně zpracovatelský průmysl ke spolehlivým úvěrovým žadatelům s dobrou platební morálkou. Dokladem toho je vysoký objem podpořených komerčních úvěrů (přes 18 mld. Kč v letech 2016 a 2017), objem poskytnutých vlastních úvěrů Podpůrným a garančním rolnickým a lesnickým fondem (dále PGRLF) (945 mil. Kč v letech 2016 a 2017) a extrémně nízký zájem o vydávané záruky z programů PGRLF (ani jeden ve

⁶⁷ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Moderní rozpočet pro Unii, která chrání, posiluje a brání Víceletý finanční rámec na období 2021-2027. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=227&ct1=0#prilohy>

stejném období).⁶⁸ V posledních dvou letech dokonce muselo dojít k navýšení alokace do úspěšných programů podpory získávání komerčních úvěrů.

Samotný PGRLF hodlá nadále pokračovat v navyšování hodnot programů poskytovaných ve formě návratných finančních prostředků, zejména poskytování úvěrů na úkor nenávratných forem podpory.⁶⁹

Při identifikaci podoblastí vhodných pro využití FN v sektoru zemědělství, potravinářství a lesnictví je vhodné vycházet z opačného postupu, tedy identifikací oblastí, které pro FN vhodné nejsou. Tyto oblasti jsou charakteristické velmi nízkou či žádnou profitabilitou, návratností investic. Těmito oblastmi jsou především:

- pozemkové úpravy
- neproduktivní investice
- inovace

Zdroje financování

Z průzkumů a fokusních skupin, které v posledních letech realizoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací vyplývá, že především pro malé začínající podnikatele je poskytování dotací zcela klíčové pro rozvoj podnikání. Do budoucna se tedy nabízí kombinace zvýhodněných úvěrů, úvěrů s poradenstvím a dotacemi, např. ve formě snižování úroků. Diskutabilní je absorpční kapacita malých, začínajících zemědělců, která se dle současných údajů SZIF a PGRLF pohybuje kolem jednoho milionu korun na žadatele v celkovém objemu zhruba 16 % celkové alokace v současném programovém období (64,192 mil. Kč). Dle výroční zprávy PRV bylo v oblasti Investic do zemědělských podniků k 31. 12. 2017 uzavřeno 3 286 Dohod v celkové částce 6,5 mld. Kč (252 359 tis. eur), realizováno a proplaceno bylo k tomuto datu 1 056 projektů v celkové částce 1,7 mld. Kč (65 313 tis. eur). Vzhledem k vysokému počtu žadatelů došlo i k vytvoření seznamu Náhradníků pro urychlení a uspokojení většího počtu zájemců. Tento zájem může být vodítkem pro zdůvodnění využitelnosti FN v oblasti investic do zemědělských podniků.

Pro rok 2019 je na dotační programy SZIF vyčleněna částka 3,8 miliardy korun. Podpory směřují zejména do živočišné výroby (2,7 mld. Kč), do rostlinné výroby (351 mil. Kč), do potravinářství (576 mil. Kč) a na ostatní aktivity v rámci agropotravinářského komplexu (188 mil. Kč).

Rybářství

Sektor rybářství je typický nízkou a dlouhodobou návratností investic a vysokou mírou selhání trhu. Jak vyplývá z Analýzy zavedení finančních nástrojů v OP Rybářství 2020+ ze srpna 2018, hloubkových rozhovorů s věcnými gestory a zástupci příjemců podpory, rybářství je spojeno s celou řadou externích vlivů omezující možnosti využití úvěrových produktů, potažmo finančních nástrojů. Pro sektor rybářství neexistují zvláštní komerční produkty, bankovní instituce posuzují akvakulturní systémy jako zemědělské projekty. Problém pro získání úvěrů je přitom i nemožnost využití rybníků jako zástavy. Většina bankovních institucí nemá dostatek informací o sektoru rybářství a kvůli nízké návratnosti tak vyhodnocují předkládané projekty jako rizikové, což se odráží na vyšší úrokové sazbě.

Podpora formou zjednodušených forem finančních nástrojů, u kterých by došlo k minimalizaci následných kontrol ze strany auditních orgánů (ministerstva financí), by mohla navýšit stávající absorpční kapacitu podnikatelů v sektoru rybářství. V PO 2 OPR bylo ke konci roku 2018 evidováno 682 žádostí v celkovém objemu více jak 896 mil. Kč, tedy nejvíce v celém OPR. Tento veliký zájem

⁶⁸ PGRLF: Výroční zpráva PGRLF za rok 2017. Dostupná na: https://www.pgrlf.cz/wp-content/uploads/2018/06/VZ_2017.pdf

⁶⁹ Ibidem.

vypovídá o dostupné absorpční kapacitě mezi příjemci podpory. Jako potenciálně vhodné podoblasti pro využití finančních nástrojů byly předběžně identifikovány Produktivní investice do akvakultury, Diverzifikace akvakultury, Podpora nových chovatelů (současný SC 2.B) a oblast Investic do zpracování produktů (SC 5.3). Současné opatření v SC 2.4 na podporu Recirkulačních zařízení a průtočných systémů s dočišťováním bylo sice identifikováno mezi potenciálními oblastmi v Analýze zavedení finančních nástrojů v OP Rybářství 2020+, nicméně finální rozhodnutí by mělo odrážet vývoj implementace současných projektů. V současné době se stále jedná o velmi inovativní technologie s vysokou mírou rizikovosti a s dlouhou dobou testování, byť výhledově se jedná o projekty s určitou mírou návratnosti. Průběžná evaluace OPR upozorňuje na křehkost této podoblasti a riziko zastavení vývoje v případě zavedení finančních nástrojů. O tom vypovídá i odstoupení několika největších příjemců podpory z programu. Investice do hmotného majetku se týkají především obnovy stárnoucího zařízení než modernizace. Do budoucna lze proto doporučit zachování podpory formou produktů PGRLF a SZIF.

Souhrnný přehled specifických podoblastí s posouzením využitelnosti FN je uveden v tabulce níže.

Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Doporučení
Investice do hmotného majetku, modernizace a nezemědělských činností	<ul style="list-style-type: none"> nákup techniky, strojů a technologií nákup, výstavba, rekonstrukce a vybavení nemovitostí 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) 	Dodavatel vnímá tuto oblast jako vhodnou pro využití finančních nástrojů v této oblasti.
Rozvoj MSP, zvyšování efektivity a restrukturalizace podniků	<ul style="list-style-type: none"> rozvoj malých a středních zemědělců optimalizace, restrukturalizace podniků 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP, OSVČ) 	Dodavatel vnímá tuto oblast jako částečně vhodnou pro využití FN.
Spolupráce a vývoj	<ul style="list-style-type: none"> vývoj a aplikace inovativních procesů, technologií a produktů 	<ul style="list-style-type: none"> veřejná výzkumná centra soukromé právnické osoby (MSP) 	Dodavatel tuto oblast vnímá spíše jako nehodnou pro využití FN v oblasti Zemědělství a rybářství. FN lze pro tento typ aktivit využít v oblasti VaV.
Zlepšování konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniků akvakultury	<ul style="list-style-type: none"> produktivní investice do akvakultury recirkulační zařízení a průtočné systémy s dočišťováním 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) 	Dodavatel vnímá oblast jako potenciálně vhodnou pro využití FN.
Podpora investic do odvětví zpracování a uvádění na trh	<ul style="list-style-type: none"> investice do zpracování produktů 	<ul style="list-style-type: none"> soukromé právnické osoby (MSP) 	Dodavatel vnímá oblast jako potenciálně vhodnou pro využití FN.

13.1.2. Rozpracování podoblasti „Investice do hmotného majetku, modernizace a nezemědělských činností“

Klasickou a stabilní oblastí, ve které zemědělci, lesní hospodáři, zpracovatelský potravinářský i dřevozpracující průmysl nejčastěji využívají úvěrového financování je pořízení hmotného majetku, technologií a strojového vybavení. To vyplývá z údajů PGRLF v rámci jejich podpory úvěrování zemědělců v programech Zemědělec, Lesní hospodář, Zpracovatel a dalších. Zároveň to potvrzují i expertní názory zástupců podnikatelů – zemědělců (ASZ ČR) nebo výzkumných pracovišť (UZEI). Investice do modernizace výrobních prostředků a procesů by v novém programovém období mělo být navázáno na inovace a nízko-uhlíkové hospodářství. Investice zahrnují modernizaci staveb, technologií, strojů, využívání obnovitelných zdrojů energie a nezemědělské

činnosti jako je zpracování produktů zemědělství a jejich marketing. Příjemci podpory by měli být jako dosud MSP.

Absorpční kapacitu zemědělců pro využití produktů finančních nástrojů lze dopočítat z údajů podpory PGRLF. V roce 2017 bylo v rámci programu Zemědělec podpořeno 3 259 z 3 703 žádostí o poskytnutí podpory úroků v celkovém objemu více než 555 mil. Kč. na garantování úvěrů, jejichž celková hodnota dosáhla téměř 8 mld. Kč. Ve všech programech podpory komerčních úvěrů pak bylo jen v roce 2017 přislíbeno více než 843 mil. Kč na více než 4 tisíce žádostí. Z toho 108 mil. Kč bylo využito na úvěry za účelem nákupu půdy, které ale nebude možné v dalším programovém období hradit z prostředků ESIF. Ve většině případů se ale jednalo o dlouhodobé investiční úvěry. Podíl rybářů mezi příjemci podpory je v PGRLF zcela marginální.

V Operačním programu Rybářství bylo souhrnně ve všech výzvách od roku 2015 podpořeno 529 žádostí v celkové výši 604 mil. Kč. Ve 12. a 13. výzvě bylo v roce 2018 přijato 223 žádostí v celkové výši 197 mil. Kč. Absorpční kapacita finančních nástrojů v sektoru rybářství odpovídá zlomku tohoto objemu žádostí o dotace.

13.1.3. Rozpracování podoblasti „Rozvoj MSP, zvyšování efektivity a restrukturalizace podniků“

Tato podoblast by měla cílit především na další rozvoj začínajících malých a středních podniků. Pro začínající podnikatele a mikro-podniky v sektoru zemědělství a rybářství je nicméně třeba zachovat dotační podporu spojenou s minimální administrativní zátěží. Jako vhodná se jeví kombinace (investiční) dotace a (provozního) úvěru, případně záruky. Ta bude sice poskytována i z evropských zdrojů, reálné možnosti mladých českých zemědělců žádat o tuto formu podpory však budou z důvodů jazykových a administrativních bariér omezené. Podpora v této oblasti by měla zahrnovat investiční a provozní náklady malých a mladých zemědělců, lesních hospodářů a potravinářů, podporu nezemědělských činností, např. agroturistiky.

13.1.4. Rozpracování podoblasti „Spolupráce a vývoj“

Podpora by v této podoblasti měla podpořit vznik a rozvoj spolupráce operačních skupin a projektů Evropského informačního projektu (EIP), uskupení zemědělců a výzkumných institucí na vývoj nových produktů, postupů a technologií v zemědělské (prvo)výrobě a jejich zavádění na trh. Podpora by měla hradit přímé investiční i provozní náklady. Ačkoli se v této oblasti dá předpokládat uplatnění kapitálového vstupu, vzhledem k omezené absorpční kapacitě a počtu potenciálních příjemců by bylo zavedení tohoto složitého mechanismu neefektivní. Inovace obecně jsou typické vysokou mírou investičních nákladů a vysokou mírou rizika. Dle výročních zpráv OPR a PRV v současné době sektor neposkytuje dostatečnou absorpční kapacitu ani pro dotační schéma podpory. Využití FN v této oblasti je proto velmi nepravděpodobné.

13.1.5. Rozpracování podoblasti „Zlepšování konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniků akvakultury účinně využívající zdroje“

Recirkulační zařízení a průtočné systémy s dočišťováním je oblast s rozvojovým potenciálem do budoucna, s očekávanou mírou návratnosti a dynamicky se rozvíjející po iniciační fázi nedůvěry. V současné době jsou projekty stále spíše inovativního charakteru s vysokou mírou rizikovosti. Panuje obava, že v případě jednorázového zavedení FN by mohlo dojít k útlumu této slibně se rozvíjející oblasti. Je otázkou následujících let jak se bude vyvíjet implementační fáze projektů, zda-li dojde k rozšíření a nárůstu ziskovosti projektů. Nicméně projekty splňují základní podmínky pro využití FN, vykazují finanční návratnost a vedou k úsporám. Proto je zde využití FN potenciálně vhodné.

13.1.6. Rozpracování podoblasti „Podpora investic do odvětví zpracování a uvádění na trh“

Podpora v této oblasti směřuje k rozšíření, vybavení, výstavbě, modernizaci a zavádění inovací podniků a zpracoven, které zpracovávají a uvádějí produkty rybolovu a akvakultury na trh. O vhodnosti této oblasti pro podporu finančními nástroji svědčí míra spolufinancování, výše vlastních investic podniků do rozvoje zpracovatelské části produktů rybolovu. Smysluplnost využití FN

vyplývá i ze zhodnocení výsledků hospodaření zpracovatelských podniků, které bylo realizováno na vybraném vzorku v rámci Analýzy zavedení finančních nástrojů v OP Rybářství 2020+ z roku 2018⁷⁰. Zkoumané podniky vykazují dostatečnou míru návratnosti a úvěrové financování již dnes úspěšně využívají. Proto je tato podoblast vhodná pro využití finančních nástrojů.

Předpoklad vývoje oblasti Zemědělství a rybářství po roce 2020+

Společná zemědělská politika by se pro další programové období měla modernizovat a zjednodušit, aby byla konkurenceschopná, zahrnovala podporu jak pro venkovské komunity tak i malé a velké zemědělce. SZP bude více provázána s ochranou životního prostředí a využíváním nízkouhlíkových technologií. Dle Víceletého finančního rámce EU pro období 2021 – 2027 by české zemědělství mělo získat 7,7 miliardy eur (zhruba 199 miliard Kč). Jedná se o 5% pokles oproti stávajícímu období 2014–2020 kdy má ČR k dispozici 8,2 miliardy eur.⁷¹

V sektoru Zemědělství a rybářství se připravuje pro následující roky systémová změna rozdělení kompetencí správců finančních nástrojů a zprostředkovatelů dotací. V rámci chystané novely zákona o zemědělství a o Státním zemědělském a intervenčním fondu by měly přejít kompetence na rozdělování dotací z ministerstva zemědělství na SZIF. Důvodem je narůstající objem finančních prostředků i administrativní zátěž. Do budoucna se navíc očekává další navýšení podílu státního rozpočtu na financování sektoru zemědělství. Správcem finančních nástrojů by se do budoucna měl stát PGRLF, který s nimi má zkušenosti od roku 2016.

13.2. Překážky v implementaci FN v oblasti zemědělství a rybářství

Stakeholder	Překážka	Opatření
Věcně příslušní gestoři (MZe)	<ul style="list-style-type: none"> • nízká absorpční kapacita příjemců • neinformovanost příjemců o dostupných formách podpory 	<ul style="list-style-type: none"> • informační kampaň o dostupných FN pro cílovou skupinu • informační kampaň s cílem zvýšit odbyt zemědělských produktů na tuzemském trhu • tržní opatření na podporu spotřeby domácí produkce nebo exportu • podpora vzniku pojištění klimatických změn
Správce FN (PGRLF)	<ul style="list-style-type: none"> • orientace projektů na obnovovací/provozní výdaje (nízký finanční objem) • informační asymetrie a nedokonalý přenos informací • komplikovanost prediktability budoucích cash flow • vysoké transakční náklady na malé investice 	<ul style="list-style-type: none"> • poskytování poradenství, mentoringu • maximální zjednodušení žádostí, administrace a omezení auditních kontrol
Konečný příjemce	<ul style="list-style-type: none"> • vliv klimatických změn • sezónní charakter produkce • rizikovitost inovativních projektů v rybářství • nedostatek informací a z toho plynoucí obavy a nedůvěra 	<ul style="list-style-type: none"> • poradenství k poskytnutým FN • pojištění rizika dopadu klimatických změn s podporou státu • zvýšení podílu dotace oproti FN v případě inovativních projektů • informační kampaň mezi příjemci

⁷⁰ IREAS centrum s.r.o.: Analýza zavedení finančních nástrojů v OP Rybářství 2020+, 2018.

⁷¹ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Moderní rozpočet pro Unii, která chrání, posiluje a brání. Víceletý finanční rámec na období 2021–2027. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=227&ct1=0#prilohy>

Stakeholder	Překážka	Opatření
	<ul style="list-style-type: none"> administrativní zátěž a auditní kontroly v případě kombinace FN a dotace 	<ul style="list-style-type: none"> minimalizace administrativní zátěže žádostí o dotace

13.3. Návrh možných FN v oblasti zemědělství a rybářství

Na základě pozitivních zkušeností PGRLF s poskytováním a/nebo zvýhodňováním financování investičních a provozních projektů v sektoru zemědělství, díky nimž se podařilo podpořit projekty s pákovým efektem (vyvolanými investicemi) převyšujícím 200 miliard korun Dodavatel doporučuje níže uvedené formy FN. Vzhledem k vysoké míře závislosti MSP v sektoru zemědělství a rybářství na přímých platbách a dotacích, vzhledem k nízké a dlouhodobé návratnosti investic v oblasti rybářství Dodavatel doporučuje postupné nabíhání FN, tedy na začátku dalšího programového období využívat kombinaci dotace s finančním nástrojem a postupně snižovat poměr dotace vůči FN.

Typ vhodného FN nebo kombinace FN a dotace	Investice do hmotného majetku, modernizace a nezem. činností	Rozvoj MSP, zvyšování efektivity restrukturalizace podniků	Zlepšování konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniků akvakultury	Podpora investic do odvětví zpracování a uvádění na trh
Zvýhodněný úvěr	X		X	X
Zvýhodněný úvěr + technické poradenství		X		
Zvýhodněný úvěr + capital rebate				
Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	X		X	X
Poskytnutí záruky	X		X	X
Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	X		X	X
Záruka + technické poradenství		X		
Kapitálový vstup				
Kapitálový vstup + technické poradenství				
Kombinovaný finanční nástroj (high tech)				

Vzhledem k současné velmi silné závislosti zemědělců na dotační podpoře lze doporučit větší využití kombinace dotace a finančního nástroje v podobě zvýhodněného úvěru (např. bezúročného úvěru) nebo záruk. Všechny finanční nástroje by měly být doprovázeny poradenstvím nebo mentoringem pro příjemce. Samotné finanční nástroje by měly být více propagovány jak správcem, tak gestorem. Sektor zemědělců a rybářů je velmi specifický a poměrně dobře komunikuje s Ministerstvem zemědělství, SZIF, PGRLF a zastřešujícími organizacemi a svazy.

Především podoblast rozvoje malých a začínajících zemědělců a rybářů je vhodná pro kombinaci dotační podpory a finančních nástrojů. Z dotazníkového šetření realizovaného v rámci této zakázky (207 respondentů z oblasti Zemědělství, rybářství a lesnictví, z 82 % fyzické osoby podnikající) vyplývá následující: Dotační podpora by měla dosahovat nejméně 20 % způsobilých výdajů v kombinaci se zvýhodněným úvěrem s odpuštěním, případně odložením splátek (souhlasí 56 % respondentů). Úroková sazba zvýhodněného úvěru by se měla pohybovat okolo 3 % (souhlasí 45 % respondentů) s dobou splatnosti až 5 let (souhlasí 37 % respondentů) a jednorozčným odložením splátek. Míra pokrytí rizik v případě garancí by mohla dle výsledků dotazníkového šetření dosahovat 50 % (souhlasí 38 % respondentů, ačkoliv 35 % považuje za nejvhodnější míru krytí až 80 %) s délkou ručení 18 měsíců (souhlasí 65 % respondentů).

Ze zahraničních zkušeností vyplývá vysoká potřebnost zajištění flexibility finančních nástrojů. Pro zemědělce, stejně jako banky je obtížné predikovat výnosy plodin a zemědělské výroby a od toho se odvíjející prodejní ceny. Zemědělci tak mají typicky problematický cash flow a nízkou likviditu. Proto se doporučuje možnost flexibilního přizpůsobování finančních nástrojů, prodlužování doby splatnosti, odkládání splátek apod.⁷²

Nadnárodní úroveň

Unijní podpora formou finančních nástrojů bude dle návrhu nařízení (COM(2018) 0392)⁷³ směřovat především do sektoru mladých zemědělců a nováčků s rizikovějším profilem formou záruk poskytovaných z InvestEU. V rámci EZFRV se předpokládá navýšení podpory pro začínající mladé zemědělce až na 100 tisíc eur s možností využití provozního kapitálu. Tato podpora by tudíž neměla být duplicitní ale synergická s národními FN ve formě zvýhodněných úvěrů. V oblasti výzkumu a vývoje inovací bude pro oblast zemědělství dále dostupná podpora z programu Horizont Evropa.

Přehled realizovaných hloubkových rozhovorů:

Aktivita	Pozice	Organizace
Zemědělství	zaměstnanec Sekce projektových opatření PRV, OP Rybářství a Národních dotací	SZIF
Zemědělství	odbor Ekonomika agrárního sektoru	UZEI
Zemědělství	zaměstnanec	ASZ ČR
Zemědělství	oddělení obecné strategie, analýz, monitoringu MZE a hodnocení	
Rybářství	člen	Rybářské sdružení ČR
Rybářství	zaměstnanec oddělení vnějších vztahů	MZE
Zemědělství, rybářství	zaměstnanec	PGRLF
Zemědělství, rybářství	zaměstnanec ekonomického úseku	PGRLF

Použité zdroje dat

⁷² Flexible financial products for the EU agricultural sector, Fi-compass (European Commission Directorate-General Agriculture and Rural Development, EIB) 2018, dostupné na: <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/flexible-financial-products-agricultural-sector-eu>

⁷³ Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP)

Deloitte: Zpracování analytických a dalších podpůrných podkladů pro zajištění úlohy Ministerstva životního prostředí v budoucím programovém období 2014–2020. Praha 2015.

Evropská komise: Společná zemědělská politika po roce 2020. Legislativní návrhy. 2018. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/591610/CZ_CAPpost2020_CZ_web.pdf

Fi-compass: Flexible financial products for the EU agricultural sector (European Commission Directorate-General Agriculture and Rural Development, EIB) 2018, dostupné na: <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/flexible-financial-products-agricultural-sector-eu>

Fi-Compass: Methodological handbook for implementing an ex-ante assessment of agriculture financial instruments under the EAFRD. 2016.

Generální ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova. Dostupné na: https://www.zscr.cz/media/upload/1529649384_cz-cappost2020-cz-fin-povolny-lapka.pdf

IREAS Centrum s.r.o.: Analýza zavedení finančních nástrojů v OP Rybářství 2020+. 2018.

Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020.

Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP)

OP PIK/API 2014 – 2020: Dokumenty, seznamy podpořených projektů, čerpání apod.

OPŽP 2014 – 2020: Dokumenty, seznamy podpořených projektů, čerpání apod.

PGRLF: Výroční zpráva PGRLF za rok 2017, dostupná na: https://www.pgrlf.cz/wp-content/uploads/2018/06/VZ_2017.pdf

Příloha návrhu NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP). Dostupné na:

http://eagri.cz/public/web/file/591389/Pravidla_podpory_pro_strategicke_plany_priloha.pdf

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Moderní rozpočet pro Unii, která chrání, posiluje a brání

Víceletý finanční rámec na období 2021-2027. Dostupné na:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=227&ct1=0#prilohy>

SZIF: Výroční zprávy. Dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/vyrocní-zpravy>

Výroční zpráva OPŽP 2017: <http://www.opzp.cz/dokumenty/download/1022-1-V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%20OP%C5%BDP%20za%20rok%202017.pdf>

14. Přehled vhodných aktivit, konečných příjemců a kombinací produktů

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Zvýhodněný úvěr	Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	Zvýhodněný úvěr + capital rebate	Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	Poskytnutí záruky	Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	Záruka + technické poradenství	Kapitálový vstup	Kapitálový vstup + technické poradenství	Kombinovaný finanční nástroj (high-end)
Trh práce a zaměstnanost	Sociální podnikání	Podpora stávajících sociálních podniků v další expanzi služeb nebo výroby	Soukromé právnické osoby (MSP) Veřejné právnické osoby (obce, města, kraje) Jiné (NNO)		x					x			
Trh práce a zaměstnanost	Zapojení zaměstnavatelů do odborné a kvalifikační přípravy	Podpora adaptability a vzdělávání pracovní síly	Soukromé právnické osoby (MSP, VP) Soukromé právnické osoby (OSVČ) Jiné (NNO)	x			x	x	x				
Vzdělávání	Podpora mobility	Podpora krátkodobé i dlouhodobé mobility (studium v zahraničí)	Fyzické osoby	x									
Sociální začleňování	Dostupné bydlení	Podpora výstavby, rekonstrukce nebo nákupu nájemního bydlení	Soukromé právnické osoby (stavební bytová družstva) Veřejné právnické osoby (obce)	x			x						x
Efektivní výzkumný a inovační systém	Komeracionalizace výsledků veřejného VaV	Vytváření uceleného systému pro uplatňování výsledků výzkumu v aplikační sféře	Soukromé právnické osoby (MSP) Veřejné právnické osoby (státní instituce)		x							x	
Efektivní výzkumný a inovační systém	Podnikový VaV	Rozvoj výzkumného a inovačního potenciálu firem	Soukromé právnické osoby (MSP, VP)	x			x	x	x		x		
Podpora podnikání	Rozvoj MSP a posilování inovační schopnosti MSP	Podpora start-upů a scale-upů Podpora tržního uplatnění přelomových inovačních řešení Rozvoj technologických, kreativních a	Soukromé právnické osoby (MSP, VP)	x	x		x	x	x			x	

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Zvýhodněný úvěr	Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	Zvýhodněný úvěr + capital rebate	Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	Poskytnutí záruky	Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	Záruka + technické poradenství	Kapitálový vstup	Kapitálový vstup + technické poradenství	Kombinovaný finanční nástroj (high-end)
		digitálních inovací v oblasti tradičních řemesel											
Podpora podnikání	Zavádění Průmyslu 4.0 ve firmách	Nákup nových technologií firmami	Soukromé právnické osoby (MSP, VP)	x			x	x	x				
Podpora podnikání	Zvýšení využitelnosti infrastruktury pro podnikání	Revitalizace brownfieldů bez ekologické zátěže	Soukromé právnické osoby (MSP)	x							x		
Doprava	Podpora udržitelnosti dopravy investicemi do vozového parku železniční dopravy	Obnova železničních kolejových vozidel	Soukromé právnické osoby (MSP, VP) Veřejné právnické osoby (obce, města, kraje, státní organizace)	x			x	x	x				x
Doprava	Podpora zavádění alternativních zdrojů paliv	Požizování nízkouhlíkových vozidel veřejné hromadné dopravy Požizování nízkouhlíkových vozidel nákladní dopravy	Veřejné právnické osoby (obce, města, kraje) Soukromé právnické osoby (MSP, VP) Jiné (PPP)	x			x	x	x				
Doprava	Dopravní infrastruktura	Páteří infrastruktura TEN-T, Obchvaty měst a aglomerací, Železniční a cestní infrastruktura mimo TEN-T	Soukromé právnické osoby (MSP, VP) Veřejné právnické osoby (obce, města, kraje, státní organizace)	x				x			x		x
Posun k nízkouhlík. Hospodářství	Energetická úspora budov	Snížení energetické náročnosti budov a zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie	Neomezeno typem subjektu		x	x							x
Posun k nízkouhlík. hospodářství	Podpora efektivního a vůči přírodě šetrného využívání obnovitelných zdrojů energie	Podpora zavádění vodních a fotovoltaických elektráren	V oblasti vodních elektráren neomezeno typem subjektů. Pro FTV: Fyzické osoby Veřejné právnické osoby a soukromé právnické osoby (MSP)		x	x							

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Zvýhodněný úvěr	Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	Zvýhodněný úvěr + capital rebate	Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	Poskytnutí záruky	Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	Záruka + technické poradenství	Kapitálový vstup	Kapitálový vstup + technické poradenství	Kombinovaný finanční nástroj (high-end)
Posun k nízkouhlíkové ekonomice	Dekarbonizace ekonomiky - Podpora vzniku a zavádění inovativních nízkouhlíkových technologií	Podpora zavádění inovativních technologií v oblasti obnovitelných zdrojů energie, nakládání s energií a využití druhotných surovin	Soukromé právnické osoby (MSP, VP)	x			x	x	x				
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	Ochrana vod a vodní hospodářství	Výstavba a modernizace vodovodů a kanalizací Výstavba a modernizace úpraven vody a zvyšování kvality zdrojů pitné vody, výstavba, a dostavba přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody včetně souvisejících objektů sloužících veřejné potřebě Výstavba, modernizace a intenzifikace čistíren odpadních vod	Veřejné právnické osoby (kraje, města, obce a jimi zřizované organizace) Soukromé právnické osoby (MSP, VP)	x				x			x		
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	Kvalita ovzduší	Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech	Fyzické osoby		x	x							
Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů	Oběhové hospodářství, odpady a účinné využívání zdrojů	Sběr, třídění a úpravy odpadů Materiálové využití odpadů Energetické využití odpadů Aplikace inovativních technologií prevence a zpracování průmyslových odpadů	Veřejné právnické osoby (kraje, města, obce a jimi zřizované organizace) Soukromé právnické osoby (MSP, VP)	x			x	x	x				
Zemědělství a rybníkářství	Investice do hmotného majetku, modernizace a	Nákup techniky, strojů a technologií Nákup, výstavba,	Soukromé právnické osoby (MSP)	x			x	x	x				

Oblast NKR	Podoblast	Aktivita	Potenciální koneční příjemci	Zvýhodněný úvěr	Zvýhodněný úvěr + technické poradenství	Zvýhodněný úvěr + capital rebate	Zvýhodněný úvěr - příspěvek na úhradu úrokové sazby	Poskytnutí záruky	Záruka - příspěvek na úhradu záručního poplatku	Záruka + technické poradenství	Kapitálový vstup	Kapitálový vstup + technické poradenství	Kombinovaný finanční nástroj (high-end)
	nezemědělských činností	rekonstrukce a vybavení nemovitostí											
Zemědělství a rybnářství	Rozvoj MSP, zvyšování efektivity a restrukturalizace podniků	Rozvoj malých a středních zemědělců Optimalizace, restrukturalizace podniků	Soukromé právnické osoby (MSP, OSVČ)		x					x			
Zemědělství a rybnářství	Zlepšování konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniků akvakultury	Produktivní investice do akvakultury Recirkulační zařízení a průtočné systémy s dočišťováním	Soukromé právnické osoby (MSP)	x			x	x	x				
Zemědělství a rybnářství	Podpora investic do odvětví zpracování a uvádění na trh	Investice do zpracování produktů	Soukromé právnické osoby (MSP)	x			x	x	x				

15. Seznam použitých dat a metod

Průřezové zdroje dat:

- Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza č. COM(2018) 375
- Ex ante posouzení využití FN v operačních programech 2014-2020
- Analýza absorpční kapacity potenciálních příjemců rizikového kapitálu (PWC, březen 2012)
- Analýza připravenosti měst a možnosti jejich zapojení do implementace nástroje finančního inženýrství JESSICA v ČR (DHV, květen 2012)
- Analýza možností poskytování mikropůjček v ČR (PWC, červen 2012)
- Vymezení vhodných typů intervencí podporovatelných návratnou formou podpory (PWC, březen 2013)
- Analýza ne/využitelnosti finančních nástrojů pro oblast výzkumu, vývoje a vzdělávání (PWC, březen 2017)
- FINERPOL: <https://www.interregeurope.eu/finerpol/best-financing-practices>
- Evropská investiční banka: EIB INVESTMENT SURVEY 2017.
- Evropská investiční banka: dokumenty, analýzy, seznamy podpořených projektů a příjemců.
- European Structural and Investment Funds: Guidance for Member States and Programme Authorities. CPR_37_7_8_9 Combination of support from a financial instrument with other forms of support.
- Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014 – 2020 programming period General methodology covering all thematic objectives, Supporting the shift towards low-carbon economy a Financial instruments for urban and territorial development;
- Financial Instruments in ESIF programmes 2014 – 2020. A short reference guide for Managing Authorities;
- Guidelines on State aid to promote risk finance investments 2014/C 19/04;
- Guidelines on State aid for environmental protection and energy 2014-2020 2014/C 200/01;
- Guidelines on Regional State aid for 2014-2020 (2013/C 209/01);
- Reference Guide for Managing Authorities on Financial Instruments in ESIF programmes 2014-2020;
- DG Regio: Summary of data on the progress made in financing and implementing financial engineering instruments co-financed by Structural Funds;
- EIB Financial Instruments: A Stock-taking Exercise in Preparation for the 2014-2020 Programming Period;
- COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) No 480/2014;
- COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) No 964/2014;
- COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) No 821/2014;
- COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) No 1011/2014;
- Guidance for Member States on Article 38(4) CPR - Implementation options for FIs managed by or under the responsibility of the managing authority;
- Guidance for Member States on ESIF and EFSI complementarities;
- Guidance on State aid in ESI Funds financial instruments;
- Guidance for Member States on preferential remuneration;
- Guidance for Member States on CPR eligibility rules for ESI Funds FIs;
- Guidance for Member States on Article 42(1)(d) CPR- Eligible management costs and fees;

- Guidance for Member States on Interest and Other Gains Generated by ESI Funds support paid to FI (Article 43 CPR);
- Guidance for Member States on Article 46 - reporting on financial instruments and on Article 37(2)(c) - leverage effect;
- Guidance for Member States on Article 37 (7) (8) (9) CPR - Combination of support from a financial instrument with other support;
- Guidance for Member States on The selection of bodies implementing FIs, including funds of funds;
- NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2015/1017 ze dne 25. června 2015 o Evropském fondu pro strategické investice, Evropském centru pro investiční poradenství a Evropském portálu investičních projektů a o změně nařízení (EU) č. 1291/2013 a (EU) č. 1316/2013 – Evropský fond pro strategické investice
- Special report no 19/2016: Implementing the EU budget through financial instruments – lessons to be learnt from the 2007-2013 programme period;
- Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, and the European Maritime and Fisheries Fund and financial rules for those and for the Asylum and Migration Fund, the Internal Security Fund and the Border Management and Visa Instrument - COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD)
- Common provisions – Proposal for a Regulation COM(2018) 375 and annexes
- ERDF and Cohesion Fund – Proposal for a Regulation COM(2018) 372 and annexes
- Specific provisions for territorial cooperation – Proposal for a Regulation COM(2018) 374
- Cross-border Mechanism – Proposal for a Regulation COM (2018) 373
- Impact assessment on ERDF and Cohesion Fund proposals SWD (2018) 283
- Rámcová pozice (Stanovisko pro Parlament ČR) k Návrhu NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se zavádí Program InvestEU
- Rámcová pozice (Stanovisko pro Parlament ČR) k Souboru návrhů nařízení pro politiku soudržnosti 2021-2027.
- Návrh Víceletého finančního rámce EU 2021 – 2027.
- The European Social Fund Plus - Proposal for a Regulation COM(2018) 382 and annexes
- The European Globalisation Adjustment Fund - Proposal for a Regulation COM(2018) 380
- Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020 (MMR), včetně příloh
- Závěry z Kulatého stolu k výsledkům prioritizace NKR (2018, MMR)
- Podklady dostupné v průběhu času k problematice InvestEU
- https://ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_en
- <https://esdileni.mze.cz/?u=WYyNgbecNXNTyJO8&p=WvYwXxReRzoN1oy>
- Výroční zprávy ČMZR, PGRLF, SZIF, SFŽP
- Statistická data ČSÚ pro všechny oblasti.
- Ex-ante analýzy uplatnění finančních nástrojů v programovém období 2014 – 2020.
- Strategický rámec regionálního rozvoje 2021+: Problémová analýza pro účely Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+
- Přírodovědecká Fakulta Univerzity Karlovy, Centrum pro výzkum měst a regionů (CVRM): Analýza potřeb měst a obcí ČR vyhodnocení dotazníkového šetření. Praha 2017.
- Financial instruments under the European Structural and Investment Funds Summaries of the data on the progress made in financing and implementing the financial instruments for the programming period 2014-2020 in accordance with Article 46 of Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council
- EIB: Investment Plan for Europe: EU bank and CMZRB join forces to support the energy efficiency of buildings in the Czech Republic. Dostupné na: <http://www.eib.org/en/infocentre/press/releases/all/2019/2019-013-investment-plan-for-europe-eu-bank-and-cmzrb-join-forces-to-support-the-energy-efficiency-of-buildings-in-the-czech-republic>

16. Přílohy

Číslo přílohy	Název přílohy
Příloha č. 1	Znění dotazníkového šetření
Příloha č. 2	Scénář k individuálním hloubkovým rozhovorům a fokusním skupinám
Příloha č. 3	Seznam respondentů (neveřejná)
Příloha č. 4	Anonymizovaný dataset k dotazníkovému šetření (neveřejný)
Příloha č. 5	Anonymizované strukturované přepisy z individuálních hloubkových rozhovorů a fokusní skupiny (neveřejné)

Deloitte.

Deloitte označuje jednu či více společností Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL“), globální síť jejích členských firem a jejich spřízněných subjektů. Společnost DTTL (rovněž označovaná jako „Deloitte Global“) a každá z jejích členských firem představuje samostatný a nezávislý právní subjekt. Společnost DTTL služby klientům neposkytuje. Více informací je uvedeno na adrese www.deloitte.com/about.

Společnost Deloitte je předním globálním poskytovatelem služeb v oblasti auditu a assurance, podnikového poradenství, finančního poradenství, poradenství v oblasti rizik a daní a souvisejících služeb. Naše síť členských firem ve více než 150 zemích a teritoriích poskytuje služby čtyřem z pěti společností figurujících v žebříčku Fortune Global 500®. Chcete-li se dozvědět více o způsobu, jakým zhruba 264 000 odborníků dělá to, co má pro klienty smysl, navštivte www.deloitte.com.

Tato publikace obsahuje pouze obecné informace a společnost Deloitte Touche Tohmatsu Limited ani žádná z jejích členských firem či jejich spřízněných podniků (souhrnně „síť společností Deloitte“) jejím prostřednictvím neposkytuje odborné rady a služby. Přijetí jakéhokoliv rozhodnutí či jednání, které může mít dopad na Vaše finance či podnik, byste měli konzultovat s kvalifikovaným odborným poradcem. Žádný subjekt v rámci sítě společností Deloitte nenese odpovědnost za ztráty vzniklé jakýmkoli osobám v důsledku použití této komunikace.